

Záró kutatási beszámoló

A tanulói elégedettség érzését kiváltó összetevők összegyűjtése, hatásvizsgálata.

Az elégedettségi faktor megalkotása és összevetése a jóérzés-faktorral

elnevezésű kutatóprogram teljesítéséről

Készítette:

Dr. Czinder Péter

Szakmai együttműködő partner:

Eszterházy Károly Egyetem

2024

Eredetiségnyilatkozat

A pedagógus/minősülő neve: Dr. Czinder Péter

Oktatási azonosítója: 75680788199

Alulírott, büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem és aláírásommal igazolom, hogy Kutatótanár pályázatom valamennyi dokumentuma saját, önálló munkám eredménye. A hivatkozott nyomtatott és elektronikus források felhasználása a szerzői jogok általános szabályainak megfelelően történt.

Tudomásul veszem, hogy Kutatótanár pályázat esetén plágiumnak számít:

- más dokumentumainak felhasználása saját dokumentumként, megfelelő hivatkozás nélkül;
- más reflexióinak felhasználása saját dokumentumként, megfelelő hivatkozás nélkül;
- más publikált gondolatainak saját gondolatként való feltüntetése, forrásmegjelölés nélküli felhasználása;
- más együttműködési megállapodásának sajátként való benyújtása.

Alulírott kijelentem, hogy a plágium fogalmát megismertem és tudomásul veszem, hogy jelen Eredetiségnyilatkozatban vállalt kötelezettségem megszegése *a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról szóló 401/2023. (VIII. 30.) Korm. rendelet 67. § (5) bekezdés c) pontja* alapján a pályázati/megújítási eljárásom sikertelenségét vonja maga után.

Dátum: Gyöngyös, 2024. év november hó 4. nap

aláírás

Tartalomjegyzék

EREDETISÉGNYILATKOZAT	2
TARTALOMJEGYZÉK.....	3
BEVEZETÉS	6
SZEMÉLYES CÉLOK, MOTIVÁCIÓ	6
INTÉZMÉNYI CÉLOK, PROBLÉMÁK AZONOSÍTÁSA	7
ELSŐ KUTATÓPROGRAMOM (2014-2019) LEGFONTOSABB MEGÁLLAPÍTÁSAI – ÚJ KÉRDŐJELEK SZÜLETNEK.....	8
SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS, ELMÉLETI KERETEK ÉS KUTATÁSI METODOLÓGIA AZONOSÍTÁSA	12
ELŐZETES ELKÉPZELÉSEK AZ ELÉGEDETTSÉGÉRZÉS-FAKTOR ÉS A JÓÉRZÉS-FAKTOR VISZONYÁRÓL	14
1. MIT MÉRNEK A FAKTOROK?	14
2. A KÉT FAKTOR IDŐBELI HATÁLYA.....	15
3. KÜLÖNBSEG A KÉT FAKTOR TARTALMÁBAN	15
A KUTATÁS FŐ KÉRDÉSEI ÉS AZOK LOGIKAI KAPCSOLATA	17
A KUTATÁSI FOLYAMAT BEMUTATÁSA	20
1. ELSŐDLEGES ADATGYŰJTÉS: A DIÁKJAINK (VOLT DIÁKJAINK) ELÉGEDETTSÉGÉRZÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK ÖSSZEGYŰJTÉSE ..	20
<i>A megkérdezettek köre.....</i>	<i>20</i>
<i>A kérdőívek tartalma</i>	<i>21</i>
<i>Eredmények</i>	<i>22</i>
2. MÁSODLAGOS ADATGYŰJTÉS: A DIÁKJAINK (VOLT DIÁKJAINK) ELÉGEDETTSÉGÉRZÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK BEGYŰJTÉSE ÉS Kvantitatív elemzése.....	25
<i>A megkérdezettek köre.....</i>	<i>25</i>
<i>A kérdőívek tartalma</i>	<i>25</i>
<i>A kérdőívek eredménye</i>	<i>27</i>
3. HARMADLAGOS ADATGYŰJTÉS: AZ ELÉGEDETTSÉGÉRZÉS-FAKTOR KIALAKÍTÁSA (REGRESSZIÓ).....	48
<i>A megkérdezettek köre.....</i>	<i>48</i>
<i>A kérdőívek tartalma</i>	<i>48</i>
<i>A kérdőívek eredménye</i>	<i>49</i>
<i>Az elégedettségérzés-faktor próbája.....</i>	<i>50</i>
4. AZ ELÉGEDETTSÉGÉRZÉS-FAKTOR ÉS A JÓÉRZÉS-FAKTOR VISZONYÁRÓL	52
<i>A két faktor időbeli hatálya</i>	<i>52</i>

<i>A két faktor tartalma</i>	54
TANULSÁGOK, KÖVETKEZTETÉSEK	57
SZÁMSZERŰSÍTHETŐ EREDMÉNYEK, KVANTITATÍV MEGFIGYELÉSEK	57
PEDAGÓGIAI ÉRTELEMBEN FELDOLGOZHATÓ ÉS HASZNOSÍTHATÓ EREDMÉNYEK	58
TUDÁSMEGOSZTÁS, HASZNOSULÁS, ÖNFEJLŐDÉS	61
ÖSSZEGZÉS	64
MELLÉKLETEK	65
ISKOLASZERKEZET	66
AZ OKTATÓMUNKA HATÉKONYSÁGÁNAK KEMÉNY MUTATÓI	75
SZAKMAI SIKEREK	75
KOMPETENCIAMÉRÉSEK	75
ÉRETTSÉGI EREDMÉNYEK 2023-BAN	81
VERSENYEK	83
JELEN VAGYUNK A 100 LEGJOBB KÖZÉPISKOLA MEZŐNYÉBEN	91
KIEMELKEDŐEN SIKERES VIDÉKI GIMNÁZIUMNAK BIZONYULTUNK.....	92
EZ IS FONTOS ÁM!	93
A GYÖNGYÖSI BERZE NAGY JÁNOS GIMNÁZIUMBAN INTÉZMÉNYESÜLT TANÓRÁN KÍVÜLI NEVELÉSI LEHETŐSÉGEK FELMÉRÉSE, RENDSZEREZÉSE	95
FELELŐSSÉGVÁLLALÁS NEMZETÜNKÉRT, KÖZÖSSÉGÜNKÉRT	95
TERMÉSZETI KÖRNYEZET ÉS KÖRNYEZETTUDATOSSÁG	96
HAGYOMÁNYOK, JELKÉPEK, RÍTUSOK	98
ÖNKÉPZŐKÖRÖK	100
<i>Természettudományos önképzőkör</i>	100
<i>Művészeti Önképzőkör</i>	101
<i>Kulturális Önképzőkör</i>	101
<i>Lelki önképzőkör</i>	102
OLVASÓTÁBOR.....	102
KULTÚRA, TUDOMÁNY, ÜNNEPSÉGEK – ILLETVE A SZELLEMI KÖZPONT MIVOLTUNKBÓL ADÓDÓ TETTEINK.....	103
<i>Ünnepségek</i>	103
<i>Tehetségkutató szavalóverseny</i>	105
<i>Eötvös Szónokverseny</i>	106
<i>Október hatodika</i>	106
<i>Zenei Világnap</i>	106
<i>Ki-mit-tud és művészeti gálaműsor</i>	107

Összművészeti tematikus délután	108
Jutalomjáték	108
Színjátszókör	109
A Berze Zenekar	109
KultUp	109
Osztályműsorok	110
Idegen nyelvi est	110
Hangversenyek	111
Angol nyelvi körzeti szépíróverseny	111
Múzeumlátogatás és múzeumpedagógiai órák	112
Mikola Sándor Tehetségkutató Fizikaverseny	112
Bugát Pál Természetismereti Vetélkedő	114
DIÁKÉLET	117
Diákönkormányzat	117
Diákközséggyűlés	117
Gólyaavató	118
Diáknap.....	119
Vidám ballagás	120
Aludj máskor! – 24 órás vetélkedő	120
SPORT	122
Sportsikerek	122
Éjszakai túra	123
Erdei iskola, sítábor, evezőstábor	124
Túranap	127
A Diáksport-egyesület.....	128
Hagyományőrző háziversenyek	129
PEDAGÓGIAI KULTÚRÁNK JÖVŐJÉRŐL.....	129
IRODALOMJEGYZÉK.....	131

Bevezetés

Személyes célok, motiváció

A diákokra hatás lehetősége egyetemi éveim vége felé csillant fel előttem, amikor a Debreceni Egyetemen demonstrátorként gyakorlatok tartásával bíztak meg. Az ott szerzett pozitív élmények hatására vettem fel az alapszakom (matematikus) mellé a matematika szakos szaktanár szakot és ennek birtokában sikerült elhelyezkednem egykori gimnáziumomban, ahol azóta is dolgozom, harmincegy éve matematikatanárként és immáron huszonhatodik éve igazgatóként.

A tanári hivatást a mai napig teljes intenzitásával átélem. Nagyon szeretek a gyerekek körében élni, tevékenykedni, akár szabadidőmben is. Meggyőződésemmé vált, hogy a szaktárgya korrekt tanításán túl minden tanárnak kötelessége adni valamit magából, bármit, amihez ért – az én esetemben ez elsősorban a természetjárás, turisztika, szabadidősport. Elhelyezkedésem óta megszakítás nélkül szervezem, vezetem az effajta programokat.

A lehetőségeim tekintetében drámai változást okozott az a tény, hogy 1999-től én vagyok az intézmény igazgatója. Egyfelől rádöbbenem arra a tényre, hogy az iskolánkat szokatlanul sokrétű, cizellált szervezeti kultúra jellemzi, másrésztől vezetőként meg kellett találnom az egyensúlyt oktatás és nevelés között, oly módon, hogy a nevelőtestület értékes, de nagyon eltérő habitusú tagjai mindannyian lehetőséget kapjanak képességeik kibontakoztatására, a saját egyéni elképzeléseik szerint. Ez indított a nevelés-oktatás iskolai rendszerének feltárására, ami e rendszer beállításának a lehetőségét hordozza magában.

A közelmúltban „kénytelen voltam” elvégezni a közoktatási vezető továbbképzést, enélkül ugyanis nem nyerhettem volna el egy újabb intézményvezetői ciklust. Az eleinte kényszerből végzett munka egyre több örömet okozott, a tanulmányaim során magamévá tett látásmód révén ugyanis az addig spontán módon alakuló folyamatok mögött törvényszerűségeket fedeztem fel. Megtudtam, hogy a nevelés (és így a tanórán kívüli nevelőmunka) hatása mérhető, elemezhető. A szakdolgozatom megírásához vezető kutatómunkát is e témának szenteltem.

Kutatótanárként a megkezdett irányt folytattam, a tudományos kutatás követelményeit illetően felhasználva a korábbi (matematikai tárgyú) PhD fokozatszerzésem során és után gyűjtött tapasztalatokat.

Első kutatóprogramom célja a tanítási órán kívüli nevelési lehetőségek hatásvizsgálatának elvégzése volt, aminek birtokában kialakítottam a diákjaink iskolai közérzetét elég jól mérő jóérzés-faktor fogalmát. A volt diákoknak a saját pályáivükkel kapcsolatos elégedettségi adatai, illetve a felkészítésünk határfokát kifejező értékelése azzal a nem várt tanulsággal szolgált, hogy ezek az adatok jelentősen különböznek az iskolásévek minőségét kifejező jóérzés-faktor számadataitól, vagyis a diákoknak az iskolájukkal kapcsolatos elégedettsége további összetevőknek is folyománya. Hogy melyeknek, és hogy e mechanizmus miként működik, izgalmas kérdés, számomra legalábbis az. Első kutatótanári ciklusom a kutatás, tudatos szakmai fejlődés örömeivel is megajándékozott, ugyanezt vártam a másodiktól is – és nem csalódtam.

Intézményi célok, problémák azonosítása

Korábbi matematikai kutatásaimtól eltérően választott témám tanulmányozása összeforr tanári hivatásom és igazgatói teendőim gyakorlásával, a kutatás és a mindennapi munka kölcsönösen segíti egymást. Maga a kutatási terület is az intézményben gyűjtött tapasztalataim révén került a látóterembe.

Bár a nevelés és az oktatás egymástól elválaszthatatlan tevékenységek, a kettő közötti prioritási rend nemcsak az elméletben forrása élénk vitáknak, hanem nálunk, a Gyöngyösi Berze Nagy János Gimnáziumban is. Sajnos a tanórai nevelőmunka határfokát lerontja az a megkerülhetetlen tény, hogy az *oktatótevékenységgel* kell osztoznia az erőforrásokon: az anyaggal haladni kell, szoktuk mondani. Nem kétséges, hogy a nevelés a leginkább letisztult, „zavaró tényezőktől” mentes formában *a tanítási órán kívül* hat a diákra. Ezért állnak e tevékenységek érdeklődésem homlokterében, amelyeknek számtalan különleges hatásuk van – egyebek mellett alapvetően befolyásolják az iskolában élő populáció közösséggé formálódásának esélyeit, ami által közvetetten és közvetlenül is befolyásolják diákjaink életérzését. Azt pedig, hogy ez a közérzet lehetővé teszi-e a gyermekek boldog, harmonikus megélését, legalább annyira fontosnak tartom, mint a továbbtanulásra való felkészítő tevékenység minőségét.

A kutatás a Berze Nagy János Gimnáziumban honos viszonyok közepette folyt. A mellékletben igyekeztem a mi berzés világunkat bemutatni, kitérve a száraz demográfiai adatokra, kemény mutatókban megnyilvánuló sikereinkre és gazdag, szerteágazó szervezeti kultúránkra. Bár a kutatás menete ezek részleteinek ismerete nélkül is követhető, célszerű átlapozni különösen az utóbbit, hogy értelmezhetőek legyenek a kutatás során feltett kérdések és válaszok.

(A kutatás során keletkezett adatsorokat a szövegbe beépítve prezentálom. Ezek tehát nem a mellékletben keresendők.)

Első kutatóprogramom (2014-2019) legfontosabb megállapításai – új kérdőjelek születnek

Első vizsgálataimtól azt vártam, hogy a *nevelési hatások – közösségi beágyazottság* súlya, melyeknek a jelentőségében jómagam eleinte ösztönösen, de mélységesen hittem, „*számszerűleg*” is *testet ölt*son. Ezt a kvantitatív mutatót neveztem el *jóérzés-faktornak*. Felsorolok továbbá néhány olyan tény, amelyek a kutatás révén láttak napvilágot. Akkori hipotéziseimet H1-H2-H3 címkével jelöltem.

H1 Abban, hogy diákjaink azzal tiszteltek meg bennünket, hogy középiskolás éveiket nálunk kívánták eltölteni – azaz, hozzánk jelentkeztek –, nagy szerepük van a közösséggel, órán kívüli lehetőségekkel kapcsolatos várakozásoknak.

Tények:

a gyerekek a praktikus megfontolásoknál fontosabbnak tartották a „jó iskola” iránti igényt,
az új iskolától elvárt *legfontosabb tulajdonság a jó életérzés* elérése,
az iskolánktól elvárt értékek élén a minőség, konkrétan: *jó oktatási színvonal* áll, a közösséghez tartozás iránti vágy azonban nem sokkal marad le ez után az igény után.

Következtetés:

a diákok prioritási skálája (csökkenő sorrendben): *jó közérzet – jó színvonal – bőséges tanítási órán kívüli programkínálat*.

Teendők:

az oktatás színvonalának fokozása, illetve a színvonal hangsúlyos nyilvánosságra hozatala

a közérzetet negatívan befolyásoló tényezők (tanári modor stb.) kiküszöbölése
a közösséghez tartozás érzését erősítő programelemek nyomatékosítása

Ítélet:

a H1 hipotézis *részben tartható.*

H2 Diákjaink az iskola szolgáltatásai közül a tanítási órákon kívüli lehetőségeket, illetve a közösséghez tartozás élményét fontosnak, akár a minőségi oktatómunkáéval összemérhetőnek tartják.

Tények:

*a hatékony oktatást 3:2 arányban emelik pajzsra a „négy szép év” programmal szemben, elementáris az igény a közösségbe ágyazottság lehetőségére,
a jó ügyért nagy tömegek hajlandók megmozdulni,
intézményünk igen erős szervezeti kultúra képződött.*

Következtetés:

a programkínálat átgondolása és fenntartása nagyon fontos feladatunk.

Teendők:

a közösség hatékony irányítása, az értékek megjelölése és meghonosítása.

Ítélet:

a H2 hipotézis *bizonyítást nyert.*

H3 Felsőoktatási intézménybe felvételt nyert diákjaink a berzés évekért nemcsak a sikeres felvételi miatt hálásak, hanem elégedettek azzal a „csomaggal” is, amelyet az iskola kifejezetten a gyermekévek megszépítése, tartalommal megtöltése végett állított össze a számukra.

Tények:

*a „jó iskola” ismérve elsősorban a felsősokú tanulmányokra való sikeres felkészítés,
az öregdiákok nagy többségükben örültek a programkínálatnak, melynek legmarkánsabb eleme a táborsorozat,
a programok nem gátolták őket a felkészülésben,
a szabadidős programok mind a tanárokkal, mind a többi diákkal óriási mértékben elmélyítette a kapcsolatukat,*

úgy tartják, a diákok általában passzívak, közömbösek, de az iskola, ha akarja, meg tudja törni ezt, az öregdiákok a közösséget, illetve a közösség kialakulását szolgáló hagyományokat kimagaslóan magas pontszámmal minősítették létfontosságúnak.

Következtetés:

a programkínálat fenntartása indokolt, de az elsődleges cél a minőségi oktatás biztosítása.

Teendők:

a diákok közömbösségét nem szabad elfogadni, feladatunk felrázni őket, akár enyhe presszióval is, minőséget kell biztosítani mind a programkínálat, mind az oktatómunka területén, biztosítva utóbbi prioritását.

Ítélet:

a H3 hipotézis *bizonyítást nyert.*

Mint látható, a hipotézisek alapvetően igaznak bizonyultak, viszont felbukkant két olyan momentum, amire nem számítottam:

1. Noha diákjaink az iskolában egyértelműen inkább jól érzik magukat, a végzősök veridiktje némiképpen szigorúbb, mint alsóbb éves társaiké.
2. A jóérzés-faktor igen jól méri a pozitív életérzés meglétét (0,791), az eredményes felkészítéssel mutatott korrelációja azonban szerényebb (0,599), tehát a volt diákjaink sikeres pályáivét egyéb tényezők is befolyásolják.

E kérdések relevanciájának felméréséhez, illetve elhelyezéséhez pedagógiai rendszerünkbe az iskola alapvető feladataival kapcsolatos *ars poeticámhoz* kanyarodom vissza, mely szerint

- A. *középiskolaként feladatunk hidat képezni az alapfokú és a felsőfokú képzés között, amelyen végighaladva az ambíciózus, tehetséges diákjaink nagy eséllyel nyernek felvételt az általuk választott (nem költségtérítéses) egyetemi képzésre és ott helyt is állnak,* miközben
- B. *négy (nyolc) csodálatos, pozitív élményekkel teli évvel ajándékozzuk meg őket,*

úgy, hogy mindeközben

*C. a családjukért, közösségükért, nemzetükért felelősséget vállalni képes, intelligens, jó-
érzésű emberekké neveljük őket.*

Első kutatóprogramom (2014-2019) közvetlenül a B. célkitűzést állította a fókuszba. Második (2019-2024) kutatóprogramom középpontjába az elégedettség érzéséhez vezető összetevők fellelését, e tényezők súlyának felmérését állítom. Ezzel a három iménti célkitűzés közül leginkább az A. pontban megfogalmazottat állítom a célkeresztbe. Azt szeretném, ha pedagógiai tevékenységünk finomhangolása révén

- az iskolánkban aktuálisan tanulmányi jogviszonnal rendelkezők a jelenleginél nagyobb mértékben lennének elégedettek azzal, hogy az iskolánkat választották középiskolás éveik helyszínéül,
- öregdiákjaink pedig a jelenleginél nagyobb mértékben éreznék úgy, hogy a Gyöngyösi Berze Nagy János Gimnázium sikeresen felkészítette őket felsőfokú tanulmányaik elvégzésére.

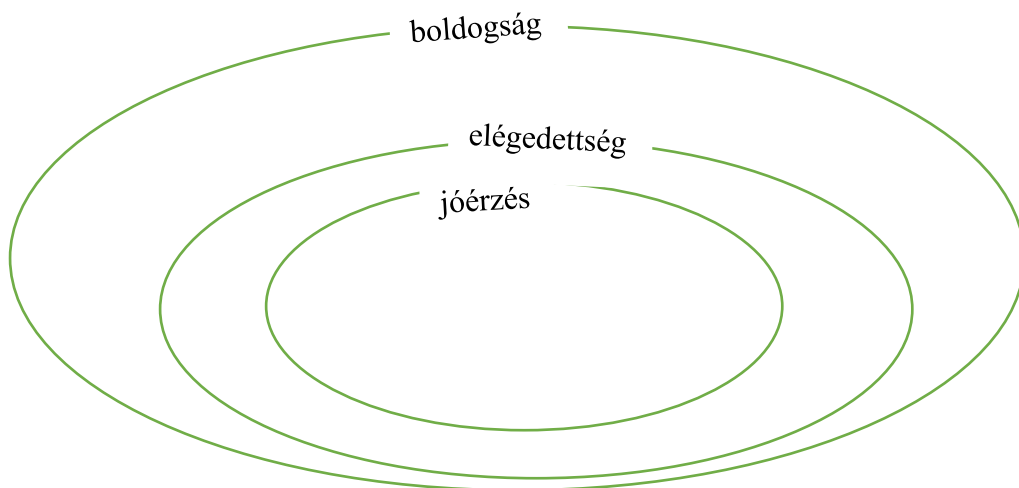
Ehhez azonban az elégedettséghez vezető legfontosabb szegmenseket meg kell találnunk, be kell áraznunk azok hatásfokát és meg kell kísérelnünk mindezt egy egzakt mutatóban szintetizálni.

Nem kérdés, hogy mindez nagymértékben javíthatja munkánk minőségét.

Szakirodalmi áttekintés, elméleti keretek és kutatási metodológia azonosítása

Nem kérdés, hogy a pozitív életminőség elérése szempontjából perdöntő, hogy életünk különböző vonulataival hányadán állunk: elégedettek vagyunk-e azzal, amit valamely területen elértünk, vagy hiányérzetet érzünk: önhibánkból vagy önhibánkon kívül nem sikerült megkapni, elérni azt az elméleti maximumot, ami, ha máshogy alakul, most a rendelkezésünkre állna, használhatnánk, birtokolhatnánk és ez a hiátus korlátoz bennünket céljaink elérésében, de legalábbis negatívan befolyásolja önbizalmunkat, jövőképünket.

Jelen kutatás az elégedettségnek az iskolával összefüggésbe hozható összetevőire korlátozódik. Mivel adatokat gyűjteni és elemezni a mi iskolánkban tudtam és tudok, a Gyöngyösi Berze Nagy János Gimnázium felkészítő tevékenységének hatásfokát (pontosabban: annak szubjektív megítélését) teszem górcső alá. Igyekeztem a vizsgálatból kirekeszteni a lehetséges hiányérzetnek azokat a faktorait, amelyekre a középiskola legfeljebb nagyon áttételesen képes hatni (párkapcsolati jellemzők, egészségi állapot, családi nehézségek, honvágy stb.). Fontosnak tartom tehát leszögezni, hogy a vizsgálni kívánt állapot kevesebb, mint a *boldogság* („a hiányérzet hiánya”), de több, mint az első kutatóciklusomban tanulmányozott *jóérzés*, amelynek faktorait sikerült számszerűsíteni:

A vizsgálatok célja egyebek mellett a két középső halmaz viszonyának tisztázása.

Az elégedettség érzéséről (feeling of satisfaction) kevés szó esik a szakirodalomban. Jelentőségéhez képest alig esik róla szó. Jellemző, hogy az internetes keresőmotorok erre a magyar kifejezésre összességében is csak néhány találatot adnak, amelyek közül ráadásul egy se pedagógiai vonatkozású. Nem sokkal jobb a helyzet „nemzetközi szinten” sem: egynémely mentálhigiénés-pszichológiai tárgyú cikken kívül nemigen találunk témánkba vágó cikkeket. Érdeklődéssel olvastam Bagdi Bella¹ írását, a boldogság és az elégedettség előbb feszegetett összefüggéséről a NesTerápia írását². Átfogóbb szakirodalmat inkább angol nyelven találtam (például: Miceli, M., & Castelfranchi, C. (2015). Expectancy and emotion (pp.110-123). Oxford University Press., Crawford Solberg, E., Diener, E., Wirtz, D., Lucas, R. E., & Oishi, S. (2002). Wanting, having, and satisfaction: examining the role of desire discrepancies in satisfaction with income. *Journal of personality and social psychology*, 83(3), 725., Phillips, D. M., & Baumgartner, H. (2002). The role of consumption emotions in the satisfaction response. *Journal of Consumer psychology*, 12(3), 243-252. Az Országos Iskolapszichológiai Módszertani Bázis³ keresőmotorja a fenti Venn-diagramm mindhárom címkéjére a „Nothing Found - Sorry, but nothing matched your search criteria. Please try again with some different keywords.” választ szolgáltatva. Ilyen módon az általam használt terminológia jobbára a saját leleményem.

A kutatás során végrehajtott lépések a kutatási tervben meghatározott tematikát követték.

¹ <https://pozitivpedagogia.hu/ amit-tanultam-az-elettel-valo-elegedettseg-noveleserol/>

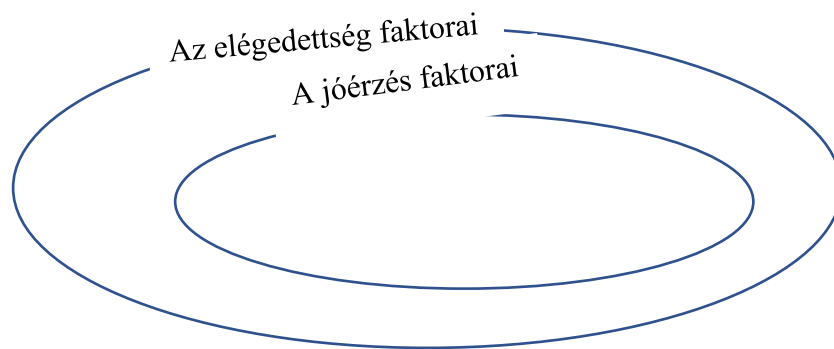
² <https://nesterapia.hu/honnan-tudhatjuk-hogy-boldogok-vagyunk-e/>

³ <https://iskolapszichologiai-modszertani-bazis.elte.hu/index.php/ajanlott-szakirodalom/>

Előzetes elképzelések az elégedettségérzés-faktor és a jóérzés-faktor viszonyáról

1. Mit mérnek a faktorok?

Előző kutatóprogramom végrehajtásakor, amikor a „*jól érzem magam berzés diákként*” (röviden: jóérzés) állapotot kíséreltem meg mérhetővé tenni, arra figyeltem fel, hogy az elégedettségnek a jóérzés csak az egyik forrása, vagyis a két fogalom távolról sem ekvivalens. Feltevélesem szerint tehát a jóérzés faktorait be kell majd emelni az elégedettséghez vezető faktorok körébe, ám utóbbi körben további faktorok felbukkanására is lehet számítani:

Képzeljünk el például egy olyan diákot, aki igazi közösségi emberként jelen van egy csomó táborban, rendezvényen, mind diáktársaival, mind tanáraival kiváló a kapcsolata, összességében pompásan érzi magát, ám a tanulás terén – mondjuk saját hibájából – elmaradásai vannak. Közeleg a tanulmányokat záró vizsgák időszaka: elkezdi aggódni a jövőjéért. A jóérzés elviekben maximális, de az elégedettség egyre csökken.

Még nagyobb lehet a két kategória közötti különbség a volt diákjaink esetében, akik a saját bőrükön tapasztalhatják, hogy az iskola felkészítő tevékenységével nem volt minden rendben, például azért, mert a felsőoktatási intézményben, ahol a tanulmányaikat végzik, nehézségeik támadnak a követelmények teljesítésével. Pedig a Berzésben pompás éveket töltöttek. Hogy ez az élethelyzet mennyire reális, azt az előző kutatóprogramom végén napvilágot látott adatok mutatják: öregdiákjainknak a berzés éveire vonatkozó jóérzés-faktora a vártnál kevésbé korrelál az iskolánk sikeres felkészítőtevékenységét mérő mutatóval.

A két faktor egyaránt ítéletet mond a Berzében töltött évek minőségéről. Működésük azonban alapvetően különbözik.

2. A két faktor időbeli hatálya

A jóérzés-faktor az iskolában töltött évek alatt termelődő (termelődött) érzelmek, attitűdök leírására való, aminek megítélése ugyan mérhető és változik az iskola elhagyásával, de a létrejöttét kiváltó tényezők a ballagással megszűnnek hatni. Öregdiákjainknál *az érzésnek az emléke* mérhető.

Az elégedettségérzés-faktor forrása ugyancsak az iskola ezerféle hatásában rejlik, ám az iskolaévekkel kapcsolatos elégedettséget az életút végigjárása során felmerülő fordulatok (egyetem, munkába állás, helytállás képessége a felnőttléttel együtt óhatatlanul előadódó szituációkban) mindig átírja. Más váltja ki egy aktív gimnazista elégedettségét, más a felvett vagy a felvételin elbukó, továbbtanulásra jelentkező fiatalét, más egy egyetemistáét, aki tanulmányai közben szembesül azzal, hogy előismeretei birtokában meg tud-e felelni az egyetem igényeinek, más egy fiatal szülőét, aki a gyermeknevelés terén hasznosíthatja a Berzében kapott műnációt – vagy éppenséggel felkészületlennek bizonyul a felnőttlet kihívásaival szemben.

Míg tehát a jóérzés-faktort (JF) az iskola elhagyása után csak a bölcsesség, a tapasztalat gyarapodása módosítja, *az elégedettségérzés-faktor* (EF) pillanatról pillanatra újraértelmezhető, *pillanatnyi mértéke az aktuális élethelyzet függvénye*. Nem is csoda, hogy a változása sokkal gyorsabb és látványosabb, mint a (JF)-é.

3. Különbség a két faktor tartalmában

Már a kutatóprogram gondolata megfogadásának pillanatától kezdve foglalkoztatott a két faktor közötti kvantitatív kapcsolat. A priori sejtésem szerint

- egy jelenlegi diák jóérzés-faktora felülmúlhatja a Berzének az aktuálisan az életére gyakorolt hatásáról szóló elégedettségérzés-faktort, vagyis (JS) előfordulhat a (JS) > (ES) reláció,
- az idősebbekre azonban inkább a (ES) > (JS) szituáció jellemző.

Adatokat kívántam hát gyűjteni a (JS) / (ES) hányados időbeli változásáról.

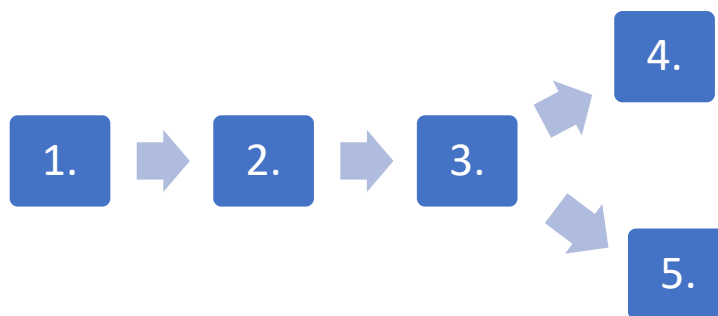
A kutatás fő kérdései és azok logikai kapcsolata

A kutatás elsődleges célja *felmérni az oktató-nevelő tevékenységünk fogadtatását, majd hatásfokát optimalizálni* az iskolai pedagógiai tevékenység komplex rendszerében. A kutatás színtere a Gyöngyösi Berze Nagy János Gimnázium, ahol pedagógusként és egyben intézményvezetőként tevékenykedem. Iskolánk a köznevelés rendszerében tipikusnak tekinthető, így a tapasztalatok és következtetések tekintetében egyfajta modellül szolgálhat.

A tervezett kutatás öt, egymással szoros összefüggésben lévő területet ölel fel:

1. A diákjaink (volt diákjaink) elégedettségérzését befolyásoló tényezők összegyűjtése
2. Ezen összetevők belső korrelációinak vizsgálata, a változók számának csökkentése
3. A kvantitatív elégedettség-faktor kialakítása
4. Ez utóbbi összefüggése a korábbi kutatóprogram eredményeképpen előállt jóérzés-faktorttal
5. Következtetések, tanulságok megfogalmazása

A felsorolt kérdések megválaszolásának logikai sorrendjét az alábbi diagram szemlélteti:

Ilyenformán az öt részterületből összeállított kutatóprogram integráns egységet alkot, vagyis a megvalósítás egyes fázisai nem különülnek el. A kutatás első résztervébe (vagyis a portfólióban *A kutatóprogram első szakaszának részterve* helyen megjelenő folyamatba) a lentebb 1., fázis megvalósítását építettem be.

A diákjaink (volt diákjaink) elégedettségérzését befolyásoló tényezők összegyűjtése

Az első lépés azoknak a szempontoknak, összetevőknek az összegyűjtése, amelyek befolyásolják a „*berzés diákként elégedett vagyok a helyzetemmel*” (röviden: elégedettség) állapot fennállásának a mértékét.

Ezen összetevők belső korrelációinak vizsgálata, a változók számának csökkentése

Az előzőekben vázolt gyűjtőmunka jóvoltából több tucat összetevő is felszínre kerülhet. Ezek között alighanem lesznek irrelevánsak, továbbá olyanok is, amik túlkorreláltak, vagyis gyakorlatilag azonosnak tekinthetők. A változók számának csökkentése technikailag is és az értelmezhetőség végett is célszerű. Ezen a helyzeten az előző kutatóprogram teljesítése során elsajátított technikával lehet úrrá lenni.

A kvantitatív elégedettség-faktor kialakítása

Célom egy olyan matematikai összefüggés kialakítása, amely az előzőek során elkülönített meghatározó összetevők ismeretében olyan értéket szolgáltat, amely jól méri a diákok (volt diákok) szubjektív elégedettségérzését. Azért tartom ezt fontosnak, mert így látszik majd, hogy alapvetően mihez kell nyúlnunk (vagyis az iskolai rutint mely pontokon és milyen módon kell megváltoztatnunk) ahhoz, hogy az elégedettséget a leghatékonyabban fokozzuk.

Az elégedettség-faktor kialakítását elméletileg kétféleképpen lehet elvégezni:

- a jelenlegi diákok adatai alapján készítem el, majd kipróbálom, mennyire mér jól a volt diákok körében (ezt az utat követtem az előző kutatáskor és ott működött),
vagy
- a két populáció adatait összekeverem és így alkotom meg a „képletet”, amelynek az alkalmazhatóságát külön vizsgálom a két csoportban. E módszer előnye, hogy pontosabb képet ad az elégedettségérzés változásáról.

(Valójában a kettő egyfajta keverékét hajtottam végre: kiválasztottam a frissen elballagott és a jelenlegi 12. évfolyamot, és e két halmaz randomizált uniójának egy részhalmazát vettem

elemzés alá, majd ugyanennek a halmaznak egy másik részhalmazán ellenőriztem a megalkotott (EF) működését. Ennek az oka az volt, hogy kiderült, az évek múlásával az adatok is, de a strukturáltságuk is erősen változik – de erről majd később.)

Ez utóbbi összevetése a korábbi kutatóprogram eredményeképpen előállt jóérzés-faktorral

A két faktor egybevetése a kutatás egyik legfontosabb kérdése. Együttlmozgásukra van elképzelésem – fentebb ennek adok hangot –, úgy érzem azonban, hogy itt lehetnek meglepetések. Valójában a két faktor között ok-okozati kapcsolat *iránya* is kérdéses.

A kutatási folyamat bemutatása

1. Elsődleges adatgyűjtés: a diákjaink (volt diákjaink) elégedettségérzését befolyásoló tényezők összegyűjtése

A megkérdezettek köre

A kutatásnak ebben az első – feltáró jellegű - fázisában összegyűjtöttem mindazokat a tényezőket, amelyek volt diákjainkból, illetve jelenlegi (nagy és kicsi) diákjainkból elégedettséget vagy elégedetlenséget váltottak ki. Az összetevők begyűjtésén túlmenően hatfokozatú Likert-skálám kértem megjelölni az elégedettségérzés mértékét, azzal a szándékkal, hogy összehasonlíthassam majd az adatgyűjtés második hullámában érkező, hasonló kérdésre érkező adattal.

Három kérdőív ment ki:

- Az öregdiákjaink elégedettségérzését befolyásoló faktorok összegyűjtése
- A 9-12. osztályos diákjaink elégedettségérzését befolyásoló faktorok összegyűjtése
- Az 5-8. osztályos diákjaink elégedettségérzését befolyásoló faktorok összegyűjtése

Be kell valljam, hogy a „kicsik” számára küldött kérdőívekre érkezett válaszok számban is, értékelhetőség szempontjából is némi csalódást okoztak. Ennek oka lehet egyebek mellett, hogy ebben a korosztályban az e-mailen keresztül történő megkeresés nehézkes – bár mindenkinek van elektronikus postafiókjá, ők még nemigen használják azt napi szinten -, így jobbra azokat értem el, akik a szülők e-mail címét regisztrálták – pontosabban: a szüleiket. Félek, mindez torzítja a válaszok relevanciáját. Ráadásul, akik eljutottak egyáltalán a kérdőíves leülethez, azok sem tudták minden esetben kezelni a rendszert. Végül, a válaszok a legtöbb esetben a kisebb gyerekek világára jellemző, alapvetően gyakorlati észrevételekre szorítkoztak (mosdók állapota, ételválaszték a menzán) – ami valahol természetese, de kevés tanulsággal bírt, így a további kutatásból ezt a korosztályt fájó szívvel kihagytam.

Megjegyzendő, hogy az ő elégedettségi mutatójuk mindemellett hízelgő: 4,96 az 1-6 skálán:

3. Az 1-6 skálán összesen hány pontra értékeled az elégedettségérzetedet?

egyáltalán nem Teljes mértékben
4.94 / 6

A 16 számú kitöltő válaszainak átlaga 4.94 (1-től 6-ig skálázva).

A nagyok (9-12. évesek, illetve öregdiákok) azonban bőséges eredményt szolgáltatottak: tőlük – vagyis a megkérdezett 3-3 évfolyamtól - végül több mint száz kitöltés érkezett.

A kérdőívek tartalma

A kérdőívet a kerdoivem.hu oldalon keresztül állítottam össze és e-mail-ben juttattam célba. A bevezető szöveg a következő volt (a megszólítást a 9-12., illetve 5-8. évfolyam esetén alkalmasan megváltoztatva):

„Kedves Öregdiákunk!

Azért kérek az alábbi egyszerű kérdőív kitöltésére, mert szeretnénk a jelenlegi és majdani diákjainkat körülvevő környezetet – beleértve ebbe a szaktárgyi felkészítés, a tanítási órán kívüli programok, a közösségi élet és az épület adottságainak összetevői is – optimalizálni, azaz oly módon alakítani, hogy az minél inkább a közmegelegedettséget szolgálja. Te, aki berzés éveidet némileg hátrahagyva sok mindent tisztábban látsz, nagyon hasznos tanulságokat oszthatsz meg velünk.

Az alábbi kérdésekre teljesen őszintén válaszolhatsz, ugyanis a válaszaidat anonim módon kezeljük.

Köszönöm szépen a közreműködésedet!”

A kitöltők három kérdést válaszoltak meg:

1. Kérlek, sorolj fel minél több olyan – a hajdani berzés életteddel kapcsolatos - összetevőt, amellyel elégedett vagy!
2. Kérlek, sorolj fel minél több olyan – a hajdani berzés életteddel kapcsolatos - összetevőt, amellyel elégedetlen vagy!
3. Az 1-6 skálán összesen hány pontra értékeled az elégedettségérzetedet? (1 – abszolút elégedetlen vagyok mindennel; 6 – abszolút elégedett vagyok mindennel)

Az első két kérdésre bármennyi összetevő felsorolása lehetséges volt, a harmadik a metrikus értékskála valamely értékének megjelölésével volt megválaszolható.

Eredmények

A két célpopulációtól érkezett eredmények kísértetiesen hasonlítottak. A (volt) diákok által – akár pozitív, akár negatív előjellel – megnevezett szempontok hat kategóriába simulnak bele:

1. Rendezvények

- kampány- és diáknapi
- ünnepek
- táborok
- önképzőkörök, énekkar, könyvklub
- osztálykirándulások, éjszakai túra
- Erasmus, erdélyi kapcsolattartás
- nyílt nap, NépNap
- sportlehetőségek

2. Szakmai munka

- a tananyag összetétele
- az órák színvonala
- számonkérések
- az oktatás korszerűsége
- kísérettségi
- az órák sokszínűsége
- versenyzési lehetőségek
- reális osztályzás
- felkészítés a középszintű érettségire
- felkészítés az emelt szintű érettségire
- nyelvoktatás
- természettudományos oktatás
- matematikaoktatás

- faktválasztási lehetőségek
- humán felkészítés
- követelmények teljesíthetősége

3. Infrastruktúra

- az épület állapota
- a mosdók állapota és felszereltsége
- a tantermek felszereltsége
- tisztaság
- tornacsarnok, öltözők
- informatikai felszereltség

4. Munkarend

- szervezettség
- információáramlás
- a tanórák és a szünetek rendje
- órarend
- iskolai szabályok
- órarend

5. Életérzés

- iskolaközösség
- osztályközösség
- légkör
- diákélet
- az iskolai élet politikamentes
- véleményedet fontosnak tartották
- volt időd mindenre
- elégedett vagy a tanulmányi eredményeiddel
- a közeg támogató, biztató

6. Tanárok

- felkészültek

- segítőkészek
- szabálykövetők
- magánéletedben is segítettek, ha kellett
- informatikából naprakészek

A válaszokat már olyan módon tüntettem itt fel, ahogyan kérdésként feltehetőek lesznek majd a kutatás második, elemző szakaszában.

Nagy örömmel töltött el két fejlemény:

- a kitöltött kérdőívek nagy száma, különösen az öregdiákok részéről, mivel ez azt az üzenetet közvetíti, hogy hajdani közegüknek nem fordítanak háttal
- a kitöltések minősége: elenyésző számban kaptam idéttlen vagy bántó megjegyzéseket, ezeket „adattisztításnak” vettem alá és figyelmen kívül hagytam.

Érthető okokból kaptam konkrét pedagógusokra vonatkozó véleményeket is. Ezeket nem építettem be a folyamat következő fázisaiba, de mint igazgató, módfelett hasznosnak találtam (persze helyén kezelve az ilyenfajta kritikát).

Az adatok kvantitatív elemzése még ez után történik, mindazonáltal hozzájutottam az elégedettségérzésnek a következő mutatóihoz:

9-12. évfolyam:

3. Az 1-6 skálán összesen hány pontra értékeled az elégedettségérzetedet?

Egyáltalán nem Teljes mértékben
4.16 / 6

A 64 számú kitöltő válaszainak átlaga 4.16 (1-től 6-ig skálázva).

Öregdiákok:

3. Az 1-6 skálán összesen hány pontra értékeled az elégedettségérzetedet? (1 – abszolút elégedetlen vagyok mindennel; 6 – abszolút elégedett vagyok mindennel)

Egyáltalán nem Teljes mértékben
4.53 / 6

A 98 számú kitöltő válaszainak átlaga 4.53 (1-től 6-ig skálázva).

Feltűnő, hogy a mutató az évek múlásával javul. Vajon így látjuk majd a másodlagos adatgyűjtés statisztikai elemzését követően is?

2. Másodlagos adatgyűjtés: a diákjaink (volt diákjaink) elégedettségérzését befolyásoló tényezők begyűjtése és kvantitatív elemzése

A megkérdezettek köre

Két kategóriában gyűjtöttem adatot: megkérdeztem az iskolát a legutóbbi 3 tanévben elvégzett évfolyamok egykori diákjait, illetve a jelenlegi 10., 11. és 12. évfolyamos tanulót (a kilencedikeseknek az adatfelvétel pillanatában még kevés rálátásuk volt az iskolai realitásokra).

A kérdőívek tartalma

A kérdések összetétele az első fázisban feltárt szempontrendszer követte. Az „Életérzés” kategóriába alattomosan beemeltem a „jól érezted magad a Berzében” szempontot, mivel célom az előző kutatóprogram célkeresztjébe állított jóérzés-faktorról is feltárni az interakciókat. Megjelent továbbá egy Ítéletnek nevezhető kategória, két vizsgálandó momentummal: „Továbbtanulásod sikeres”, illetve „elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával”.

A jelenlegi diákjaink kérdőíve nem tartalmazza az érettségi vizsgákra való felkészítésre vonatkozó két kérdést és természetesen a továbbtanulás sikerére vonatkozót sem tettem fel, így az öregdiákok kérdőíve 50, a jelenlegi diákoké pedig 47 kérdést tartalmazott:

- 1) kampány- és diáknap
- 2) ünnepek
- 3) táborok

- 4) önképzőkörök, énekkar, könyvklub
- 5) osztálykirándulások, éjszakai túra
- 6) Erasmus, erdélyi kapcsolattartás
- 7) nyílt nap, NépNap
- 8) sportlehetőségek
- 9) a tananyag összetétele
- 10) az órák színvonala
- 11) számonkérések
- 12) az oktatás korszerűsége
- 13) kísérettségi
- 14) az órák sokszínűsége
- 15) versenyzési lehetőségek
- 16) reális osztályzás
- 17) felkészítés a középszintű érettségire
- 18) felkészítés az emelt szintű érettségire
- 19) nyelvoktatás
- 20) természettudományos oktatás
- 21) matematikaoktatás
- 22) faktválasztási lehetőségek
- 23) humán felkészítés
- 24) követelmények teljesíthetősége
- 25) az épület állapota
- 26) a mosdók állapota és felszereltsége
- 27) tisztaság
- 28) tornacsarnok, öltözők
- 29) informatikai felszereltség
- 30) szervezettség
- 31) információáramlás
- 32) a tanórák és a szünetek rendje
- 33) iskolai szabályok
- 34) órarend
- 35) iskolaközösség
- 36) osztályközösség
- 37) légkör
- 38) diákélet
- 39) az iskolai élet politikamentes
- 40) véleményedet fontosnak tartották
- 41) elégedett vagy a tanulmányi eredményeiddel
- 42) a közeg támogató, biztató
- 43) jól érezted magad a Berzében
- 44) a tanárok felkészültek
- 45) a tanárok segítőkészek
- 46) a tanárok szabálykövetők
- 47) a tanárok magánéletedben is segítettek, ha kellett
- 48) a tanárok informatikából naprakészek

- 49) Továbbtanulásod sikeres
 50) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával

A válaszokat valamennyi kérdésre hatfokozatú metrikus értékskálán lehetett megadni. A kiegyensúlyozott, szimmetrikus Likert-skála két végének verbalizációja az „egyáltalán nem”, illetve a „teljes mértékben” minősítés volt.

Az első 100 beérkezett választ értékeltem ki. A nagyszámú mintán megbízhatóságmérést nem volt szükséges végezni.

A kérdőívek eredménye

Leíró statisztikák

A kiértékelés az SPSS programmal, illetve az Excel segítségével történt. Első lépésként adataim fő statisztikai mutatóit vettem szemügyre. Ezek közül az átlag és a szórás érdekelt leginkább. Az eredményeket az alábbi táblázatban foglaltam össze, ahol M1 és Dev1 a jelenlegi diákjaink, M2 és Dev2 az öregdiákok válaszainak átlagát és szórását mutatja. Az R oszlopban az M2 és M1 értékek hányadosa áll (a 17., 18. és 49. sorok kivételével, ld, az előbbieket):

	Jelenlegi d.		Öregdiákok		R
	M1	Dev1	M2	Dev2	
1) kampány- és diáknapp	5,21	1,001	5,24	0,929	1,005758
2) ünnepségek	4,34	1,359	4,23	1,216	0,974654
3) táborok	4,98	1,217	5,06	0,978	1,016064
4) önképzőkörök, énekkar, könyvklub	4,09	1,534	4,36	1,246	1,066015
5) osztálykirándulások, éjszakai túra	4,89	1,244	4,78	1,213	0,977505
6) Erasmus, erdélyi kapcsolattartás	4,62	1,448	3,98	1,53	0,861472
7) nyílt nap, NépNap	4,8	1,23	4,89	1,029	1,01875
8) sportlehetőségek	4,59	1,4	4,73	1,057	1,030501
9) a tananyag összetétele	3,23	1,406	3,92	1,163	1,213622
10) az órák színvonala	3,95	1,269	4,28	0,981	1,083544
11) számonkérések	3,55	1,297	4,1	0,985	1,15493
12) az oktatás korszerűsége	3,05	1,495	3,85	1,345	1,262295
13) kísérettségi	3,84	1,611	4,11	1,489	1,070313
14) az órák sokszínűsége	3,43	1,384	3,66	1,194	1,067055

	<i>Jelenlegi d.</i>		<i>Öregdiákok</i>		<i>R</i>
	<i>M1</i>	<i>Dev1</i>	<i>M2</i>	<i>Dev2</i>	
15) versenyzési lehetőségek	4,34	1,36	4,35	1,244	1,002304
16) reális osztályzás	4,08	1,44	4,23	1,216	1,036765
17) felkészítés a középszintű érettségire			5,02	1,058	#####
18) felkészítés az emelt szintű érettségire			4,62	1,31	#####
19) nyelvoktatás	4,46	1,402	4,45	1,418	0,997758
20) természettudományos oktatás	4,45	1,279	4,32	1,24	0,970787
21) matematikaoktatás	4,53	1,391	4,09	1,543	0,90287
22) faktválasztási lehetőségek	4,95	1,273	5,18	0,932	1,046465
23) humán felkészítés	4,27	1,424	4,57	1,143	1,070258
24) követelmények teljesíthetősége	4,14	1,418	4,8	0,99	1,15942
25) az épület állapota	2,77	1,172	3,17	1,175	1,144404
26) a mosdók állapota és felszereltsége	2,55	1,241	2,7	1,035	1,058824
27) tisztaság	3,77	1,263	4,07	1,151	1,079576
28) tornacsarnok, öltözők	4,27	1,245	4,71	1,013	1,103044
29) informatikai felszereltség	3,99	1,36	4,28	1,069	1,072682
30) szervezettség	4,09	1,398	4,41	1,159	1,07824
31) információáramlás	3,71	1,675	4,07	1,306	1,097035
32) a tanórák és a szünetek rendje	4,16	1,505	4,73	1,174	1,137019
33) iskolai szabályok	3,69	1,484	4,49	1,23	1,216802
34) órarend	3,44	1,645	4,47	1,119	1,299419
35) iskolaközösség	4,64	1,26	4,94	1,19	1,064655
36) osztályközösség	4,32	1,506	4,58	1,485	1,060185
37) légkör	4,29	1,376	4,78	1,073	1,114219
38) diákélet	4,4	1,411	4,95	1,143	1,125
39) az iskolai élet politikamentes	3,87	1,633	3,9	1,546	1,007752
40) véleményedet fontosnak tartották	3,61	1,518	3,9	1,323	1,080332
41) elégedett vagy a tanulmányi eredményeiddel	5,06	1,107	5,16	1,065	1,019763
42) a közeg támogató, biztató	4,26	1,341	4,46	1,253	1,046948
43) jól érezted magad a Berzében	4,72	1,229	5,15	0,963	1,091102
44) a tanárok felkészültek	4,46	1,235	4,56	1,043	1,022422
45) a tanárok segítőkészek	4,59	1,147	4,74	1,045	1,03268
46) a tanárok szabálykövetők	4,82	1,366	4,83	1,001	1,002075
47) a tanárok magánéletedben is segítettek, ha kellett	4,33	1,532	4,44	1,479	1,025404
48) a tanárok informatikából naprakészek	3,48	1,346	3,7	1,127	1,063218
49) Továbbtanulásod sikeres			5,58	0,725	#####
50) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával	4,3	1,514	5,15	1,211	1,197674

Már önmagában ez az elemzés is szolgált tanulságokkal:

Örömteli, hogy

- a skála felső (4-6 értékek közé eső) tartományába esik a jelenlegi diákjaink válaszábanak zöme (47-ből 31),
- a legalsó (1-3) tartományba csak az infrastruktúrával összefüggő (mosdók állapota, épület) válaszok kerültek,
- az iskola egyik alapcélkitűzését – megfelelő felsőoktatási intézménybe való bekerülés lehetősége – a diákok összességében teljesítettnek látják, magas pontszámmal, kicsi szórással,
- az általános elégedettségérzést vizsgáló – legfontosabb – kérdésre 4,3-as eredményt kaptam, sőt, ez a mutató az öregdiákoknál 20 %-kal több: 5,15 – ami rendkívül hízelgő, mivel az ő véleményüket a középiskolás évek kimenete is befolyásolja.

Ugyanez a volt diákok körében nagyon hasonlóan alakul, sőt, ha lehet, még pozitívabb képet mutat:

- a skála felső (4-6 értékek közé eső) tartományába az öregdiákok válaszábanak zöme (50-ből 32),
- a legalsó (1-3) tartományba itt is csak az infrastruktúrával összefüggő (mosdók állapota, épület) válaszok kerültek,
- az általános elégedettségérzést vizsgáló – legfontosabb – kérdésre azonban ebben a körben szignifikánsan magasabb – 5,15-ös – értéket kaptam, *holtversenyben a jóérzés-faktorral leginkább korreláló „jól érezted magad a Berzében” szemponttal*, sőt ezeket mindössze 4 eredmény múlja csak felül!

Nagyon érdekesnek találom ezeken a tényeken túlmenően, hogy

- az öregdiákok véleménye sokkal kompaktabb, azaz az átlagos szórás ebben a körben csak 1,17, szemben a jelenlegi diákok válaszábanak átlagos szórásával (1,37),
- az öregdiákok elégedettsége majdnem minden kategóriában (az 50-ből 44-szer) felülmúlja a jelenlegi diákjainkét – ezt méri a kettő hányadosaként az előző táblázatban az R hányados, sőt a mindenkori diákok állandó kritikáját kiváltó, szerintük szigorú szabályrendszer, illetve a kényelmetlen órarend megítélése 20 %-ot javult,
- az öregdiákok általános elégedettségét a jelenlegi diákjainkéval sokkal inkább befolyásolják a szakmai – azaz, az oktatómunkával, tanulással összefüggő – tényezők, míg jelenlegi diákjaink elégedettsége elsősorban a jó közérzetükkel látszik összefüggeni,

- összességében az elégedettségérzés a jelenlegi diákoknál messze elszakad a jóérzés mutatójától (13 pozíció van köztük), azonban az öregdiákoknál a kettő tökéletesen együtt látszik mozogni (0 pozíció).

Öregdiákjaink éveik múlásával egyre fokozódó elégedettséget érezhetnek a Berzével kapcsolatosan, e mutatójuk átlaga ugyanis emelkedik, szórása szűkül:

életkor	19	20	21
átlag	5,09091	5,22222	5,6
szórás	1,27628	1,05003	0,69921

Korrelációk

Érdekelt, hogy az egyes megfigyelési szempontok (változók) mennyire korreláltak. Ugyancsak az SPSS segítségével elkészítettem ezek korrelációs mátrixát, amelyet annak terjedelme miatt még mellékletként sem tudok ehelyütt megjeleníteni.

(A) Jelenlegi diákjaink

Mint látni fogjuk, az ő korrelációs mátrixuk látványosan eltér az öregdiákokéiról. Nagyon komoly, szignifikánsan magas korrelációk lépnek fel tömegesen. Ezek között olyanokat is bőségesen találunk, amelyek között csak nagyon erőltetett módon gyanítható bármilyen összefüggés. Az alábbiakban minden komponens esetében felsorolom azokat a szempontokat, amelyekkel a 0,5 értéknél erősebben korrelálnak (ezen korrelációk mindegyikét két csillaggal tartja szignifikánsnak az SPSS):

1) kampány- és diáknap

-

2) ünnepek

4) önképzőkörök, énekkar, könyvklub; 7) nyílt nap, NépNap; 9) a tananyag összetétele; 10) az órák színvonala; 14) az órák sokszínűsége; 17) nyelvoktatás; 30) a tanórák és a szünetek

tek rendje; 31) iskolai szabályok; 33) iskolaközösség; 35) légkör; 36) diákélet; 38) véleményedet fontosnak tartják; 40) a közeg támogató, biztató; 47) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával

3) táborok

-

4) önképzőkörök, énekkar, könyvklub

2) ünnepségek; 9) a tananyag összetétele; 10) az órák színvonala; 11) számonkérések; 12) az oktatás korszerűsége; 14) az órák sokszínűsége; 36) diákélet; 43) a tanárok segítőkészek

5) osztálykirándulások, éjszakai túra

8) sportlehetőségek; 33) iskolaközösség; 36) diákélet; 40) a közeg támogató, biztató

6) Erasmus, erdélyi kapcsolattartás

-

7) nyílt nap, NépNap

2) ünnepségek

8) sportlehetőségek

5) osztálykirándulások, éjszakai túra; 21) humán felkészítés

9) a tananyag összetétele

2) ünnepségek; 4) önképzőkörök, énekkar, könyvklub; 10) az órák színvonala; 11) számonkérések; 12) az oktatás korszerűsége; 14) az órák sokszínűsége; 16) reális osztályzás; 18) természettudományos oktatás; 22) követelmények teljesíthetősége; 23) az épület állapota; 24) a mosdók állapota és felszereltsége; 25) tisztaság; 27) informatikai felszereltség; 28) szervezettség; 29) információáramlás; 30) a tanórák és a szünetek rendje; 31) iskolai szabályok; 32) órarend; 35) légkör; 36) diákélet; 40) a közeg támogató, biztató; 41) jól érzed magad a Berzében; 42) a tanárok felkészültek; 43) a tanárok segítőkészek; 45) a tanárok magánéletben is segítenek, ha kell; 47) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával

10) az órák színvonala

2) ünnepségek; 4) önképzőkörök, énekkar, könyvklub; 9) a tananyag összetétele; 11) számonkérések; 12) az oktatás korszerűsége; 14) az órák sokszínűsége; 16) reális osztályzás; 17) nyelvoktatás; 18) természettudományos oktatás; 21) humán felkészítés; 22) követelmények teljesíthetősége; 25) tisztaság; 28) szervezettség; 29) információáramlás; 31) iskolai szabályok; 35) légkör; 36) diákélet; 38) véleményedet fontosnak tartják; 40) a közeg támogató, biztató; 41) jól érzed magad a Berzében; 42) a tanárok felkészültek; 43) a tanárok segítőkészek; 45) a tanárok magánéletben is segítenek, ha kell; 47) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával

11) számonkérések

4) önképzőkörök, énekkar, könyvklub; 9) a tananyag összetétele; 10) az órák színvonala; 13) kisérlettségi; 14) az órák sokszínűsége; 16) reális osztályzás; 22) követelmények teljesíthetősége; 24) a mosdók állapota és felszereltsége; 31) iskolai szabályok; 32) órarend; 42) a tanárok felkészültek

- 12) az oktatás korszerűsége
4) önképzőkörök, énekkar, könyvklub; 9) a tananyag összetétele; 10) az órák színvonala; 14) az órák sokszínűsége; 23) az épület állapota; 31) iskolai szabályok; 32) órarend; 35) légkör; 38) véleményed fontosnak tartják; 47) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával
- 13) kísérettségi
11) számonkérések; 22) követelmények teljesíthetősége; 31) iskolai szabályok; 32) órarend
- 14) az órák sokszínűsége
2) ünnepek; 4) önképzőkörök, énekkar, könyvklub; 9) a tananyag összetétele; 10) az órák színvonala; 11) számonkérések; 12) az oktatás korszerűsége; 16) reális osztályzás; 22) követelmények teljesíthetősége; 23) az épület állapota; 28) szervezettség; 31) iskolai szabályok; 35) légkör; 38) véleményed fontosnak tartják; 39) elégedett vagy a tanulmányi eredményeiddel; 40) a közeg támogató, biztató; 41) jól érzed magad a Berzében; 42) a tanárok felkészültek; 45) a tanárok magánéletedben is segítenek, ha kell; 47) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával
- 15) versenyzési lehetőségek
-
- 16) reális osztályzás
9) a tananyag összetétele; 10) az órák színvonala; 11) számonkérések; 14) az órák sokszínűsége; 22) követelmények teljesíthetősége; 28) szervezettség; 31) iskolai szabályok; 42) a tanárok felkészültek; 43) a tanárok segítőkészek
- 17) nyelvoktatás
2) ünnepek; 10) az órák színvonala; 18) természettudományos oktatás; 20) faktválasztási lehetőségek; 22) követelmények teljesíthetősége; 41) jól érzed magad a Berzében; 47) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával
- 18) természettudományos oktatás
9) a tananyag összetétele; 10) az órák színvonala; 17) nyelvoktatás; 20) faktválasztási lehetőségek
- 19) matematikaoktatás
-
- 20) faktválasztási lehetőségek
17) nyelvoktatás; 18) természettudományos oktatás
- 21) humán felkészítés
8) sportlehetőségek; 10) az órák színvonala; 28) szervezettség; 37) az iskolai élet politika-mentes; 43) a tanárok segítőkészek
- 22) követelmények teljesíthetősége
9) a tananyag összetétele; 10) az órák színvonala; 11) számonkérések; 13) kísérettségi; 14) az órák sokszínűsége; 16) reális osztályzás; 17) nyelvoktatás; 30) a tanórák és a szünetek

rendje; 31) iskolai szabályok; 32) órarend; 38) véleményedet fontosnak tartják; 42) a tanárok felkészültek; 47) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával

23) az épület állapota

9) a tananyag összetétele; 12) az oktatás korszerűsége; 14) az órák sokszínűsége; 24) a mosdók állapota és felszereltsége; 25) tisztaság

24) a mosdók állapota és felszereltsége

9) a tananyag összetétele; 11) számonkérések; 23) az épület állapota; 25) tisztaság

25) tisztaság

9) a tananyag összetétele; 10) az órák színvonala; 23) az épület állapota; 24) a mosdók állapota és felszereltsége; 31) iskolai szabályok; 35) légkör; 43) a tanárok segítőkészek

26) tornacsarnok, öltözők

-

27) informatikai felszereltség

9) a tananyag összetétele

28) szervezettség

9) a tananyag összetétele; 10) az órák színvonala; 14) az órák sokszínűsége, 16) reális osztályzás; 21) humán felkészítés; 29) információáramlás; 30) a tanórák és a szünetek rendje; 31) iskolai szabályok; 36) diákélet; 42) a tanárok felkészültek

29) információáramlás

9) a tananyag összetétele; 10) az órák színvonala; 28) szervezettség; 31) iskolai szabályok; 43) a tanárok segítőkészek

30) a tanórák és a szünetek rendje

2) ünnepek; 9) a tananyag összetétele; 22) követelmények teljesíthetősége; 28) szervezettség; 31) iskolai szabályok; 32) órarend; 47) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával

31) iskolai szabályok

2) ünnepek; 9) a tananyag összetétele; 10) az órák színvonala; 11) számonkérések; 12) az oktatás korszerűsége; 13) kísérettségi; 14) az órák sokszínűsége; 16) reális osztályzás; 22) követelmények teljesíthetősége; 25) tisztaság; 28) szervezettség; 29) információáramlás; 30) a tanórák és a szünetek rendje; 32) órarend; 35) légkör; 36) diákélet; 38) véleményedet fontosnak tartják; 40) a közeg támogató, biztató; 41) jól érzed magad a Berzében; 42) a tanárok felkészültek; 47) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával

32) órarend

9) a tananyag összetétele; 11) számonkérések; 12) az oktatás korszerűsége; 13) kísérettségi; 22) követelmények teljesíthetősége; 30) a tanórák és a szünetek rendje; 31) iskolai szabályok

33) iskolaközösség

2) ünnepek; 5) osztálykirándulások, éjszakai túra; 34) osztályközösség; 35) légkör; 36) diákélet; 40) a közeg támogató, biztató; 41) jól érzed magad a Berzében; 47) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával

34) osztályközösség

33) iskolaközösség; 35) légkör; 40) a közeg támogató, biztató; 41) jól érzed magad a Berzében

35) légkör

2) ünnepek; 9) a tananyag összetétele; 10) az órák színvonala; 12) az oktatás korszerűsége; 14) az órák sokszínűsége; 25) tisztaság; 31) iskolai szabályok; 33) iskolaközösség; 34) osztályközösség; 36) diákélet; 40) a közeg támogató, biztató; 41) jól érzed magad a Berzében; 42) a tanárok felkészültek; 43) a tanárok segítőkészek; 47) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával

36) diákélet

2) ünnepek; 4) önképzőkörök, énekkar, könyvklub; 5) osztálykirándulások, éjszakai túra; 9) a tananyag összetétele; 10) az órák színvonala; 28) szervezettség; 31) iskolai szabályok; 33) iskolaközösség; 35) légkör; 40) a közeg támogató, biztató; 41) jól érzed magad a Berzében; 42) a tanárok felkészültek; 43) a tanárok segítőkészek; 47) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával

37) az iskolai élet politikamentes

21) humán felkészítés

38) véleményedet fontosnak tartják

2) ünnepek; 10) az órák színvonala; 12) az oktatás korszerűsége; 14) az órák sokszínűsége; 22) követelmények teljesíthetősége; 31) iskolai szabályok; 40) a közeg támogató, biztató; 41) jól érzed magad a Berzében; 47) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával

39) elégedett vagy a tanulmányi eredményeiddel

-

40) a közeg támogató, biztató

2) ünnepek; 5) osztálykirándulások, éjszakai túra; 9) a tananyag összetétele; 10) az órák színvonala; 14) az órák sokszínűsége; 31) iskolai szabályok; 33) iskolaközösség; 34) osztályközösség; 35) légkör; 36) diákélet; 38) véleményedet fontosnak tartják; 41) jól érzed magad a Berzében; 43) a tanárok segítőkészek; 45) a tanárok magánéletedben is segítenek, ha kell; 47) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával

41) jól érzed magad a Berzében

9) a tananyag összetétele; 10) az órák színvonala; 14) az órák sokszínűsége; 17) nyelvoktatás; 31) iskolai szabályok; 33) iskolaközösség; 34) osztályközösség; 35) légkör; 36) diákélet; 38) véleményedet fontosnak tartják; 40) a közeg támogató, biztató; 43) a tanárok segítőkészek; 47) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával

42) a tanárok felkészültek

9) a tananyag összetétele; 10) az órák színvonala; 11) számonkérések; 14) az órák sokszínűsége; 16) reális osztályzás; 22) követelmények teljesíthetősége; 28) szervezettség; 31) iskolai szabályok; 35) légkör; 36) diákélet; 43) a tanárok segítőkészek; 44) a tanárok szabálykövetők; 47) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával

43) a tanárok segítőkészek

4) önképzőkörök, énekkar, könyvklub; 9) a tananyag összetétele; 10) az órák színvonala; 16) reális osztályzás; 21) humán felkészítés; 25) tisztaság; 29) információáramlás; 35) légkör; 36) diákélet; 40) a közeg támogató, biztató; 41) jól érzed magad a Berzében; 42) a tanárok felkészültek; 44) a tanárok szabálykövetők; 45) a tanárok magánéletedben is segítenek, ha kell; 47) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával

44) a tanárok szabálykövetők

42) a tanárok felkészültek; 43) a tanárok segítőkészek; 45) a tanárok magánéletedben is segítenek, ha kell

45) a tanárok magánéletedben is segítenek, ha kell

9) a tananyag összetétele; 10) az órák színvonala; 14) az órák sokszínűsége; 40) a közeg támogató, biztató; 43) a tanárok segítőkészek; 44) a tanárok szabálykövetők; 47) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával

46) a tanárok informatikából naprakészek

-

47) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával

2) ünnepek; 9) a tananyag összetétele; 10) az órák színvonala; 12) az oktatás korszerűsége; 14) az órák sokszínűsége; 17) nyelvoktatás; 22) követelmények teljesíthetősége; 30) a tanórák és a szünetek rendje; 31) iskolai szabályok; 33) iskolaközösség; 35) légkör; 36) diákélet; 38) véleményedet fontosnak tartják; 40) a közeg támogató, biztató; 41) jól érzed magad a Berzében; 42) a tanárok felkészültek; 43) a tanárok segítőkészek; 45) a tanárok magánéletedben is segítenek, ha kell

Sőt, a 0,6-os korrelációs szintet is nagyon sok (43) szempontpár lépi át:

2-4	9-22	10-16	11-22	24-25	33-41	40-47	45-47
4-10	9-31	10-31	12-14	25-31	35-36	41-47	
9-10	9-47	10-35	12-31	28-29	35-41	42-43	
9-11	10-11	10-42	13-22	31-35	35-47	42-44	
9-17	10-12	10-43	13-32	33-35	36-41	43-44	
9-14	10-14	10-47	23-24	33-36	40-41	45-47	

A kiemelkedőbb, minimum 0,7-es korreláció az alábbi változók között feszül:

- (1) 10) az órák színvonala -- 14) az órák sokszínűsége
- (2) 11) számonkérések -- 22) követelmények teljesíthetősége
- (3) 33) iskolaközösség -- 35) légkör
- (4) 33) iskolaközösség -- 41) jól érzed magad a Berzében
- (5) 42) a tanárok felkészültek -- 44) a tanárok szabálykövetők
- (6) 41) jól érzed magad a Berzében -- 47) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával

Úgy gondolom, a nagyfokú korreláltságnak az lehet az oka, hogy jelenlegi diákjaink a kérdések megválaszolásakor inkább az emócióikból, konkrétan: az iskola iránti általános attitűdjükből indulnak ki és (alig) idősebb társaikhoz képest kevésbé képesek a szempontok önálló, a többitől függetlenül értékelésére. A nagyon magas (több mint 0,7-es) korrelációk azonban megnyugtató módon illeszkednek az előzetes elképzelésekhez. (Talán csak az (5) meglepő egy kicsit. Lehet, hogy jelenlegi diákjaink nem ismerik a „szabálykövető” szó jelentését? Én legalábbis nem ezt tekintem a felkészültség legfőbb ismervének...)

(B) Öregdiákok

Ennél a célcsoportnál is kigyűjtöttem azonban azokat a korrelációkat, amelyek a 0,5-nél erősebbeknek mutatkoztak. A kép az előzőnél sokkal letisztultabb!

9) a tananyag összetétele;

10) az órák színvonala; 12) az oktatás korszerűsége; 44) a tanárok felkészültek

10) az órák színvonala

9) a tananyag összetétele; 12) az oktatás korszerűsége; 17) felkészítés a középszintű érettségire; 30) szervezetség; 42) a közeg támogató, biztató; 43) jól érezted magad a Berzében; 44) a tanárok felkészültek; 50) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával

11) számonkérések

12) az oktatás korszerűsége; 13) kisérlettségi; 24) követelmények teljesíthetősége; 27) tisztaság

12) az oktatás korszerűsége

9) a tananyag összetétele; 10) az órák színvonala; 11) számonkérések; 13) kisérlettségi; 14) az órák sokszínűsége; 27) tisztaság; 44) a tanárok felkészültek

13) kisérlettségi

11) számonkérések; 12) az oktatás korszerűsége

- 14) az órák sokszínűsége
12) az oktatás korszerűsége; 17) felkészítés a középszintű érettségire; 44) a tanárok felkészültek
- 15) versenyzési lehetőségek
-
- 16) reális osztályzás
-
- 17) felkészítés a középszintű érettségire
10) az órák színvonala; 14) az órák sokszínűsége; 18) felkészítés az emelt szintű érettségire; 41) elégedett vagy a tanulmányi eredményeiddel; 44) a tanárok felkészültek
- 18) felkészítés az emelt szintű érettségire
17) felkészítés a középszintű érettségire; 44) a tanárok felkészültek
- 19) nyelvoktatás
-
- 20) természettudományos oktatás
-
- 21) matematikaoktatás
31) információáramlás
- 23) humán felkészítés
9) a tananyag összetétele
- 24) követelmények teljesíthetősége
11) számonkérések; 34) órarend
- 25) az épület állapota
27) tisztaság
- 26) a mosdók állapota és felszereltsége
27) tisztaság
- 27) tisztaság
11) számonkérések; 12) az oktatás korszerűsége; 25) az épület állapota; 26) a mosdók állapota és felszereltsége; 28) tornacsarnok, öltözők
- 28) tornacsarnok, öltözők
27) tisztaság; 38) diákélet
- 29) informatikai felszereltség
-

- 30) szervezettség
10) az órák színvonala; 31) információáramlás
- 31) információáramlás
21) matematikaoktatás; 30) szervezettség
- 32) a tanórák és a szünetek rendje
33) iskolai szabályok; 34) órarend
- 33) iskolai szabályok
32) a tanórák és a szünetek rendje; 40) véleményedet fontosnak tartották
- 34) órarend
24) követelmények teljesíthetősége; 32) a tanórák és a szünetek rendje
- 35) iskolaközösség
36) osztályközösség; 37) légkör; 38) diákélet; 40) véleményedet fontosnak tartották; 42) a közeg támogató, biztató; 43) jól érezted magad a Berzében; 50) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával
- 36) osztályközösség
35) iskolaközösség
- 37) légkör
35) iskolaközösség; 38) diákélet; 40) véleményedet fontosnak tartották; 42) a közeg támogató, biztató; 43) jól érezted magad a Berzében; 44) a tanárok felkészültek; 50) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával
- 38) diákélet
28) tornacsarnok, öltözők; 35) iskolaközösség; 37) légkör; 40) véleményedet fontosnak tartották; 42) a közeg támogató, biztató; 43) jól érezted magad a Berzében
- 39) az iskolai élet politikamentes
46) a tanárok szabálykövetők
- 40) véleményedet fontosnak tartották
2) ünnepek; 33) iskolai szabályok; 35) iskolaközösség; 37) légkör; 38) diákélet; 42) a közeg támogató, biztató; 43) jól érezted magad a Berzében; 45) a tanárok segítőkészek; 50) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával
- 41) elégedett vagy a tanulmányi eredményeiddel
17) felkészítés a középszintű érettségire
- 43) jól érezted magad a Berzében
10) az órák színvonala; 35) iskolaközösség; 37) légkör; 38) diákélet; 40) véleményedet fontosnak tartották; 42) a közeg támogató, biztató; 50) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával
- 44) a tanárok felkészültek

9) a tananyag összetétele; 10) az órák színvonala; 12) az oktatás korszerűsége; 14) az órák sokszínűsége; 17) felkészítés a középszintű érettségire; 18) felkészítés az emelt szintű érettségire; 37) légkör; 45) a tanárok segítőkészek; 50) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával

45) a tanárok segítőkészek

40) véleményedet fontosnak tartották; 42) a közeg támogató, biztató; 44) a tanárok felkészültek; 47) a tanárok magánéletedben is segítettek, ha kellett; 48) a tanárok informatikából naprakészek; 50) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával

46) a tanárok szabálykövetők

39) az iskolai élet politikamentes

47) a tanárok magánéletedben is segítettek, ha kellett

45) a tanárok segítőkészek

48) a tanárok informatikából naprakészek

45) a tanárok segítőkészek

49) Továbbtanulásod sikeres

-

50) elégedett vagy a Berze életedre gyakorolt hatásával

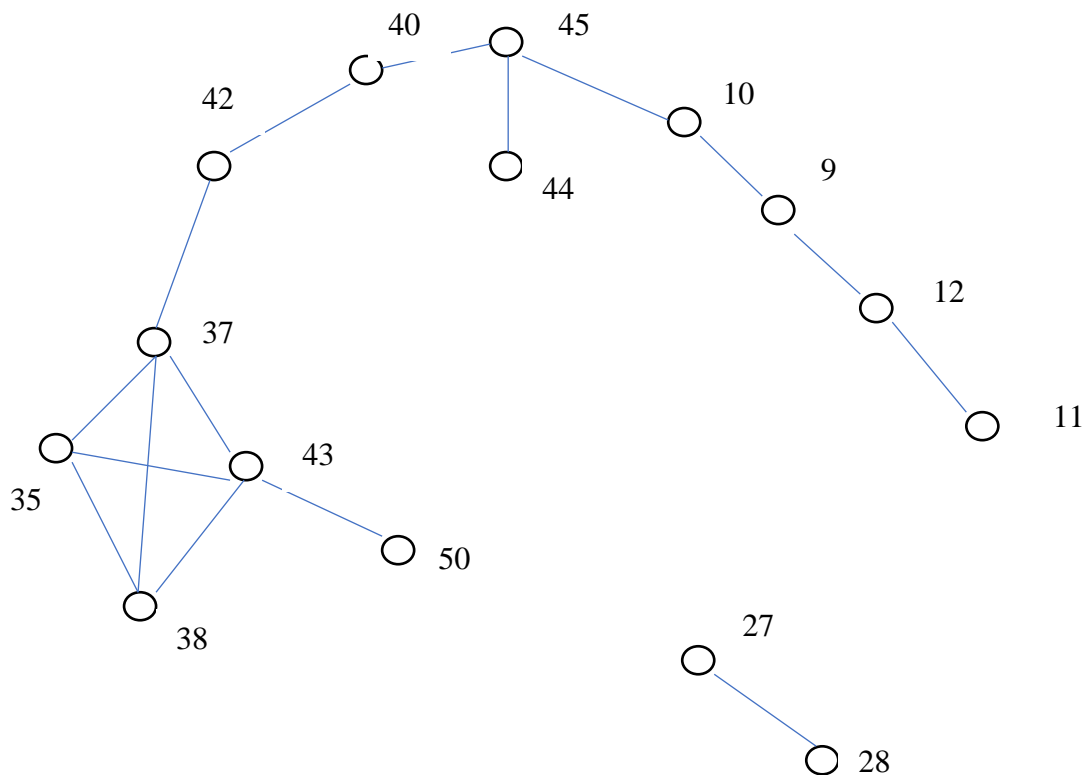
10) az órák színvonala; 35) iskolaközösség; 37) légkör; 40) véleményedet fontosnak tartották; 43) jól érezted magad a Berzében; 44) a tanárok felkészültek; 45) a tanárok segítőkészek

Bár ezek a korrelációk erősek, a mögöttük lévő kapcsolat értelmezése sok esetben önálló kutatás tárgya lehetne. Jelen kutatás gerincét az utolsó – 50) – tényezőt befolyásoló körülmények elemzése alkotja, mindazonáltal nem érdektelen a „legeslegerősebben” együtt mozgó szempontok kapcsolatrendszerének feltárása.

Az előbbi számozást követve, 0,6-nál nagyobb korreláció az alábbi esetekben adódott. Emlegetnénk rá, hogy jelenlegi diákjaink adataiból 43 ilyen pár keletkezett.

9-10	27-28	37-38	40-42
9-12	35-37	37-42	40-45
10-45	35-38	37-43	43-50
11-12	35-43	38-43	44-45

A struktúrát az alábbi ábra segít felismerni:

Azt látjuk, hogy a 35., 37., 38. és 43. kérdéscsoport kérdései (rendre: iskolaközösség, osztályközösség, diákélet, jól érezted magad a Berzében) a csoporton belül korrelált, kompakt magot alkotnak.

Az elégedettségérzet a mutatók közül a 10) (az órák színvonala); 35) (iskolaközösség); 37) (légkör); 40) (véleményedet fontosnak tartották); 43) (jól érezted magad a Berzében); 44) (a tanárok felkészültek); 45) (a tanárok segítőkészek) válaszokkal mozog párhuzamosan.

A kiemelkedőbb, minimum 0,7-es korreláció az alábbi változók között feszül:

- (1) 35) iskolaközösség -- 37) légkör
- (2) 35) iskolaközösség -- 43) jól érezted magad a Berzében

Mindkét párt ott látjuk a jelenlegi diákjaink „csúcskorrelációi” között.

Faktorelemzés

1. KMO teszt

A faktoranalízis végrehajtásához nagyszámú minta áll rendelkezésünkre, ám először a Kaiser-Meyer-Olkin- (KMO) tesztet kell végrehajtanunk.

Jelenlegi diákjaink adatai a következő eredményt hozzák:

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,899
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	3970,308
	df	1035
	Sig.	,000

itt a KMO érték meghaladja a 0,8-at, vagyis nagyon jó (0,9-től kiváló lenne), így a faktoranalízis elvégezhető. Hasonló a helyzet öregdiákjaink adatsoraival is:

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,816
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	2862,484
	df	1176
	Sig.	,000

2. A faktorok összegyűjtése

A vizsgálat ezen fázisának az a célja, hogy az elégedettségérzést befolyásoló tényezők számát a kezelhető mértékre csökkentsük, olyan faktorokat kreálva belőlük, amelyek egy-egy változócsoporthoz eredőjeként működnek. Oly módon kell ezt tenni, hogy közben az információ (pontosabban: a kumulált variancia) ne csökkenjen egy megengedett szint alá. Társadalmi kutatásokban a 60% az elfogadott alsó küszöb.

A faktorszám és a kumulatív variancia összefüggését a következő táblázat mutatja:

Faktorszám	kumulatív variancia a jelenlegi diákjainknál	kumulatív variancia öregdiákjainknál	Átlag
4	53,086	45,403	49,2445
5	56,276	49,096	52,686
6	59,249	52,542	55,8955
7	62,09	55,726	58,908
8	64,776	58,568	61,672
9	67,144	61,232	64,188
10	69,32	63,852	66,586

Mivel egy korosztálytól – célpopulációtól – független elégedettségérzés-faktor megalkotása a cél, a két vizsgált korosztályra egyaránt alkalmazható faktorszámot kell választanunk. A két tényező (faktorszám minimalizálása, illetve a kumulatív variancia maximálása) közötti kompromisszum eredményeként a közös faktorszámot a 8-ban határoztam meg. Így végeztem el a dimenziócsökkentést az SPSS segítségével, ami a következő eredménnyel végződött. Az alábbi két táblázatban nem tüntettem fel a 0,1 abszolútértékűnél kisebb adatokat, a faktorokban domináló, összetartozó fő szempontokat pedig félkövér dőlt betűvel emeltem ki.

(A) Jelenlegi diákjaink

Rotated Component Matrix^a

	1	2	3	4	5	6	7	8
32) órarend	0,803	0,144		0,121	0,126			
11) számonkérések	0,718		0,360	0,205			0,174	
13) kísérettségi	0,715	0,143	0,160		0,281			
22) követelmények teljesíthetősége	0,690	0,224	0,289			0,141	0,359	
31) iskolai szabályok	0,540	0,384	0,143	0,411			0,141	0,208
30) a tanórák és a szünetek rendje	0,502	0,186		0,293	0,153		0,249	0,369
9) a tananyag összetétele	0,500	0,220	0,314	0,339		0,297	0,227	0,199
12) az oktatás korszerűsége	0,495	0,154	0,220	0,364	0,140	0,295		0,282
4) önképzőkörök, énekkar, könyvklub	0,461	0,166	0,280		0,404	0,350		0,194
38) véleményedet fontosnak tartják	0,442	0,340		0,276	0,117	0,268	0,226	
37) az iskolai élet politikamentes	0,413		0,145	0,302	0,377	0,302	0,117	-0,238
28) szervezettség	0,412	0,122	0,250	0,411	0,248	0,183	0,170	0,181
14) az órák sokszínűsége	0,371	0,226	0,339	0,295	0,148	0,328	0,132	0,243

33) iskolaközösség	0,166	0,764		0,174	0,251	0,201		0,114
41) jól érzed magad a Berzében	0,162	0,694	0,154	0,330	0,154		0,230	0,178
39) elégedett vagy a tanulmányi eredményeiddel		0,680	0,195	-0,182				-0,235
35) légkör	0,254	0,575	0,206	0,395	0,150	0,230		0,210
40) a közeg támogató, biztató	0,270	0,565	0,264	0,145	0,128	0,330	0,215	
34) osztályközösség	0,272	0,536		0,202		0,107	0,190	0,267
5) osztálykirándulások, éjszakai túra	0,107	0,510	0,216		0,392	0,146		0,303
36) diákélet	0,295	0,510	0,180	0,279	0,346	0,228		0,212
44) a tanárok szabálykövetők		0,183	0,740	0,188	0,162			
43) a tanárok segítőkészek	0,186	0,331	0,660	0,256	0,313			
42) a tanárok felkészültek	0,356	0,247	0,651	0,233	0,125			0,146
46) a tanárok informatikából naprakészek	0,126		0,612	0,200		0,144	0,102	0,345
45) a tanárok magánéletben is segítenek, ha kell	0,136	0,182	0,566	0,173	0,198	0,370	0,205	
10) az órák színvonala	0,420	0,302	0,498	0,272	0,174	0,253		0,260
16) reális osztályzás	0,454	0,203	0,486	0,218			0,170	0,164
24) a mosdók állapota és felszereltsége	0,323	0,111	0,219	0,678		0,161		
26) tornacsarnok, öltözők		0,171	0,293	0,660	0,234			
23) az épület állapota	0,217		0,168	0,623		0,325	0,205	0,107
25) tisztaság	0,248	0,319	0,246	0,597	0,132	0,138	0,159	
29) információáramlás	0,233	0,106	0,300	0,508	0,338		0,260	0,168
8) sportlehetőségek	0,182	0,287	0,212		0,667	0,272		
15) versenyzési lehetőségek	0,299		0,182		0,593		0,270	0,155
21) humán felkészítés	0,119		0,266	0,362	0,579	0,320		
3) táborok		0,227		0,319	0,502		0,215	0,352
17) nyelvoktatás	0,344	0,250		0,127	0,377		0,372	0,283
1) kampány- és diáknap	0,144	0,189				0,664		
7) nyílt nap, NépNap		0,227	0,121		0,118	0,615	0,417	0,168
2) ünnepek	0,346	0,292		0,190	0,305	0,475	0,140	0,256
27) informatikai felszereltség	0,304		0,406	0,287		0,430	0,269	
20) faktválasztási lehetőségek	0,153	0,106		0,175	0,302	0,120	0,782	
19) matematikaoktatás	0,199		0,277				0,656	
18) természettudományos oktatás	0,279	0,301	0,279	0,113	0,109		0,540	0,206
6) Erasmus, erdélyi kapcsolattartás		0,182	0,237		0,110	0,193	0,127	0,714

Extraction Method: Principal Component Analysis.
Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.
a. Rotation converged in 9 iterations.

(B) Öregdiákjaink

Rotated Component Matrix^a

	1	2	3	4	5	6	7	8

35) iskolaközösség	0,811	0,169		0,157	0,222			0,107
37) légkör	0,744	0,195		0,287	0,163	0,100	0,102	0,190
38) diákélet	0,724		0,148	0,130	0,326	0,161	0,176	
43) jól érezted magad a Berzében	0,709	0,404		0,135	0,254		0,171	
36) osztályközösség	0,704		0,201		-0,105			
8) sportlehetőségek	0,536				-0,253	0,303		
42) a közeg támogató, biztató	0,482	0,343		0,265	0,201	0,190		0,400
15) versenyzési lehetőségek	0,451		0,195	0,203	-0,154	0,205	0,253	0,252
40) véleményedet fontosnak tartották	0,396	0,304	0,189	0,132	0,306	0,361		0,303
23) humán felkészítés	0,213	0,667	0,132		0,157	0,169		
10) az órák színvonala	0,246	0,641	0,273	0,182		0,277	0,215	
9) a tananyag összetétele	0,247	0,623	0,122	0,219	0,157	0,322	0,128	
19) nyelvoktatás		0,592	0,115		0,112	-0,180	0,213	0,126
44) a tanárok felkészültek	0,261	0,497	0,445	0,224		0,335	0,156	
12) az oktatás korszerűsége	0,242	0,412	0,344	0,406	0,174	0,167		0,101
41) elégedett vagy a tanulmányi eredményeiddel	0,155		0,753		0,202			-0,124
17) felkészítés a középszintű érettségire	0,162	0,420	0,635	0,125		0,164		
13) kisérettségi		0,221	0,634	0,278	0,309	-0,132		0,104
18) felkészítés az emelt szintű érettségire		0,441	0,556			0,143		0,135
16) reális osztályzás		0,241	0,471	0,333		0,259	0,190	
31) információáramlás	0,188		0,455	0,245	0,180	0,236	0,415	0,100
14) az órák sokszínűsége	0,267	0,379	0,409	0,252	0,117	0,219		0,201
20) természettudományos oktatás		0,313	0,356			0,317	0,130	0,337
25) az épület állapota				0,761	0,159			
27) tisztaság	0,213	0,264		0,678	0,284	0,200		
26) a mosdók állapota és felszereltsége			0,276	0,658		0,214	0,121	
29) informatikai felszereltség	0,309	0,191		0,573	0,122			
28) tornacsarnok, öltözők	0,406		0,169	0,435	0,132	0,292	0,301	-0,160
32) a tanórák és a szünetek rendje	0,108			0,218	0,706		0,185	0,191
34) órarend	0,132	0,107	0,236	0,216	0,690		0,148	
24) követelmények teljesíthetősége			0,261	0,107	0,564	0,175	0,430	
33) iskolai szabályok		0,346	-0,176	0,343	0,538	0,267		0,184
49) Továbbtanulásod sikeres		0,144	0,168	-0,144	0,470		-0,196	-0,435
11) számonkérések	0,119	0,267	0,366	0,380	0,430		0,127	0,183
2) ünnepek	0,199	0,231			0,408	0,358	0,121	0,266
22) faktválasztási lehetőségek		0,267	0,187	0,211	0,323	0,283	0,267	0,230
46) a tanárok szabálykövetők		0,127	0,247			0,772	0,119	
39) az iskolai élet politikamentes				0,143		0,652	0,129	
48) a tanárok informatikából naprakészek	0,173	0,194	0,219	0,291	0,128	0,463	-0,184	
45) a tanárok segítőkészek	0,242	0,397	0,304		0,318	0,447		0,185
47) a tanárok magánéletben is s., ha kellett	0,228	0,146			0,189	0,414		0,289
3) táborok	0,143	0,117	-0,119		0,233		0,640	
21) matematikaoktatás		0,154	0,436	0,210			0,586	0,179
5) osztálykirándulások, éjszakai túra	0,336		0,340	-0,262			0,458	0,116

1) kampány- és diáknapi	0,381				0,108	0,158	0,443	
30) szervezetség	0,246	0,338		0,400	0,204	0,193	0,408	0,202
6) Erasmus, erdélyi kapcsolattartás	0,327	0,113			0,112			0,697
7) nyílt nap, Népnapi		0,302		0,231				0,493
4) önképzőkörök, énekkar, könyvklub	0,185	-0,188	0,386	-0,162	0,167	0,202		0,470

Extraction Method: Principal Component Analysis.
 Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.
 a. Rotation converged in 32 iterations.

1. faktor: közösség, léggör, lehetőség az önmegvalósításra

Jelenlegi diákjaink változói: [2. csoport]

33) iskolaközösség; 41) jól érzed magad a Berzében; 39) elégedett vagy a tanulmányi eredményeiddel; 35) léggör; 40) a közeg támogató, biztató; 34) osztályközösség; 5) osztálykirándulások, éjszakai túra; 36) diákélet

Öregdiákjaink változói: [1. csoport]

35) iskolaközösség; 37) léggör; 38) diákélet; 43) jól éreztél magad a Berzében; 36) osztályközösség; 8) sportlehetőségek; 42) a közeg támogató, biztató; 15) versenyzési lehetőségek; 40) véleményedet fontosnak tartották

2. faktor: a tananyag összetétele, az órák színvonala

Jelenlegi diákjaink változói: [1. csoport]

32) órarend; 11) számonkérések; 13) kisértségi; 22) követelmények teljesíthetősége; 31) iskolai szabályok; 30) a tanórák és a szünetek rendje; 9) a tananyag összetétele; 12) az oktatás korszerűsége; 4) önképzőkörök, énekkar, könyvklub; 38) véleményedet fontosnak tartják; 37) az iskolai élet politikamentes; 28) szervezetség; 14) az órák sokszínűsége

Öregdiákjaink változói: [2. csoport]

23) humán felkészítés; 10) az órák színvonala; 9) a tananyag összetétele; 19) nyelvoktatás; 44) a tanárok felkészültek; 12) az oktatás korszerűsége;

3. faktor: a számonkérések hatásfoka, a felkészítés eredményessége

Jelenlegi diákjaink változói: [7. csoport]

20) faktválasztási lehetőségek; 19) matematikaoktatás; 18) természettudományos oktatás

Öregdiákjaink változói: [3. csoport]

41) elégedett vagy a tanulmányi eredményeiddel; 17) felkészítés a középszintű érettségire, 13) kisérettségi; 18) felkészítés az emelt szintű érettségire; 16) reális osztályzás; 31) információáramlás; 14) az órák sokszínűsége; 20) természettudományos oktatás

4. faktor: infrastruktúra, tisztaság,

Jelenlegi diákjaink változói: [4. csoport]

24) a mosdók állapota és felszereltsége; 26) tornacsarnok, öltözők; 23) az épület állapota; 25) tisztaság; 29) információáramlás;

Öregdiákjaink változói: [4. csoport]

25) az épület állapota; 27) tisztaság; 26) a mosdók állapota és felszereltsége; 29) informatikai felszereltség; 28) tornacsarnok, öltözők

5. faktor: szokások, hagyományok, munkarend

Jelenlegi diákjaink változói: [6. csoport]

1) kampány- és diáknap; 7) nyílt nap, NépNap; 2) ünnepek; 27) informatikai felszereltség

Öregdiákjaink változói: [5. csoport]

32) a tanórák és a szünetek rendje; 34) órarend; 24) követelmények teljesíthetősége; 33) iskolai szabályok; 49) Továbbtanulásod sikeres; 11) számonkérések; 2) ünnepek; 22) faktválasztási lehetőségek

6. faktor: tanárok

Jelenlegi diákjaink változói: [3. csoport]

44) a tanárok szabálykövetők; 43) a tanárok segítőkészek; 42) a tanárok felkészültek; 46) a tanárok informatikából naprakészek; 45) a tanárok magánéletben is segítenek, ha kell; 10) az órák színvonala; 16) reális osztályzás

Öregdiákjaink változói: [6. csoport]

46) a tanárok szabálykövetők; 39) az iskolai élet politikamentes; 48) a tanárok informatikából naprakészek; 45) a tanárok segítőkészek; 47) a tanárok magánéletben is s., ha kellett

7. faktor: szervezett programok, rendezvények

Jelenlegi diákjaink változói: [5. csoport]

1) kampány- és diáknap; 7) nyílt nap, NépNap; 2) ünnepségek; 27) informatikai felszereltség

Öregdiákjaink változói: [7. csoport]

3) táborok; 21) matematikaoktatás; 5) osztálykirándulások, éjszakai túra; 1) kampány- és diáknap; 30) szervezettség

8. faktor: nyitottság, kitekintési lehetőségek

Jelenlegi diákjaink változói: [8. csoport]

6) Erasmus, erdélyi kapcsolattartás

Öregdiákjaink változói: [8. csoport]

6) Erasmus, erdélyi kapcsolattartás; 7) nyílt nap, NépNap; 4) önképzőkörök, énekkar, könyvklub

Faktoraink tehát, kicsit átrendezve:

- (1) közösség, légkör, lehetőség az önmegvalósításra
- (2) szervezett programok, rendezvények
- (3) szokások, hagyományok, munkarend
- (4) nyitottság, kitekintési lehetőségek a Berzén túli világba
- (5) tanárok
- (6) a tananyag összetétele, az órák színvonala
- (7) a számonkérések határfoka, a felkészítés eredményessége
- (8) infrastruktúra, tisztaság,

Összefoglalva, a faktoranalízis némiképpen átstrukturálta azokat a kérdésbocrokat, amelyek kategóriákban összegyűjtve tartalmazták az elégedettségérzésre kiható változókat. Úgy gondolom, a kategóriák illetéknéppen történő átrendezése az eredeti strukturáltságnál jobban mér, és ami lényeges, sikerült a szempontok számát kb. 50-ről mindössze 8-ra mérsékelni.

A továbbiakban azt fogom megvizsgálni, miként hatnak ezek a szempontok az „elégedett vagyok a Berze életemre gyakorolt hatásával” szemponttal, azaz az elégedettségérzés-faktorral.

3. Harmadlagos adatgyűjtés: az elégedettségérzés-faktor kialakítása (regresszió)

A megkérdezettek köre

Miután a két, eddig vizsgált célpopuláció némileg eltérő módon viselkedett, a következő adatgyűjtést a jelenlegi végzős, illetve a legutóbb végzett évfolyamra terjesztettem ki, annak érdekében, hogy az eredményekben egyaránt tükröződjön a jelenlegi diákok és az öregdiákok véleménye, a megkérdezettek azonban korban azonban ne különüljenek el lényegesen. A választokat keverten dolgoztam fel, azaz a megkérdezettek körét egy populációnak tekintettem. A faktor kialakításához a randomizált sorrendű válaszok halmazának egy részhalmazát használtam fel, a faktort pedig egy – az előzővel diszjunkt – másik részhalmazon teszteltem.

A kérdőívek tartalma

A nyolc faktorról kapcsolatos véleményeket az elsődleges adatgyűjtésnél is használt hatfokozatú Likert-skálák mérték. A kérdések a következők voltak:

A Berzével kapcsolatban mennyire vagy elégedett az alábbiakkal? (1: egyáltalán nem; 6: teljes mértékben)

- (1) közösség, légkör, lehetőség az önmegvalósításra
- (2) szervezett programok, rendezvények
- (3) szokások, hagyományok, munkarend
- (4) nyitottság, kitekintési lehetőségek a Berzén túli világba
- (5) tanárok
- (6) a tananyag összetétele, az órák színvonala
- (7) a számonkérések hatásfoka, a felkészítés eredményessége
- (8) infrastruktúra, tisztaság
- (9) Mennyire vagy elégedett a Berze életre gyakorolt hatásával?
- (10) Mennyire érzed/érezted jól magad a Berzében?

A feldolgozás során a (9), illetve (10) változókat az (1)-(8) független változóktól függő változókként kezeltem.

A kérdőívek eredménye

A kérdésekre érkezett válaszokat véletlenszám-generátor segítségével megrotáltam, majd kiválasztottam közülük 50-et. Ezek alapján készítettem el a következő statisztikákat – a többi adatsort a regresszió próbájaként fogom felhasználni (ez a módszer biztosítja, hogy a faktort a készítésekor használttal teljesen azonos populációban lehessen kipróbálni).

A nyolc faktort független változóként, az eredő elégedettség mértékét, illetve a „jóérzést” pedig előbbieket függő változójaként fogjuk kezelni. Először a leíró statisztikákat készítettem el:

	Mean	Std. Deviation
(1) közösség, légkör, lehetőség az önmegvalósításra	4,68	1,039
(2) szervezett programok, rendezvények	4,92	1,192
(3) szokások, hagyományok, munkarend	4,50	1,199
(4) nyitottság, kitekintési lehetőségek a Berzén túli világba	4,42	1,279
(5) tanárok	4,20	1,010
(6) a tananyag összetétele, az órák színvonala	3,74	1,026
(7) a számonkérések határfoka, a felkészítés eredményessége	4,02	1,169
(8) infrastruktúra, tisztaság	3,70	1,313
9) Mennyire vagy elégedett a Berze életére gyakorolt hatásával?	4,34	1,423
10) Mennyire érezd/érezted jól magad a Berzében?	4,90	1,074

Ezt követően a függő változó és a független változók korrelációját vizsgáltam:

	(9)	(10)
(1) közösség, légkör, lehetőség az önmegvalósításra	,627**	,593**
(2) szervezett programok, rendezvények	,317*	0,14
(3) szokások, hagyományok, munkarend	,448**	,372**
(4) nyitottság, kitekintési lehetőségek a Berzén túli világba	,458**	,358*
(5) tanárok	,534**	,376**
(6) a tananyag összetétele, az órák színvonala	,467**	,346*
(7) a számonkérések határfoka, a felkészítés eredményessége	,474**	,327*
(8) infrastruktúra, tisztaság	,329*	,326*

Azt látjuk, hogy mind az elégedettségérzés, mind a jóérzés mutatója erősen korrelál egy kivétellel valamennyi faktorial. Ezután végrehajtjuk a többváltozós lineáris regressziót. A vizsgálat célkeresztjében az elégedettségérzés komponenseinek hatásmechanizmusa áll.

Az SPSS által szolgáltatott lineáris regresszió a következő eredménnyel járt:

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,732 ^a	0,536	0,445	1,060

vagyis a modell 53,6%-ban magyarázza a független változót. jó szignifikanciaszinttel.

Az egyes komponensek a következő együtthatókkal játszanak közre a független változó előállításában:

Coefficients^a

Model	Unstand. Coeff.	Stand. Coeff.
	B	Beta
1 (Constant)	-1,778	
(1) közösség, léghör, lehetőség az önmegvalósításra (f_1)	0,647	0,472
(2) szervezett programok, rendezvények (f_2)	0,189	0,158
(3) szokások, hagyományok, munkarend (f_3)	0,012	0,010
(4) nyitottság, kitekintési lehetőségek a Berzén túli világba (f_4)	0,050	0,045
(5) tanárok (f_5)	0,332	0,236
(6) a tananyag összetétele, az órák színvonala (f_6)	0,082	0,059
(7) a számonkérések határfoka, a felkészítés eredményessége (f_7)	-0,069	-0,057
(8) infrastruktúra, tisztaság (f_8)	0,126	0,117

Tehát:

$$\text{„Elégedettség”} = -1.778 + 0,647 f_1 + 0,189 f_2 + 0,012 f_3 + 0,050 f_4 + 0,332 f_5 + 0,082 f_6 + -0,069 f_7 + 0,126 f_8.$$

Az elégedettségérzés-faktor próbája

Az előbbieken során megalkotott faktor működését a harmadik adatgyűjtés során keletkezett, az eddigiekben még fel nem használt adatok segítségével végeztem el. Emlékeztetnék rá, hogy

ezek az adatsorok a faktor kialakításához használt adatfelvételhez tartoznak, vagyis a minta ugyanabból a populációból származik.

Kiszámítottam a „Faktor” elnevezésű (függő) változó értékét az 1-8. szempontok alapján. Kíváncsi voltam a (9) kérdésre (Mennyire vagy elégedett a Berze életedre gyakorolt hatásával?) és a Faktor átlagára és szórására. Ezek az értékek a következőképpen alakultak:

Descriptive Statistics

	Mean	Std. Deviation
9) Mennyire vagy elégedett a Berze életedre gyakorolt hatásával?	4,48	1,387
Faktor	4,36	1,14

A két átlag tehát igen jól közelít, amely körül a (számított) Faktor értékei jobban szóródnak. A legnagyobb kérdés azonban e két változó korrelációja. A következő adódott:

Correlations

		(9)	Faktor
9) Mennyire vagy elégedett a Berze életedre gyakorolt hatásával?	Pearson Correlation	1	,792**
	Sig. (2-tailed)		0,000
Faktor	Pearson Correlation	,792**	1
	Sig. (2-tailed)	0,000	

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Valójában ez a táblázat legitimálja az egész eddigi statisztikai elemzést. Azt látjuk, hogy a Faktor néven emlegetett, a fenti képlet segítségével számított változó 0,792 szintű – nagyon erős – korrelációt mutat az elégedettségérzéssel kapcsolatban feltett kérdés megválaszolásával. Mindez azt jelenti, hogy a kialakított elégedettségérzés-faktor jól mér, teszi a dolgát – a megfelelő körülmények között, óvatosan alkalmazva.

Hogy az alkalmazás mely körülmények között megbízható és mik a korlátai, arról az utolsó fejezetben esik szó.

4. Az elégedettségérzés-faktor és a jóérzés-faktor viszonyáról

A két faktor időbeli hatálya

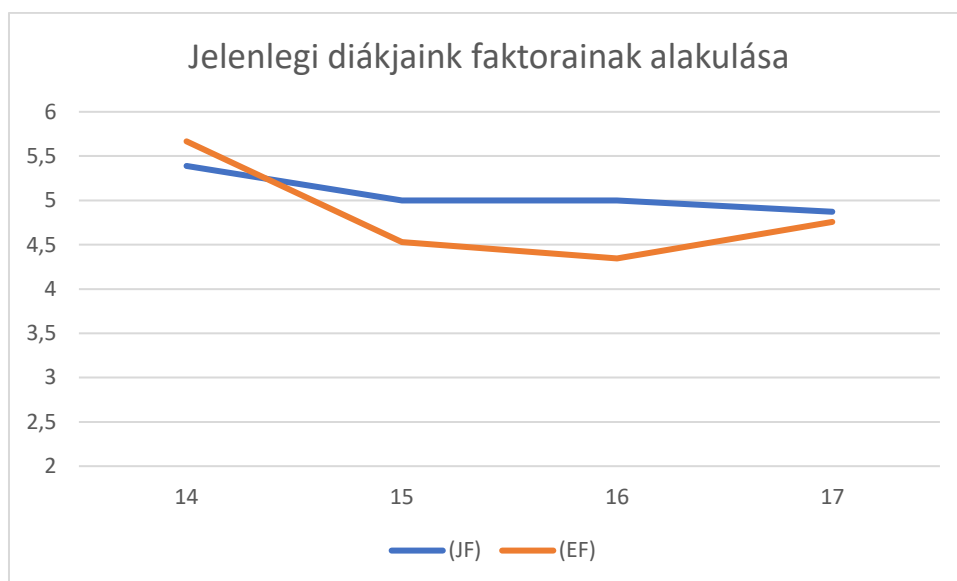
Jelenlegi diákjaink

Mint írtam, a kutatást két korcsoportban: jelenlegi diákjaink és öregdiákjaink körében végeztem el. A kutatás körülményei, vagyis az oktatási-nevelési környezet statikus, vagyis a bevont évfolyamok mindegyike ugyanazon tantestület kezei között nevelkedik, az iskolai szociokulturális tér szerkezete (kiemelten: a közösségi élet és a tanítási órán kívüli nevelési lehetőségek paraméterei) is változatlan. Persze a „nagyvilág” folyamatosan változó hatással van mindenkire, új attitűdök jelennek meg már a családban, az általános iskolában is, ezeket sokszor álmélkodva konstatáljuk, ezzel együtt is úgy tartom azonban, hogy a faktorok időbeli változását inkább a diákjaink és a közösségek egyedfejlődése okozza.

A két korosztály adataiban érdekes folyamat figyelhető meg.

Jelenlegi diákjainknál

Induláskor – azaz a jelenlegi diákok beiskolázásakor – (JF) is, (EF) is rendkívül hízelgő, szerintem irreális magasságokból (rendre 5,39, illetve 5,67) indul. Ennek alighanem az alapvetően jó nevű gimnáziumba való bekerülés okozta eufória az oka. Innentől a jóérzés-faktor enyhén, de folyamatosan ereszkedik az iskola elhagyásáig, az elégedettségérzés-faktor viszont látványos mozgásba kezd: két év alatt több mint egy egész értéket zuhan, majd elkezd emelkedni és mindkét faktor körülbelül a 4,8-as szinten áll be ballagásra – ez az érték képezi az öregdiákok értékelésének belépő pontját:

Ilyen módon a két faktor összehasonlítása az egész korcsoportra nem végződhet az egyik vagy a másik dominanciájának kijelentésével, azonban alapvetően kijelenthető, hogy a középiskolások valamivel jobban érzik magukat, mint amennyire elégedettek az iskola rájuk gyakorolt hatásával. Itt tetten érhető az a korábban kimutatott tény is, hogy ezeknek a gyerekeknek a közösség, a barátok jelentik a legtöbbet, minden más csak ezután jön, a Berze pedig a jelek szerint azt a lehetőséget megadja nekik.

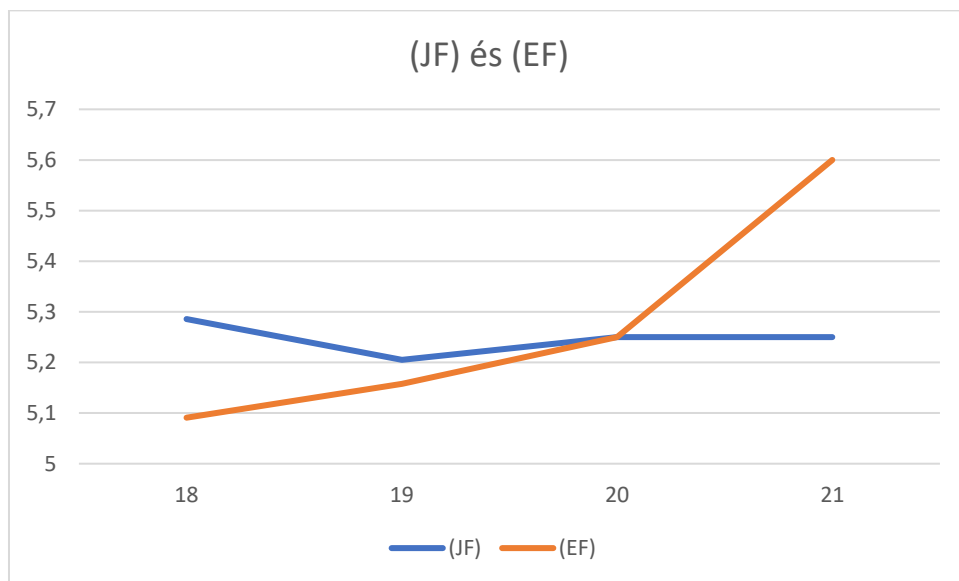
A képet és az eddig írtak hitelét nagyon erősen árnyalja, hogy a középiskolás diákok válaszaik kiforratlanság, éretlenség jeleit mutatják. Ennek legszembetűnőbb jele, hogy válaszaikban sokszor egymástól nagyon távol eső mutatók között is rendkívül erős korreláltság jelentkezik, aminek az oka (számomra) egyértelműen az iskolával kapcsolatos alapvető attitűd kivételése majdnem minden összetevőre. Kísérletképpen kiértékeltem a faktorok működését a végzős korosztályra is: az (EF) faktor már a variancia 79 (!) százalékát képes magyarázni, azaz a kép sokkal letisztultabb, kikristályosodottabb.

Öregdiákjaink

Ebben a korcsoportban a helyzet egészen más. Először is: az adatgyűjtés mindhárom fázisában fiatalabb társaikénál sokkal átgondoltabb, megfontoltabb válaszok érkeztek tőlük. Adattisztításra e körben egyáltalán nem volt szükség: nem találtam egy olyan adatsort, amelyet a fiatalos dac szülte „csupa 1-es” vagy ellenkezőleg: az el nem várt szervilizmus által kiváltott

„csupa 6-os” alkotott volna (ez a fiatalabb nemzedékről sajnos nem volt elmondható). A válságok közötti kapcsolatrendszer nem volt túlkorrelált, ahol magas szintű, erősen szignifikáns korreláció jelentkezett, annak valós oka volt. Ilyen módon az öregdiákok által szolgáltatott adatokat a faktorok beállításához is sokkal jobban tudtam hasznosítani.

A faktorok időbeli viselkedése a következőképpen alakult:

Amint látjuk, a jóérzés-faktor nagyjából statikus, ellenben az elégedettségérzés mutatója folyamatosan emelkedik, 20 évnél utoléri az előbbit, majd markánsan meghaladja. Ez a folyamat egyezik az előzetes várakozásaimmal: volt diákjaink nagyjából változatlan állapotában őrzik meg berzés éveik életérzésével kapcsolatos emlékeiket, az iskolával kapcsolatos elégedettség azonban folyamatosan emelkedik. (Érdeemes lenne persze a még idősebbek véleményét is kielemezni.) Én az (EF) faktor hosszabb távú viselkedés mögött azt a számomra nagyon megnyugtató képet látom, mely szerint az iskola a diákjait megfelelő módon készíti fel felnőttlétük sikeres megélésére.

A két faktor tartalma

Az előzőek során bebizonyosodott, hogy a (JF) és (EF) faktorok az idő előrehaladtával egészen más pályát futnak be: míg a (JF) faktor az iskola elhagyását követően nagyjából beáll, az (EF) az idő múlásával emelkedik. Ennek oka alighanem a faktorok „alkatrészeiben”, azok

különbözésén múlik. Emlékeztetőül a (korábbi kutatóprogramom során megalkotott) (JF) jó-
érzés-faktor összetevői, a faktorsúlyok csökkenő sorrendjében:

- Büszke vagyok arra, hogy a Berze közösségének lehetek tagja és az iskolaközösségben biztonságban érzem magam.
- Szeretek berzés társaimmal közösen táborozni, sőt általában: az iskola falain kívül is együtt lenni.
- Úgy érzem, tanárain szeretnek, figyelnek rám, és a tanítási órákon kívüli programokat is ennek szellemében alakították ki.
- A Berzében az iskolai élet szabályozott mederben, kiszámíthatóan folyik, a játékszabályok áttekinthetőek.
- A tanítási órák magas színvonalúak és ugyanez jellemzi a tanítási órán kívüli programok rendszerét.

míg a jelen kutatás gyümölcse, az (EF) elégedettségérzés-faktor a következőkből áll:

- közösség, légkör, lehetőség az önmegvalósításra
- tanárok
- szervezett programok, rendezvények
- infrastruktúra, tisztaság
- a tananyag összetétele, az órák színvonala
- szokások, hagyományok, munkarend
- nyitottság, kitekintési lehetőségek a Berzén túli világba
- a számonkérések hatásfoka, a felkészítés eredményessége

A két felsorolás nagyon hasonlít egymásra, azonban vannak köztük alapvető eltérések.

- A (JF) gerincét a *fészekmeleg* szóval jellemezhető közösségi lét, szeretet, biztonság kategóriák alkotják. A tantárgyi felkészítés, az órák színvonala itt sokadlagos szempont.
- Az (EF) faktor azonban, bár a *közösség minősége* itt is a legfontosabb komponens, az előbbinél sokkal nagyobb mértékben tartalmaz olyan elemeket, amelyek a továbbtanulás, illetve a későbbi életút kihívásait hivatott kezelni. Ezek használhatósága, értelme utólag derül ki.

Nagyon örülök, hogy a jelek szerint valóban kiderül.

Tanulságok, következtetések

Számszerűsíthető eredmények, kvantitatív megfigyelések

Időrendi sorrendben a következő tények láttak napvilágot:

- (1) Mind jelenlegi diákjaink, mind öregdiákjaink örömmel vették a felkérésemet a kutatásban való részvételre. Utóbbiak közül sokan válaszoltak a felmérések hivatkozását tartalmazó leveleimre, megköszönve, hogy – immáron öregdiákként – változatlanul az iskolaközösség tagjának tekintem őket.
- (2) A középiskolás korosztály és a végzettek egyaránt nagy számban töltötték ki a kérdőívet, miáltal minden ízben *százas nagyságrendben* jutottam feldolgozható adatok birtokába.
- (3) A válaszok a kitöltő életkorának növekedésével folyamatosan egyre átgondoltabbak, megfontoltabbak voltak. Sajnos a nálunk lévő (csekély számú) általános iskolás korú „kisgimnazista” közreműködésétől a kutatás során el kellett tekintenem, mivel a válaszaik tudományos elemzésre alkalmatlanok voltak. A középiskolás korúaktól is kaptam néhány idéltlen adatsort (1-1-1-1... vagy 6-6-6-6...), melyektől az adattisztítás során rövid úton megszabadultam. A volt diákjaink azonban nagyszerű partnereknek bizonyultak az elemzőmunka során.
- (4) Az elsődleges adatgyűjtés során a középiskolások és a volt diákok által lényegesnek vélt szempontok között óriási volt az átfedés, pontosabban: az öregdiákok által ajánlott 98 (!) tényező tartalmazta a jelenlegi középiskolásaink 64 tényezőjének 93 %-át (60-at). (A két szemponthalmaz unióját rendeztem aztán egy kb. 50 tényezőből álló struktúrába, majd azokból 8 faktort alkottam az elégedettségérzet mérésére.
- (5) A Berze nagyon jó pontszámokat kapott az iskolai élet majdnem minden összetevőjére! Lemaradás az infrastrukturális tényezőknél volt tapasztalható. Ezt eleinte félvállról vettem, azonban a végén kiderült, hogy ezek a viszonyok igenis befolyásolják diákjaink elégedettségérzését, még hosszú évek távolából is.
- (6) A továbbtanulás sikerességére vonatkozó mutatót, vagyis a felvételig - felsőfokú képzésre való felkészítésünket kiemelkedően magas pontszámmal (5,58) értékelték, kicsi szórással. Ez a legmagasabb mutató visszajelzés az egyik legfontosabb célkitűzésünk sikeréről.

- (7) Az öregdiákok elégedettségérzése szignifikánsan (20 %-kal) magasabb 'aktív' berzés társaikénál.
- (8) Az öregdiákok véleményének szórása majdnem minden kategóriában sokkal kisebb, vagyis véleményük egységesebb. Az átlagos szórás ebben a körben 1,17, míg középiskolásainknál 1,37.
- (9) Jelenlegi diákjaink válaszainak mátrixa túlkorrelált, emocionálisan átítatott. Benyomás szerint az iskolával kapcsolatos általános attitűdjük határozza meg az egyes tényezők értékelését: egyeseknél, ha rendben vannak, minden jó, ha gondjuk van, minden rossz. Ez ennél a korosztálynál teljesen érthető, éppen csak az adatfeldolgozás eredményét teszi megbízhatatlanná.
- (10) Öregdiákjaink válaszmátrixa kevésbé korrelált, a szignifikánsan magas korrelációk elgondolkodtató kapcsolatokról árulkodnak.
- (11) A „csúcskorrelációk” mindkét korcsoportban jelen vannak.
- (12) A faktoranalízis évfolyamonként eltérő eredménnyel zárul! Eredményével még a két, életkorban alig eltérő évfolyam (jelenlegi végzősök – frissen végzettek) összevegyítésével is elégedetlen voltam. Sokkal látványosabban és kevesebb faktorban csoportosíthatók az egyetlen évfolyamra kiterjedő adatsorok. A megalkotott elégedettségérzés-faktor (EF) azonban még ilyen körülmények között is nagyon jól korrelál az elégedettségérzést mérő kérdésre kapott válaszokkal, tehát a faktor működik.
- (13) A két faktor időbeli viselkedése eltérő. Középiskolásainknál mindkettő eléggé hektikusan változik, alapvetően csökken (JF) lassan és egyenletesen, (EF) bezuhan, majd visszakapaszkodik. Öregdiákjainknál egészen más a helyzet: míg a (JF) nagyjából konstans, az (EF) az előbbit beéri, majd látványosan meghaladja.
- (14) Az (EF) tartalmilag a szakmai, illetve a felnőttlétre felkészítő elemekkel haladja meg a (JF)-et, amelyben emocionális tényezők dominálnak.

Pedagógiai értelemben feldolgozható és hasznosítható eredmények

- (1) Öregdiákjaink igényt tartanak arra, hogy valóban az iskolaközösség tagjainak tekintsük őket. A *valóban* szó most arra utal, hogy erre az érettségi bizonyítvány átnyújtásakor ígéretet tettünk – ennek a jelképe az, hogy beírták a nevüket az iskola *nagykönyvébe* -, a

kapcsolatfelvétel azonban ritka és esetleges. Az öregdiákokkal való kapcsolattartás rendszerét ki kell építeni.

- (2) Diákjaink mintha egyre jobban elszakadnának a valóságtól. A rengeteg gyakorlati mozzanattal járó évfolyamszintű táborok állandó vezetőjeként úgy látom, évről gyermetegebbek, önállótlanabbak. A kérdőívezés során is számos már-már infantilis megnyilvánulással találkoztam. Ebből a helyzetből teendők adódnak: minden órai és órán kívüli lehetőséget meg kell ragadni diákjaink megismerésére és jellemének formálására. Rengeteget kell beszélgetni velük. Ez a feladat alapvetően átírhatja az osztályfőnöki munka tartalmát is. (A megvalósítást viszont komolyan akadályozza, hogy az átlagéletkorunk egyre jobban meghaladja az 50 évet.)
- (3) Bár, mint láttuk, diákjainknak is, vált diákjainknak is alapvetően nagyon hízelgő a véleményük az iskolai élet legtöbb összetevőjéről, szakmai kvalitásaink, vagy inkább attitűdjeink komoly kritikát kaptak. Csak a mosdók, illetve az épület valóban iszonyatos állapota múlta alul a 48) a tanárok informatikából naprakészek, 14) az órák sokszínűsége, 9) a tananyag összetétele, 12) az oktatás korszerűsége mutatók értékelését! Nem én, az igazgató mondom tehát, hogy haladéktalan és látványos módszertani megújulásra van szüksége, hanem a diákok. (Mondom mindezt annak ellenére, hogy a kemény mutatók alapján jelenleg mi vagyunk Heves Vármegye legeredményesebb gimnáziuma). A kritika egyébként korrekt és cizellált: a tanárok felkészítését az előbbieknél sokkal magasabb értékekkel pontozták le és elismeréssel szólnak a kollégák segítőkészségéről is.
- (4) Ugyancsak kritika olvasható ki az iskolai információáramlás hatékonyságával kapcsolatban. Itt is látszanak teendők, bár az utóbbi években fokról fokra új információs csatornákat hoztunk létre (Kréta, Classroom, email, közösségi portálok). A feladat most ezek használatának napi gyakorlattá tétele.
- (5) Az iskolai szabályok rendszerének a jelenlegi diákok körében se nem jó, se nem rossz a megítélése, az öregdiákok azonban visszatekintve nagy elismeréssel szólnak azokról. Valóban rend van nálunk, ami olykor feszülésekhez vezet a folyosón (köszönés zsebre dugott kézzel, káromkodás stb., szerencsére egyelőre ezen a szinten jelentkeznek konfliktusok). Örülök, hogy végzett diákjaink érett fejjel „átállnak a sötét oldalra” és elismerik e szabályok szükséges voltát. Itt nem kell és nem szabad tehát lazítani.
- (6) A nevelőtestületben számos vitát váltott ki a nem kötelező tanórák rendszerének kérdése: vajon a tagozatos formát válasszuk-e, vagy a diákok igényeinek és céljainak a fakultációs forma felel-e inkább meg. Mi a faktos változat mellett tettük le a garast, mégpedig azért,

mert így nem kényszerítünk senkit 14 éves korban egy olyan tantárgyi struktúrába, amelyből csak nagyon nehezen (minimálisan osztályváltással) szabadulhat. A faktokat ugyanis évfolyamszinten, osztályoktól függetlenül szervezzük, így azok között egyszerű és természetes az átjárás. (Van is ilyen jellegű mozgás bőségesen.) Viszont a tagozatos képzés szakmailag hatékonyabb. Nos, ezt a kérdést diákjaink segítenek megválaszolni: a második legpozitívabb mutatót a Berze faktrendszer kapta.

- (7) A szempontrendszer üdvöskéi kétségbe vonhatatlanul a berzés közösségi lét összetevői, illetve a tanítási időn kívüli, nagyobb szabású rendezvények (táborok). Ez az immáron dokumentált és bizonyítható igénydeklaráció megerősít abban, hogy jó irányt választottunk, amikor a hatékony oktatótevékenység mellé egyenrangú célként beemeltük a tanítási órán kívüli nevelési lehetőségek rendszerének kiteljesítését.

Tudásmegosztás, hasznosulás, önfejlődés

Az elvégzett kutatása Gyöngyösi Berze Nagy János Gimnázium volt és jelenlegi diákjai által szolgáltatott adatok alapján, a helyi viszonyrendszer figyelembevételével történt. Hasznosulása mindenekelőtt, de nem kizárólagosan az anyaintézményben történik, az alábbi eszközök révén:

- a kutatásról folyamatosan értesültek a Gyöngyösi Berze Nagy János Gimnázium nevelőtestületének tagjai, évente legkevesebb 3 alkalommal, a nevelőtestületi értekezletek alkalmából,
- a munkatársak hozzáfértek az iskola honlapján időről időre elhelyezett beszámolókhöz, összefoglalókhöz, amelyekből a kutatás folyamata nyomon követhető volt,
- az intézmény stratégiai döntései meghozatala előtt (ilyen a beiskolázással kapcsolatos álláspont kialakítása, „marketingelemek” beépítése) tematikus nevelési értekezleten jártuk körbe a jóérzés és elégedettségérzés szempontjait,
- az intézményt támogató szülői szervezet számára 2024 tavaszán előadásban foglaltam össze a kutatási eredményeket, illetve az azokból adódó következtetéseket.

A kutatási eredményekről a szakmai partner képviselőit folyamatosan tájékoztattam, formálisan és informálisan egyaránt. A kapcsolattartást megkönnyítette és megkönnyíti, hogy a nemrégiben nevet váltott, immáron MATE Gyöngyösi Campusa névre hallgató intézményegység részéről együttműködő kollégák közül többen személyesen is érdekeltek a Gyöngyösi Berze Nagy János Gimnáziumban folyó nevelőmunka optimalizálásában, hiszen egy vagy több gyermekük hozzánk jár vagy hozzánk járt. Érdeklődéssel vettek és vesznek részt a kutatásom révén napvilágot látott fejleményekről.

Intézményünk mindig is a helyi közvélemény érdeklődésének homlokterében áll, tekintve, hogy a mintegy 28.000 lakosú kisváros lakóinak nagy része saját tapasztalatok okán, vagy valamely rokonán keresztül berzés kötődésű. Jómagam életkorom, attitűdjeim és többévtizedes igazgatói státuszom folytán állandó résztvevője vagyok a város szellemi életének. Sokszor beszélgetek döntéshozókkal, akik az iskola alapvető értékeire, ezeknek az értékeknek a jelenlétére kíváncsiak. A kutatás során napvilágot látott tények, illetve az azokból adódó tervek (lásd az előző szakaszt) a városban ismertté váltak, és – reményeim szerint – implicit módon

segítenek minket céljaink elérésében. Az sem elhanyagolható szempont, hogy a gyöngyösi helyi televíziónak állandó vendége vagyok. A publikációs listán megjelenítettem vagy nyolcvan olyan interjút, amely a Berzéről (is) szólt. Ezek közül jócskán vannak olyanok, amelyekben kifejezetten a kutatóprogrammal összefüggő kérdések kerülnek szóba. Ilyen az egyik kiemelt publikáció is.

A szakmai közvélemény explicit tájékoztatására a legdirektebb formában egy olyan konferencián volt lehetőségem, amelyen előadhattam a kutatóprogramom lényegét, céljait, az addig elért eredményeket. Ezt a Tudománynapi diskurzus elnevezésű rendezvényt az egri Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Pedagógiai Kara szervezte 2021 novemberében. Előadásomat a nagyszámú tanárjelölt egyetemi hallgató mellett a felsőoktatásban dolgozó kollégák is meghallgatták, akikkel jóízű eszmecsere bontakozott ki ténykedésemmel, illetve a nevelés előtt álló lehetőségekkel kapcsolatban. Nagyon élveztem. Hasonló élményben volt részem 2024 februárjában, amikor dr. Balatoni Katalin helyettes államtitkár asszony méltónak talált minket és engem arra, hogy az egyik „kiemelkedően jól teljesítő” vidéki gimnázium vezetőjeként engem is meghívjon egy minisztériumi tanácskozásra. A továbblépés lehetőségeiről volt szó. Kifejtettem azon meggyőződésemet, hogy a tanórán kívüli nevelési lehetőségek ügyét is fel kellene karolni, számszerűsíteni és mérni az iskolák tevékenységét ezen a téren, és ha valaki kiemelkedően teljesít ezen a téren, akkor eredményeit el kell ismerni és további fejlődéséhez komoly forrásokat kell biztosítani. Ezen a ponton a jelenlévők között teljes egyetértés mutatkozott.

A terveknek és a kutatóprogramnak megfelelően rendszeresen találkoztam a két kiemelt határainkon túli magyar tannyelvű intézményben, a kézdivásárhelyi Nagy Mózes Főgimnáziumban és a rimaszombati Tompa Mihály Református Gimnáziumban dolgozó kollégákkal, még hozzá eléggé sokszor ahhoz, hogy a barátság, a szeretett megnyilvánulásának percei után szakmai kérdések is terítékre kerülhessenek. A kollégák ismerik kutatómunkám fő vonalait, így érdemben hozzá tudnak szólni a feltárt jelenségekre. Ugyan részükről az enyémhez hasonló, adatelemzésre támaszkodó feltárásokhoz nem jutok hozzá, benyomásaim szerint a két említett (Romániában, illetve Szlovákiában működő) iskolában hasonló folyamatok történnek. A párhuzamokról, eltérésekről jóízű beszélgetéseket folytattam velük. Bár ezek a megbeszélések informálisak, oldott jellegűek voltak, a kutatóprogrammal kapcsolatban keletkezett produktumaimat, elsősorban a megjelölt online felületről megismerték, követik, sőt, ahogy hallom, ott-hon intézményi, sőt, szakmai körben hivatkoznak rájuk.

A következőkben az a tervem, hogy az elvégzett kutatás legfontosabb eredményeit szakfolyóiratban közzéteszem. Ennek érdekében tettem már lépéseket, egyes szerkesztőségekbe elküldtem cikkek vázlatát, de a folyamat, a korábban kialakult jó kapcsolat dacára, elég lassan szivárog előre. Az eredmények országos sajtóban való publikálásával az a célom, hogy a miénkhez hasonló méretű, értékrendű iskoláknak ezeket a méréseket már ne kelljen elvégezniük, amennyiben az én fejemben felötlött kérdéseket kívánnák megválaszolni – gondolom, a statisztikai adatok náluk is hasonló összefüggéseket mutatnának -, következtetéseimet pedig vagy figyelembe veszik, vagy nem, a hasznosítás lehetőségét felajánlom.

És hogy én mivel gyarapodtam mindeközben? Örömmre szolgált, hogy kutatás örömét egy olyan terület aprólékos átbogarászásával élhettem meg, amivel közvetlenül is választott világom hasznára lehetek. Sokat megtanultam közben a saját, általam huszonhatodik éve vezetett iskolámról. Bár nem annyit, mint az első kutatóprogram mentén, de új módszertani fogásokat sajátítottam el, immáron rutinosan használom az SPSS-t, új szolgáltatásait ismertem meg. Nagyon sok jóízű beszélgetésnek lehettem részese, nagyon sok kiváló embert ismerhettem meg, akik hozzám hasonlóan látják a világot és akiktől sokat tanultam. Bízom benne, hogy tevékenységemet minél többen hasznosítani tudják majd.

Eddig két kutatóprogramot készítettem el és igyekeztem teljesíteni. Szakmai – és aktív – pályafutásom záróakkordjaként a Hagyománytisztelet és megújulás – egy 390 éves intézmény jövőképe című programot szeretném végrehajtani. Ez a program szakmailag organikus folytatása lenne az előző kettőnek, jellegét, módszertanát tekintve nagyon hasonlítana rá, így a korábbiak során felgyűlt tudást jól tudnám hasznosítani. Egyben tisztelni szeretnék az intézmény előtt a jeles évforduló alkalmából, és lehetőség szerint forrásmunkát szolgáltatni azok számára, akik a még jelesebb, 400 éves évfordulót készítik majd elő.

Összegzés

A vége felé közeledő kutatótanári ciklusom közvetlen folytatása az azt megelőzőnek. Korábban annak igyekeztem utánajárni, hogy milyen fő összetevők, milyen módon és milyen súlyokkal határozzák meg egy berzés diák *jóérzését* – ez a felmérés öltött testet a jóérzés-faktor megalkotásában.

Már az első kutatóciklus vége felé is elkezdett motoszkálni bennem a kérdés, hogy vajon ez a mutató mennyire írja le a Berzével való elégedettséget – mennyire tér el mondjuk egy öregdiák véleménye a Berével kapcsolatos emlékeiben megjelenő életérzés attól a véleményétől, amit életének adott pillanatában az iskolánknak az ő életére gyakorolt hatásáról gondol. Előzetes koncepcióm szerint két, egymással elég jól korreláló, de alapvetően különböző faktorról van szó.

Jelen kutatás arra irányult, hogy *összegyűjtsen* mindazokat a tényezőket, amelyek a Berzének a (volt) diákjaink életére gyakorolt hatásával, illetve az azzal való elégedettséggel összefüggnek, *fő faktorokba tömörítsem* azokat, majd *lineáris regresszió* révén megalkossak a korábban született jóérzés-faktor mintájára egy újabbat, ami a Berzével kapcsolatos elégedettség érzését méri (elégedettségérzés-faktor, (EF)). Kíváncsi voltam ennek a faktornak a viselkedésére, összetevőire és tartalmára, majd igyekeztem levonni minél több elméleti és gyakorlati következtetést a kutatás közben napvilágot látott tényekről.

A programot érzésem szerint becsületesen végrehajtottam: három körös adatgyűjtés és az SPSS program segítségével történt -elemzés által megszületett az (EF) faktor. Viselkedése – tartalmát tekintve – várakozásaimnak megfelelően alakult. Meglepetésemre azonban ez a faktor az időtengely mentén – értsd: a különböző jelenlegi és volt évfolyamokban mérve – nagyon máshogy viselkedik és az érettség egy bizonyos fokától (ballagástól) indítva nagyon egyértelmű számbeli tendenciát mutat, szemben az eléggé statikus jóérzés-faktoral (JF).

A kutatás végén összegyűjtöttem néhány olyan tanulságot, amelyek közül voltaképpen egyik sem újdonság, viszont a kutatás során egyértelmű, adatokkal alátámasztható bizonyítékok bukkantak fel létezésükre.

Mellékletek

Iskolaszervezet

Abasár	11
Abony	1
Adács	6
Alsószolca	2
Atkár	5
Boconád	1
Boldog	2
Budapest	7
Csécse	1
Cserhátszentiván	1
Detk	3
Domoszló	3
Ecséd	7
Eger	2
Gát	1
Gyöngyös	323
Gyöngyöshalász	24
Gyöngyösoroszi	2
Gyöngyöspata	7
Gyöngyössolyos	37
Gyöngyöstarján	36
Hatvan	12
Heréd	3
Hort	10
Jászárokszállás	15
Jászberény	1
Jászdózsa	1
Jászfákóhalma	1
Jobbágyi	3
Karácsond	7

Kisnána	3
Kisújszállás	1
Lőrinci	1
Markaz	7
Mátraszőlős	1
Nagydobrony	1
Nagykökényes	1
Nagyréde	18
Nagyút	1
Pálosvörösmart	10
Pásztó	5
Petőfibánya	1
Rózsaszentmárton	10
Salgótarján	1
Szolnok	1
Szurdokpüspöki	13
Szúcsi	9
Tar	1
Tarnaméra	5
Tenk	1
Tura	1
Vámosgyörk	4
Visonta	9
Visznek	3
Zagyvaszántó	2

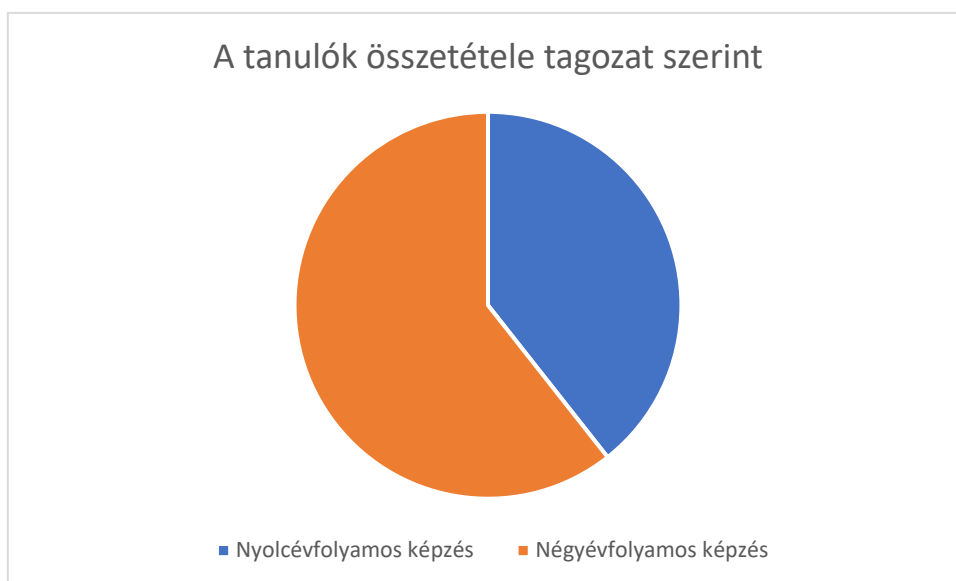
Figyelemre méltó, hogy a felsorolt községek közül jó pár kívül esik a gyöngyösi járás területén, azaz elszívó hatásunk más gimnáziumok vonzáskörzetében is érvényesül. Így van ez Hatvan, Heves, Jászárokszállás és Pásztó vonatkozásában, amely városok maguk is működtetnek gimnáziumot. Tovább árnyalja a képet, hogy az előbbi gimnáziumok vonzáskörzetéből mi általában a jobb képességű, motivált diákokat csábítjuk át, míg a kevésbé ambiciózus Gyöngyös környéki fiatalok számára éppen ezek az iskolák jelentik a menekülő útvonalat. Álláspontom szerint a nem gyöngyösi fiatalok aránya azt a tényt bizonyítja, hogy Gyöngyös jól ellátja iskolaváros funkcióját.

Iskolánkban két képzési forma működik. A nyolcosztályos tagozat 5-12. évfolyamára összesen 254 diák jár. A többiek – 391 tanuló – a hagyományos négyosztályos gimnáziumi képzésben vesznek részt.

A jogszabály a nyolcosztályos gimnáziumi képzési forma üzemeltetését komoly feltételekhez köti, ezeknek a feltételeknek azonban intézményünk teljes mértékben megfelel.

Az osztálystruktúra változatlan, ugyanakkor a nyolcosztályos tagozatra járók aránya szignifikánsan nő. Ennek oka az induló osztálylétszámokban keresendő. A nyolcosztályosba jelentkezők ugyanis elutasítás esetén tömegesen nyújtanak be felülbírálati kérelmet, ami miatt az osztály végleges létszáma jellemzően 36 fő (volt már 38 is!), míg a négyosztályos tagozatról kiszorulók tudomásul veszik, hogy a rendszer máshová irányítja őket, tudomásul veszik a helyüket, kevesen fellebbeznek, így 30-32 fős osztályokat indítunk.

Nehezen kezelhető 36 ötödikes gyermek az ötödik évfolyamon. Szeretnénk, ha a fenntartó kisebb osztálylétszámot alakítana ki.

Utánpótlás

Számomra a tanév egyik legizgalmasabb szakasza a beiskolázási időszaknak az a pillanata, amikor szembesülünk a hozzánk jelentkező diákok számával. Minden program, vízió megreked a képzelgés világában, ha nincs kivel végrehajtani azt. Kardinális kérdés tehát, hogy egyáltalán be tudjuk-e tölteni az osztályainkat, illetve azokkal tudjuk-e betölteni, akikre a programunkat szabtuk. Igyekszem tehát alaposan körbejárni ezt a kérdést.

A legutóbbi néhány beiskolázási időszak adatai a következők⁴:

⁴ <https://dari.oktatas.hu/kirlist.search/kifir>

Nyolcosztályos tagozat

	Meghirdetett helyek száma	Jelentkezők száma	1. helyen jelentkezők száma	Felvettek száma	1. helyen jelentkezetek közül a felvettek száma	A felvettek között a legmagasabb rangsorszám	A felvettek között a legalacsonyabb rangsorszám
2017/18	30	78	77	30	30	1	30
2018/19	30	55	55	30	30	1	30
2019/20	30	58	57	30	30	1	30
2020/21	30	69	69	30	30	1	30
2021/22	30	39	39	30	30	1	30
2022/23	31	46	46	31	31	1	31
2023/24	30	59	59	30	30	1	30

Négyosztályos tagozat

	Meghirdetett helyek száma	Jelentkezők száma	1. helyen jelentkezők száma	Felvettek száma	1. helyen jelentkezetek közül a felvettek száma	A felvettek között a legmagasabb rangsorszám	A felvettek között a legalacsonyabb rangsorszám
2017/18	90	176	96	90	87	1	144
2018/19	84	210	105	84	82	1	141
2019/20	90	194	115	90	90	1	129
2020/21	90	220	102	90	85	1	172
2021/22	84	280	126	84	79	1	140

2022/23	84	208	92	84	81	2	162
2023/24	90	227	105	90	85	2	165

Középtávon fenntarthatónak tűnik ötödikben egy, kilencedikben három osztályt indítani. Ilyen módon 20 osztállyal üzemelhetünk. Mivel a kielégítő méretű⁵ osztálytermeknek éppen ennyi a számuk, jelenlegi fizikai adottságainkhoz ez az osztályszerkezet optimálisan illeszkedik. Esetleg hosszú távon is fenntartható ez a rendszer, de ehhez (a demográfiai folyamatok miatt) az szükséges, hogy az iskola megőrizze, sőt fokozza vonzerejét.

Tisztábban és messzebbre látunk, ha górcső alá vesszük a beiskolázási térségünk létszámadatait. Erről szól a következő alfejezet.

Demográfiai kilátások⁶

A táblázat első osztályában azokat az iskolákat soroltam fel, melyekből az utánpótlásunkat nyerjük. Az egyes oszlopokban az adott évfolyamra járó diákok száma jelenik meg.

⁵ A 11-esbe csak 26 ember fér el. 36 diákot csak hat tanteremben lehet leültetni.

⁶ <https://dari.oktatas.hu/index.php?id=kozerdeku>

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Gyöngyösi Arany János Általános Iskola	54	46	39	52	47	65	43	48
Gyöngyösi Felsővárosi Általános Iskola	52	45	53	69	32	43	56	46
Gyöngyösi Egressy Béni KTNy Ált. Isk.	53	46	47	38	38	29	35	32
Gyöngyösi Kálváriaparti Sport- és Ált. Isk.	64	46	42	76	49	66	46	55
Pétervásárai Tamási Áron Általános Iskola	61	44	69	40	40	52	55	46
Fáy András Ált. Isk. és AMI	25	33	39	36	27	28	29	24
Recski Jámbor Vilmos Általános Iskola 1.	13	20	20	25	24	9	14	21
Recski Jámbor Vilmos Általános Iskola 2.	14	12	6	0	0	0	0	0
Recski Jámbor Vilmos Általános Iskola 3.	8	2	11	9	0	0	0	0
Országh Kristóf Általános Iskola	4	14	9	13	8	15	14	19
Utassy József Általános Iskola	28	25	36	26	25	18	30	15
Abasári Aba Sámuel Általános Iskola	25	25	29	22	22	22	16	20
Atkári Petőfi Sándor Általános Iskola	19	15	18	21	13	15	12	20
Detki Petőfi Sándor Általános Iskola	17	18	13	14	14	14	17	11
Detki Petőfi Sándor Általános Iskola, Ludas	3	3	3	0	0	0	0	0
Gyöngyöstarjáni Általános Iskola	19	21	13	19	14	8	13	12
Halmajugrai Arany János Általános Iskola	18	13	12	13	14	13	15	13
Nagyfügedi Arany János Általános Iskola	18	17	14	15	18	17	15	30
Nagyrédei Szent Imre Általános Iskola	23	36	23	24	25	23	25	23
Visontai Szent-Györgyi Albert Általános Iskola	20	21	21	16	13	13	19	12
Boldogi Berecz Antal Általános Iskola 1.	0	0	0	0	18	36	26	24
Boldogi Berecz Antal Általános Iskola 2.	15	23	15	31	0	0	0	0
Csányi Szent György Általános Iskola	18	18	9	10	16	16	14	13
Ecsédi Richter Gedeon Általános Iskola	16	24	16	20	21	25	10	20
Horti Batthyány József Általános Iskola	26	36	26	23	33	20	25	25
Lőrinci Hunyadi Mátyás Általános Iskola és AMI 1.	18	25	21	20	18	18	17	13
Lőrinci Hunyadi Mátyás Általános Iskola és AMI 2.	19	14	12	16	16	11	18	14
Rózsaszentmártoni Móra Ferenc Általános Iskola	14	19	13	15	15	16	19	11
Herédi Általános Iskola	26	25	25	22	14	22	12	17
Gyöngyöshalászi Széchenyi István Ált. Isk.	26	33	31	22	17	14	18	14
Gyöngyösoroszi Árpád Fejedelem Ált. Isk.	18	16	17	14	15	14	14	15
Hatvani Kossuth Lajos Általános Iskola	53	53	37	41	46	35	57	43

Hatvani Kodály Zoltán ÉK Ált. Isk.	52	39	62	67	47	49	33	41
Hatvani 5. Számú Általános Iskola	45	33	48	48	34	36	40	34
Hatvani Szent István Sportiskolai Ált. Isk.	82	68	70	55	55	57	48	60
Domoszlói III. András Általános Iskola 1.	16	14	12	18	20	16	13	9
Domoszlói III. András Általános Iskola 2.	16	12	10	15	7	9	9	11
Domoszlói III. András Általános Iskola 3.	9	10	10	9	4	10	12	8
Viszneki Általános Iskola	17	12	15	16	15	17	13	10
Szűcsi Bajza József Általános Iskola	24	13	17	17	16	21	21	17
Összesen	1048	989	983	1007	850	892	873	846

Az adatok akár derűlátásra is adhatnak okot. Azt látjuk, hogy

- a következő négy évben a nyolcadik évfolyamok létszáma nem csökken szignifikánsan, majd az utánpótlásunkat jelentő korosztály átmenetileg egyre népesebb.
- A nyolcosztályos gimnáziumba jelentkezők, vagyis a negyedikesek viszont máris egyre kevesebben lesznek, számuk négy év alatt mintegy 16 %-kal csökken.

Mondom: akár derűlátóak is lehetnénk, figyelembe kell azonban vennünk még egy tényezőt: a végzős diákok összetételét.

Azoknak a gyerekeknek a száma, akik fel képesek mutatni a megszokott bemeneti követelményeket, drámaian csökken. Az általános iskolák a korábbi beiskolázási igényeinket ismerve több településen nyíltan eltanácsolnak bennünket attól, hogy beiskolázási kampányunkkal felkeressük a nyolcadikosaikat, mondván, az ő útjuk nem gimnáziumba vezet. Ebbe a helyzetbe került több mátraalji település, sőt Gyöngyöspata város is!

Még egy aggasztó jelenségről kell szólnunk: a beilleszkedési és tanulási nehézségekkel rendelkező gyerekek ismert száma a következő négy évben folyamatosan emelkedik, miközben további kiszűrésük folyamatosan emeli a számukat! Emiatt bizony *fel kell készülnünk a korábbi pedagógiai gyakorlatunktól markánsan elütő helyzetek kezelésére.*

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Gyöngyösi Arany János Általános Iskola	5	8	9	6	10	14	5	2
Gyöngyösi Felsővárosi Általános Iskola	7	9	6	11	9	11	6	7
Gyöngyösi Egressy Béni KTNy Ált. Isk.	1	8	7	7	7	9	3	7
Gyöngyösi Kálváriaparti Sport- és Ált. Isk.	3	8	7	11	3	9	6	8
Pétervásárai Tamási Áron Általános Iskola	8	8	17	10	12	16	17	16
Fáy András Ált. Isk. és AMI	7	5	4	4	3	9	4	7
Recski Jámbor Vilmos Általános Iskola 1.	1	4	7	6	6	4	7	3
Recski Jámbor Vilmos Általános Iskola 2.	1	2	3	0	0	0	0	0
Recski Jámbor Vilmos Általános Iskola 3.	0	0	1	0	0	0	0	0
Országh Kristóf Általános Iskola	2	5	1	5	2	4	9	2
Utassy József Általános Iskola	9	5	11	9	13	2	8	6
Abasári Aba Sámuel Általános Iskola	1	0	2	5	6	3	7	4
Atkári Petőfi Sándor Általános Iskola	1	3	3	3	5	4	6	3
Detki Petőfi Sándor Általános Iskola	1	2	6	2	2	3	7	3
Detki Petőfi Sándor Általános Iskola, Ludas	0	1	2	0	0	0	0	0
Gyöngyöstarjáni Általános Iskola	2	3	2	4	7	2	1	3
Halmajugrai Arany János Általános Iskola	1	0	3	5	4	6	8	3
Nagyfügedi Arany János Általános Iskola	1	2	3	9	2	7	4	10
Nagyrédei Szent Imre Általános Iskola	1	6	5	2	4	2	6	3
Visontai Szent-Györgyi Albert Általános Iskola	1	3	3	3	3	1	2	3
Boldogi Berecz Antal Általános Iskola	0	0	0	0	2	8	4	11
Boldogi Berecz Antal Általános Iskola	0	5	3	7	0	0	0	0
Csányi Szent György Általános Iskola	2	0	1	0	3	3	4	4
Ecsédi Richter Gedeon Általános Iskola	1	1	3	5	3	6	2	6
Horti Batthyány József Általános Iskola	0	5	3	1	5	5	4	3
Lőrinci Hunyadi Mátyás Ált. Isk. és AMI 1.	0	3	3	4	4	5	3	4
Lőrinci Hunyadi Mátyás Ált.- Isk. és AMI 2.	4	8	8	4	8	2	2	5
Rózsaszentmártoni Móra Ferenc Általános Iskola	2	4	3	2	2	1	3	3
Herédi Általános Iskola	1	3	2	3	3	1	3	1
Gyöngyöshalászi Széchenyi István Ált. Isk.	3	4	9	4	3	3	2	3
Gyöngyösoroszi Árpád Fejedelem Ált. Isk.	2	2	4	5	7	3	6	3
Hatvani Kossuth Lajos Általános Iskola	0	3	3	3	4	2	2	3

Hatvani Kodály Zoltán ÉK Általános Iskola	4	2	6	6	6	3	7	5
Hatvani 5. Számú Általános Iskola	6	5	7	3	8	6	6	8
Hatvani Szent István Sportiskolai Ált. Isk.	7	12	6	4	8	13	9	9
Domoszlói III. András Általános Iskola 1.	1	1	2	1	3	2	1	1
Domoszlói III. András Általános Iskola 2.	0	4	3	4	2	1	3	5
Domoszlói III. András Általános Iskola 3.	2	2	0	2	3	2	1	1
Viszneki Általános Iskola	3	0	1	5	4	4	3	2
Szúcsi Bajza József Általános Iskola	1	3	3	5	4	4	2	3
Összesen	92	149	172	170	180	180	173	170

Az oktatómunka hatékonyságának kemény mutatói

Szakmai sikerek

Ebben a fejezetben azt a többször is megismételt kijelentésemet szeretném bizonyítani, hogy intézményünk az úgynevezett *kemény mutatók* (hivatalos statisztikákkal alátámasztható adatok) tükrében is élen jár. Ezek közül az első kettő (kompetencia-, illetve érettségi eredmények) a középiskolákat rangsorba állító HVG-rangsor bemeneti adata – ez lesz a negyedik elemzés tárgya –, a versenyeredmények, különösen OKTV-eredmények pedig azért fontosak önbecsülésünk szempontjából, mert itt csúcsosodik ki a tehetséggyógyító tevékenységünk sikere.

Kompetenciamérések

A kompetenciaméréseket sokan és sokféleképpen elemzik. Annyira, hogy egy hivatalos jelentés már-már összezavarja az embert, annyi szempont és adat szerepel benne. Én egyetlen egy szempontot vizsgáltam: azt, hogy egy adott évben, adott területen (ami lehet matematika vagy szövegértés) *az intézményünk hogyan teljesített az országos átlaghoz képest* úgy az összes iskolához viszonyítva, mint – nyolcosztályos képzés esetén – a saját kategóriájához, vagyis a többi nyolcosztályos gimnáziumhoz viszonyítva.

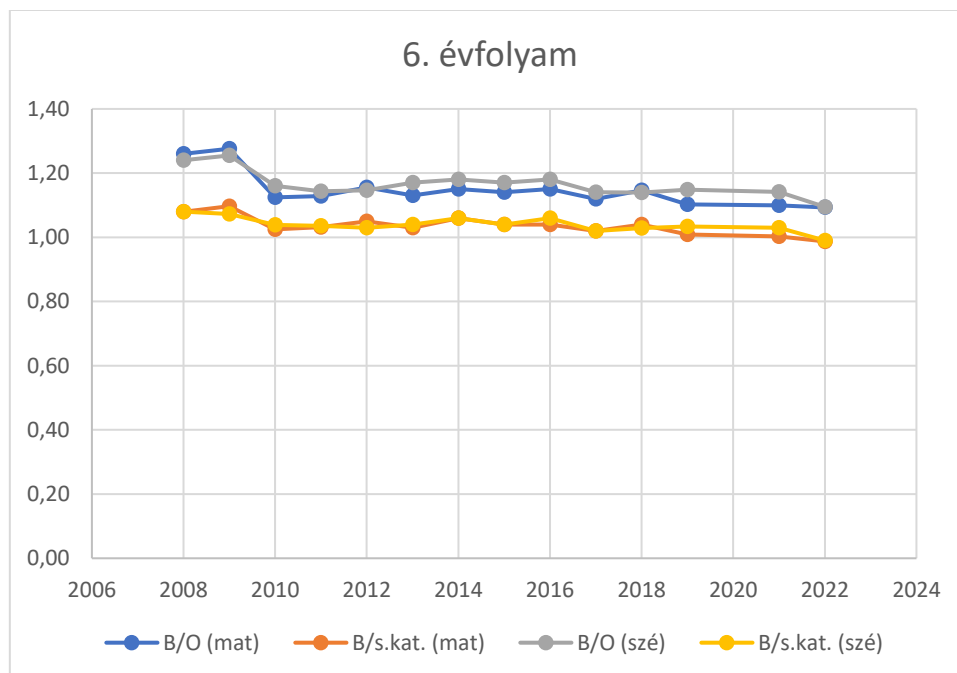
Ilyen módon az eredmények⁷ nem érzékenyek az adott évben kibocsájtott feladatsorok nehézségi fokában bekövetkező ingadozásra, hanem azt mutatják meg, hogy a mezőnyben éppen hol helyezkedünk el.

A tendenciákat egy-egy vonaldiagram szemlélteti. Az elemzés végén egy átlagos trendet is bemutatok, az előzőek átlagaként előállítva azt.

⁷ <https://okm.kir.hu/fit2/Info/OrszagosJelentesek>

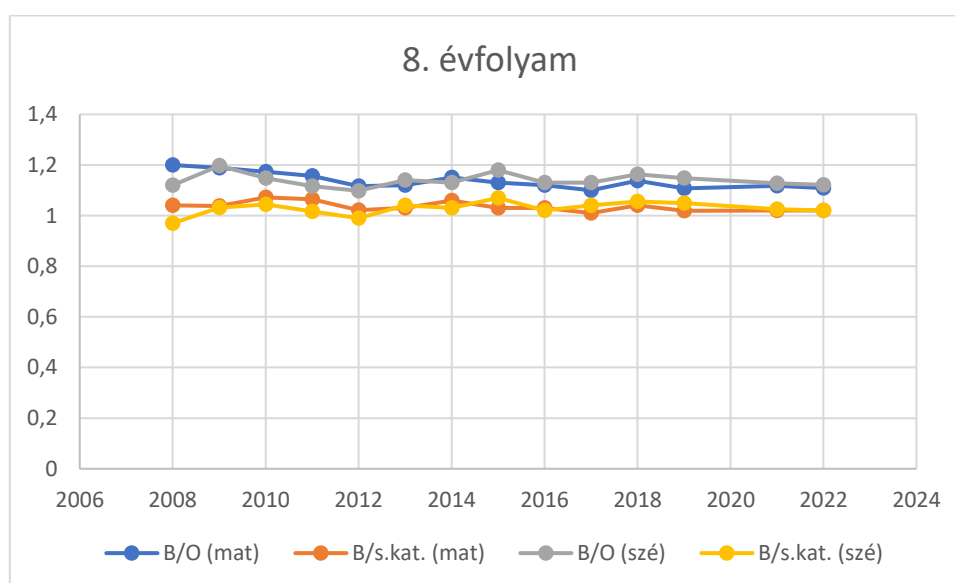
6. évfolyam (nyolcosztályos gimnáziumi képzés)

Év	Matematika		Szövegértés	
	Orsz. átl.-hoz k.	8-o. gimn. k.	Orsz. átl.-hoz k.	8-o. gimn. k.
2008	1,26	1,08	1,24	1,08
2009	1,28	1,10	1,26	1,07
2010	1,12	1,03	1,16	1,04
2011	1,13	1,03	1,14	1,04
2012	1,16	1,05	1,15	1,03
2013	1,13	1,03	1,17	1,04
2014	1,15	1,06	1,18	1,06
2015	1,14	1,04	1,17	1,04
2016	1,15	1,04	1,18	1,06
2017	1,12	1,02	1,14	1,02
2018	1,15	1,04	1,14	1,03
2019	1,10	1,01	1,15	1,03
2021	1,10	1,00	1,14	1,03
2022	1,09	0,99	1,09	0,99

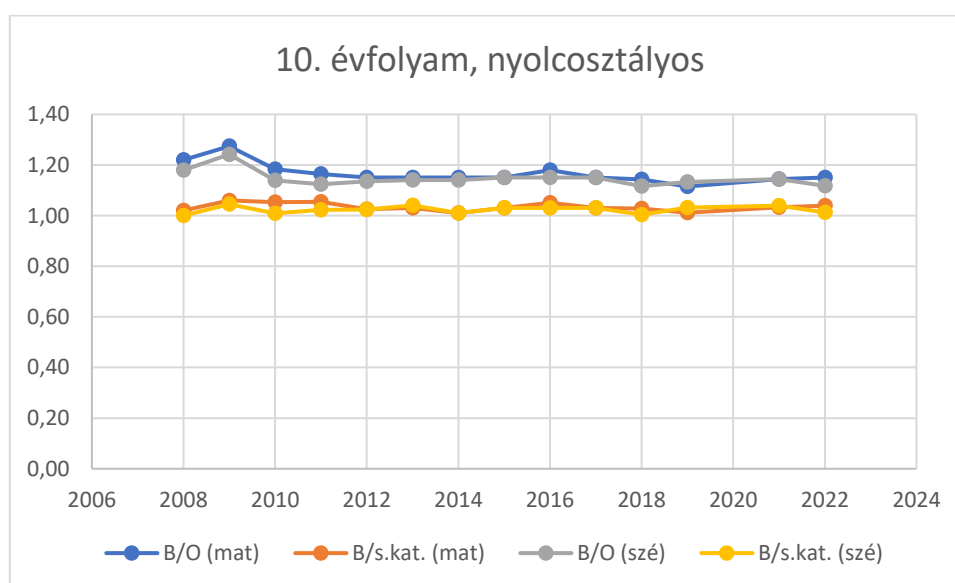
8. évfolyam (nyolcosztályos gimnáziumi képzés)

Év	Matematika		Szövegértés	
	Orsz. átl.-hoz k.	8-o. gimn. k.	Orsz. átl.-hoz k.	8-o. gimn. k.
2008	1,2	1,04	1,12	0,97
2009	1,188	1,038	1,197	1,032
2010	1,173	1,072	1,148	1,044
2011	1,157	1,064	1,116	1,017
2012	1,116	1,022	1,098	0,99
2013	1,12	1,03	1,14	1,04
2014	1,15	1,06	1,13	1,03
2015	1,13	1,03	1,18	1,07
2016	1,12	1,03	1,13	1,02
2017	1,1	1,01	1,13	1,04
2018	1,14	1,04	1,16	1,06
2019	1,11	1,02	1,15	1,05
2021	1,12	1,02	1,13	1,03
2022	1,11	1,02	1,12	1,02

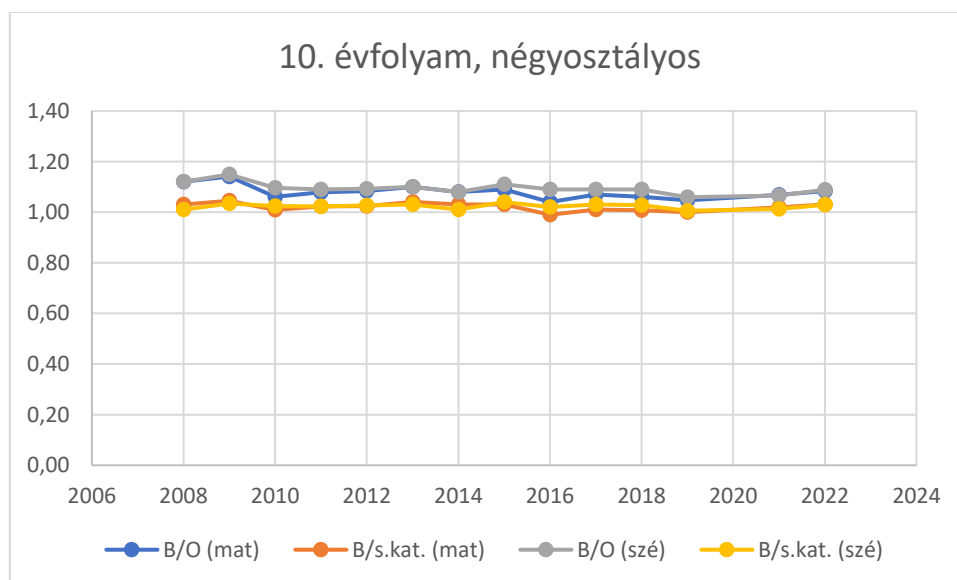
10. évfolyam (nyolcosztályos gimnáziumi képzés)

Év	Matematika		Szövegértés	
	Orsz. átl.-hoz k.	8-o. gimn. k.	Orsz. átl.-hoz k.	8-o. gimn. k.
2008	1,22	1,02	1,18	1,00
2009	1,27	1,06	1,24	1,05
2010	1,18	1,05	1,14	1,01
2011	1,17	1,06	1,12	1,02
2012	1,15	1,03	1,14	1,02
2013	1,15	1,03	1,14	1,04
2014	1,15	1,01	1,14	1,01
2015	1,15	1,03	1,15	1,03
2016	1,18	1,05	1,15	1,03
2017	1,15	1,03	1,15	1,03
2018	1,14	1,03	1,12	1,00
2019	1,11	1,01	1,13	1,03
2021	1,14	1,03	1,14	1,04
2022	1,15	1,04	1,12	1,01

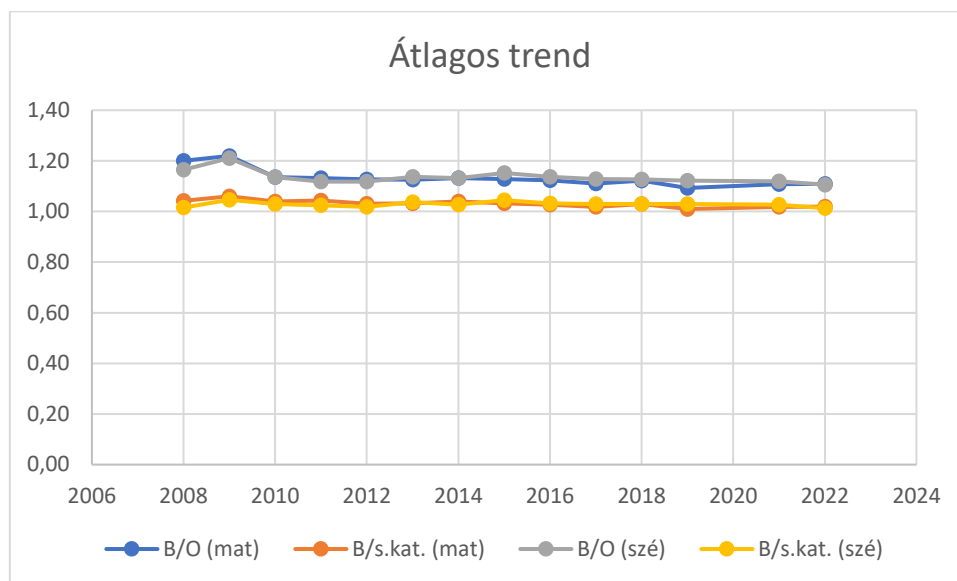

10. évfolyam (négyosztályos gimnáziumi képzés)

Év	Matematika		Szövegértés	
	Orsz. átl.-hoz k.	8-o. gimn. k.	Orsz. átl.-hoz k.	8-o. gimn. k.
2008	1,12	1,03	1,12	1,01
2009	1,14	1,05	1,15	1,03
2010	1,06	1,01	1,10	1,02
2011	1,08	1,02	1,09	1,02
2012	1,08	1,02	1,09	1,03
2013	1,10	1,04	1,10	1,03
2014	1,08	1,03	1,08	1,01
2015	1,09	1,03	1,11	1,04
2016	1,04	0,99	1,09	1,02
2017	1,07	1,01	1,09	1,03
2018	1,06	1,01	1,09	1,03
2019	1,05	1,00	1,06	1,01
2021	1,07	1,02	1,07	1,01
2022	1,08	1,03	1,09	1,03

Átlagos trend

Ezekben az országos adatokhoz képesti mutatókban lehet trendeket kutatni, de csak óvatosan. Két jelenség húzza félre a statisztikai eredményeket; mind a kettő elsősorban a nyolcosztályos képzésnél jelentkezik. Először is: a minta, egyetlen osztályról lévén szó, kisszámú, így nagyon komoly különbséghez vezet, ha egy jó tanuló vagy rossz tanuló hiányzik aznap (vagy nem kerül bele az elemzésnek alávetett statisztikai mintába). A másik, hogy a 6., 8. és 10. éves minták nem függetlenek: ugyanazokat az osztályokat mérjük meg két-két év csúszással. Így például a hatodikos eredmények szignifikánsan befolyásolják a nyolcadikosakat is, vagyis független minta elemzése helyett öröklött tulajdonságok dominálnak. Jól megfigyelhető, hogy egy átlagon felül sikeresen beiskolázott osztály eredményei milyen módon vonulnak végig az adatsoron.

Ezzel együtt is érdemes figyelni a trendeket. Én személy szerint akkor kongatnám meg a vészharangot, ha a trendek egyértelműen (azaz a statisztikai hibahatárt meghaladóan) váltanának negatívba. Erről azonban szerencsére nincs szó. Látunk negatív változásokat, de pozitívakat is, körülbelül azonos mértékben, vagyis az adatok az eredmények szinten tartását tükrözik. (Valóban: az egész adatsor eredőjére regressziós egyenest illetve konstans görbét kapunk.)

Mintthogy tehát tendenciózus hanyatlásról, szintromlásról nem beszélhetünk, az adatok pedig meggyőzően meghaladják az országos átlagot (mind a kategórián belül, mind az országos képhez viszonyítva), ez úgy jó, ahogy van – mondhatnánk, ha nem egy olyan mutatóról lenne szó, amely az iskolák rangsorát szignifikánsan befolyásolja.

A kompetenciaméréskor felmutatott eredmény nálunk nagyon látványosan fejleszthető, szűz területről lévén szó. Ha így teszünk, az országos rangsorban elért helyünk több pozícióval javul. Emiatt, de pusztán emiatt érdemes erre a mérésre készülni.

Érettségi eredmények 2023-ban

A gimnáziumok alapfeladata az érettségi vizsgára való felkészítés. A vizsgákon elért teljesítmény különösen az emelt szinten számít az iskola eredményessége kemény mutatójának. Az alábbiakban a legutóbbi érettségi időszak eredményeit mutatom be annak a tíz tantárgynak az esetében, amely szerepel a forrásként megjelölt adatbázisokban⁸. Mint látható, eredményeink a tantárgyak túlnyomó többségében mind a megyei, mind az országos átlagot felülműljük.

		középszint			emelt szint		
		Berze	Heves m.	Országosan	Berze	Heves m.	Országosan
angol	százalék	71	69,45	74,12	75	75,94	79,13
	vizsgázó	25	368	13186	19	205	9519
biológia	százalék	77	69,12	65,92	70	64,82	66,15
	vizsgázó	kevés	48	2509	23	131	3970
fizika	százalék	84	76,06	78,81	57	60,28	71,54
	vizsgázó	kevés	31	1070	9	18	1028
földrajz	százalék	70	68,46	65,32	69	69,15	67,81
	vizsgázó	17	70	2367	6	20	732

⁸ A gimnáziumi nevelés-oktatásban, tanulói jogviszonyban, nappali rendszerben tanulók vizsgaeredményei 10 vizsgatárgyból (a nem megjelenteken és a mentességgel rendelkezőkön kívül)

Forrás: https://www.ketszintu.hu/publicstat.php?stat= 2023_1, illetve

https://www.oktatas.hu/koznevelis/intezmenykereso/intezmenyek_a_szamok_tukreben/erettsegi_statistika/IDARI_ErettsegiStat/oh.php?id=kir_int_mod&int_omkod=031597

		<i>középszint</i>			<i>emelt szint</i>		
		<i>Berze</i>	<i>Heves m.</i>	<i>Országosan</i>	<i>Berze</i>	<i>Heves m.</i>	<i>Országosan</i>
informatika	százalék	68	72,39	74,51	51	57,22	60,65
	vizsgázó	7	179	5209	14	119	2823
kémia	százalék	91	94	74,21	69	65,98	66,5
	vizsgázó	kevés	2	184	11	64	1894
magyar	százalék	80	77,64	75,44	79	74,82	70,95
	vizsgázó	131	1119	35822	6	49	1369
matematika	százalék	70	62,75	64,59	83	70,04	74,71
	vizsgázó	127	1069	33017	10	85	3704
német	százalék	79	71,1	72,57	73	73,5	78,2
	vizsgázó	7	67	3640	kevés	16	1253
történelem	százalék	78	73,1	72,05	62	63,4	67,71
	vizsgázó	109	988	31865	28	179	5419

Itt pedig a vizsgaeredményeknek a vizsgázók számával súlyozott átlagát jelenítettem meg. A főlényünk középszinten szignifikáns, emelt szinten a megyei átlagot hozzuk, amely az országos átlagnál szerényebb:

<i>középszint</i>			<i>emelt szint</i>		
<i>Berze</i>	<i>Heves m.</i>	<i>Országosan</i>	<i>Berze</i>	<i>Heves m.</i>	<i>Országosan</i>
75,51389	71,07755	71,22321	67,39535	67,38515	71,74045

Erősségeinket és szerényebb teljesítményünket az alábbi táblázat mutatja, amelyben a berzes eredmények az országos átlag százalékában láthatók:

<i>tantárgy</i>	<i>középszint</i>	<i>emelt szint</i>
angol	95,79061	94,78074
biológia	116,8083	105,8201
fizika	106,5855	79,67571

földrajz	107,1647	101,7549
informatika	91,26292	84,08904
kémia	122,625	103,7594
magyar	106,0445	111,346
matematika	108,3759	111,0962
német	108,8604	93,35038
történelem	108,2582	91,56698
átlagosan	107,177603	97,723945

Versenyek

A Berze Gimnáziumban a versenyek rendszere a tanórán kívüli tehetséggondozásnak fontos területe: minden évfolyamon és minden tudományterületen versenyeznek diákjaink – iskolai háziversenyektől egészen a patinás országos versenyekig.

Az Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny (OKTV) iskolai (I.) fordulójában csökkenő, de még mindig elég nagy számmal vesznek részt: 50-100 fő 1-3 tantárgyból, különböző kategóriákban. A II. fordulóba jutás már szép tanulmányi sikernek számít, évente átlagosan 5 tanulónak sikerül. Az OKTV országos döntőjébe jutás a tanulmányi sikerek csúcsa.

Az alábbiakban a legutóbbi 5 év OKTV eredményeit mutatom be, majd egy új táblázatban összegzem ezeket a számokat.⁹

⁹ Az adatok forrása: <https://dari.oktatas.hu/kirlist.search/oktv>

<i>Versenykategória</i>	<i>Jelentkezők száma</i>	<i>1. fordulóból tovább- jutók száma</i>	<i>Döntőbe jutottak száma</i>	<i>1-10 helyezettek száma</i>	<i>11-20 helyezettek száma</i>	<i>21-30 helyezettek száma</i>
angol nyelv I. kategória	16					
angol nyelv II. kategória						
biológia I. kategória	2	1	1			
biológia II. kategória	37	2				
fizika I. kategória	1					
fizika II. kategória	8	1				
földrajz	2					
francia nyelv I. kategória						
dráma						
informatika I. kategória	4					
informatika II. kategória						
kémia I. kategória	1	1				
kémia II. kategória	5					
magyar irodalom	2					
magyar nyelv	2					
matematika II. kategória	24					
német nyelv I. kategória						
német nyelv II. kategória						
vizuális kultúra	2					
spanyol nyelv I. kategória	1					
történelem	8					
Összesen	115	5	1	0	0	0

Versenykategória	Jelentkezők száma	1. fordulóból továbbjutók száma	Döntőbe jutottak száma	1-10 helyezettek száma	11-20 helyezettek száma	21-30 helyezettek száma
angol nyelv I. kategória	12	1				
angol nyelv II. kategória	3					
biológia I. kategória	1	1	1			
biológia II. kategória	30	1				
fizika I. kategória						
fizika II. kategória	6	1	1		1	
földrajz	1					
francia nyelv I. kategória						
dráma						
informatika I. kategória	1					
informatika II. kategória	1					
kémia I. kategória	3	1				
kémia II. kategória	6	1				
magyar irodalom	2					
magyar nyelv	4					
matematika II. kategória	11					
német nyelv I. kategória	2					
német nyelv II. kategória						
vizuális kultúra	3					
spanyol nyelv I. kategória	1					
történelem	12	1				
Összesen	99	7	2	0	1	0

<i>Versenykategória</i>	<i>Jelentkezők száma</i>	<i>1. fordulóból tovább- jutók száma</i>	<i>Döntőbe jutottak száma</i>	<i>1-10 helyezettek száma</i>	<i>11-20 helyezettek száma</i>	<i>21-30 helyezettek száma</i>
angol nyelv I. kategória	14	2				
angol nyelv II. kategória						
biológia I. kategória	24	3				
biológia II. kategória						
fizika I. kategória						
fizika II. kategória	2					
földrajz						
francia nyelv I. kategória						
dráma						
informatika I. kategória	2					
informatika II. kategória						
kémia I. kategória	1					
kémia II. kategória	3	1				
magyar irodalom	1					
magyar nyelv						
matematika II. kategória	7	2				
német nyelv I. kategória	1					
német nyelv II. kategória	2					
vizuális kultúra	1					
spanyol nyelv I. kategória	1	1	1	1		
történelem	5					
Összesen	64	9	1	1	0	0

<i>Versenykategória</i>	<i>Jelentkezők száma</i>	<i>1. fordulóból tovább- jutók száma</i>	<i>Döntőbe jutottak száma</i>	<i>1-10 helyezettek száma</i>	<i>11-20 helyezettek száma</i>	<i>21-30 helyezettek száma</i>
angol nyelv I. kategória	21					
angol nyelv II. kategória	26	1				
biológia I. kategória						
biológia II. kategória						
fizika I. kategória	1					
fizika II. kategória	4					
földrajz						
francia nyelv I. kategória						
dráma						
informatika I. kategória	1					
informatika II. kategória	1					
kémia I. kategória	2	1	1		1	
kémia II. kategória						
magyar irodalom	1					
magyar nyelv						
matematika II. kategória	10	1				
német nyelv I. kategória	2					
német nyelv II. kategória						
vizuális kultúra	3					
spanyol nyelv I. kategória	1	1	1	1		
történelem	4					
Összesen	77	4	2	1	1	0

2022/2023. tanév

<i>Versenykategória</i>	<i>Jelentkezők száma</i>	<i>1. fordulóból tovább- jutók száma</i>	<i>Döntőbe jutottak száma</i>	<i>1-10 helyezettek száma</i>	<i>11-20 helyezettek száma</i>	<i>21-30 helyezettek száma</i>
angol nyelv I. kategória	17					
angol nyelv II. kategória						
biológia I. kategória						
biológia II. kategória	20	1				
fizika I. kategória	2					
fizika II. kategória	7					
földrajz						
francia nyelv I. kategória						
dráma						
informatika I. kategória	2					
informatika II. kategória	1					
kémia I. kategória						
kémia II. kategória						
magyar irodalom	3					
magyar nyelv						
matematika II. kategória	9					
német nyelv I. kategória						
német nyelv II. kategória						
vizuális kultúra	3					
spanyol nyelv I. kategória						
történelem	5					
Összesen	69	1	0	0	0	0

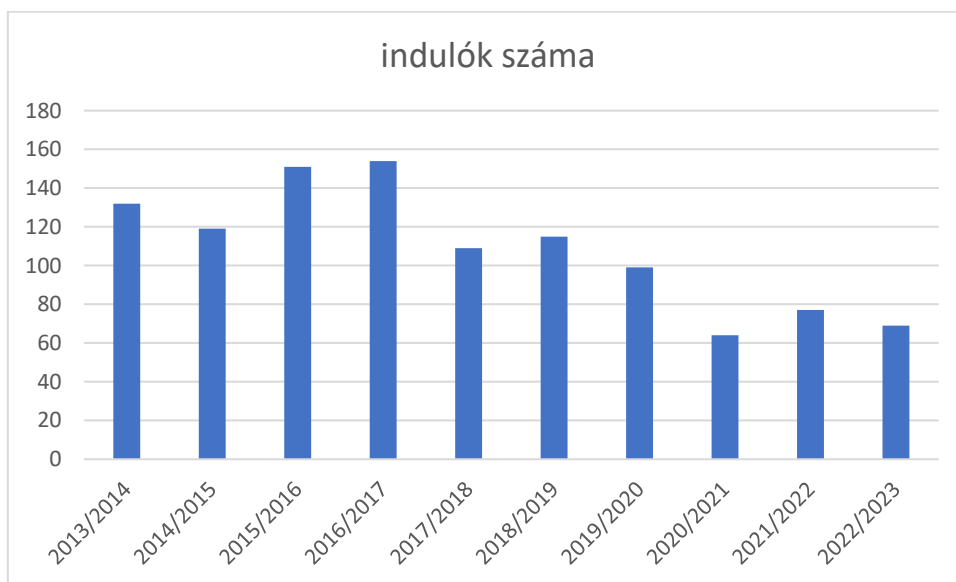
A legutolsó 5 tanév összesítése

<i>Versenykategória</i>	<i>Jelentkezők száma</i>	<i>1. fordulóból továbbjutók száma</i>	<i>Döntőbe jutottak száma</i>	<i>1-10 helyezettek száma</i>	<i>11-20 helyezettek száma</i>	<i>21-30 helyezettek száma</i>
angol nyelv I. kategória	80	3	0	0	0	0
angol nyelv II. kategória	29	1	0	0	0	0
biológia I. kategória	27	5	2	0	0	0
biológia II. kategória	87	4	0	0	0	0
fizika I. kategória	4	0	0	0	0	0
fizika II. kategória	27	2	1	0	1	0
földrajz	3	0	0	0	0	0
francia nyelv I. kategória	0	0	0	0	0	0
dráma	0	0	0	0	0	0
informatika I. kategória	10	0	0	0	0	0
informatika II. kategória	3	0	0	0	0	0
kémia I. kategória	7	3	1	0	1	0
kémia II. kategória	14	2	0	0	0	0
magyar irodalom	9	0	0	0	0	0
magyar nyelv	6	0	0	0	0	0
matematika II. kategória	61	3	0	0	0	0
német nyelv I. kategória	5	0	0	0	0	0
német nyelv II. kategória	2	0	0	0	0	0
vizuális kultúra	12	0	0	0	0	0
spanyol nyelv I. kategória	4	2	2	2	0	0
történelem	34	1	0	0	0	0
Összesen	424	26	6	2	2	0

Feltűnő, hogy a döntőbe jutott tanulók reáltantárgyból – illetve: spanyolból - jutottak a döntőbe. A tantárgyak versenyét *a biológia és a spanyol* nyerték, közvetlenül a nyomukban a kémiát és a fizikát találjuk.

Általános gyakorlat, hogy a kiemelkedően tehetséges gyerekek versenyekre való felkészítése egyénileg folyik. Szakkörre nagyon kevés tanárnak és nagyon kevés diáknak jut ideje a jelenlegi óraszámok mellett.

Nem lehet azonban nem észrevenni, hogy az OKTV-n indulók száma folyamatosan csökkenő tendenciát mutat, az előző 5 éves időszakhoz képest a versenyzők számának visszaesése drámai (több mint 30 %-os). Nincs ez máshogy a többi verseny népszerűségénél sem. *Motiválnunk kell a gyerekek versenyeken való indulását.*

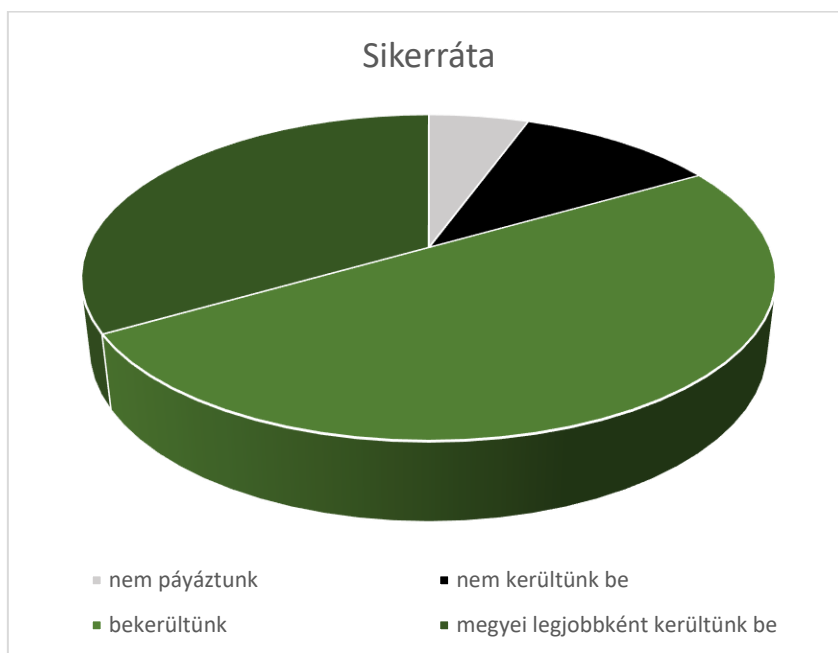
Az elért eredményeket közzétesszük az iskola honlapján és megjelentetjük az évente kiadott Értesítőnkben is. Továbbá, a legkiemelkedőbb eredményeket elért diákokat és felkészítőiket évente két alkalommal összehívom, hogy beszámolhassanak a felkészülés során végzett tevékenységükről, a verseny körülményeiről és fordulatairól, illetve jövőbeli személyes terveikről. Azért teszem ezt, mert a versenyzők élbolyát az iskola egyik legfontosabb erőforrásának tekintem és szeretném, ha ezek a diákok éreznék, hogy egy megbecsült „elit csoport” tagjai. A szóbeli dicsérethez természetesen az e-ellenőrzőn keresztül kézbesített hivatalos igazgatói dicséret is jár.

Jelen vagyunk a 100 legjobb középiskola mezőnyében

A HVG 2011-ben jelentette meg első ízben a legjobb középiskolák listáját. Az első kiadványban iskolánk nem szerepelt – helytelenül mértük fel a kiadványban való felbukkanás lélektani hatását és egyszerűen figyelmen kívül hagytuk e lehetőséget, nem is szolgáltatottunk adatot.

Már 2011-ben bebizonyosodott, hogy az iskolánk iránt érdeklődők, sőt általában a továbbtanulás előtt álló diákok és szülei kíváncsiak az iskola rangsorbeli pozíciójára, így 2011-től jelentkezünk a megmérettetésre.

2012-től 2023-ig két év kivételével mindig benne voltunk a százas élbolyban, hat évben Heves megye legjobbjaként. Sikerrátánkat szemlélteti az alábbi diagram:

A gimnáziumok eredményességéhez használt hét mutató a következő¹⁰:

- a 10. évfolyamos országos kompetenciamérés átlagteljesítménye szövegértésből és matematikából,

¹⁰ Forrás: A 100 legjobb gimnázium 2023 (HVG Kiadó Zrt., Budapest, Montevideo u. 14.) 52. oldal

- az érettségi százalékos eredménye a négy fő tantárgyból (matematika, magyar nyelv és irodalom, történelem és idegen nyelv),
- valamint a felsőoktatásba, nappali tagozatra felvett diákok felvételi pontjainak iskolai átlaga.

Eleinte a kalkulációk az iskolák tanulmányi versenyeken, elsősorban az OKTV-n elért eredményeit is beszámították. Újabban, mint láttuk, nem. Mivel mi az OKTV-n évről évre kiemelkedő teljesítményt nyújtunk, ez a fordulat számunkra hátrányos. Van azonban egy fontos üzenete is: immáron nem érhet minket az a vád, hogy a csúcsra az iskolában esetlegesen éppen jelen lévő kiemelkedő tehetségű tanuló hátán kapaszkodunk fel. Ellenkezőleg: a diákság teljes keresztmetszetét mérik, éveken keresztül és ezután kerülünk a legjobbak közé (vagy – ritkábban - nem).

Az előbb felsorolt mutatók – különösen a második és a harmadik – éppen azok a paraméterek, amelyek egy középiskola *oktatómunkáját* a legkifejezöbben mérik. Ha valamely kemény mutatókat egyáltalán érdemes figyelembe venni saját teljesítményünk megítélésakor, nos, akkor ezek azok.

Elgondolkodtató, hogy az ország hasonló adottságú (nem megyeszékhelyen működő, állami fenntartású) középiskolái közül mindössze 7 előz meg bennünket., illetve, hogy a tizenkét esztendő mérési időszakban mozgóátlag szerint Heves Vármegye legjobbjának bizonyultunk.

Kiemelkedően sikeres vidéki gimnáziumnak bizonyultunk

Mint kiderült, éppen a 100-as listán tartósan elfoglalt előkelő helyezésünk váltotta ki dr. Balatoni Katalin helyettes államtitkár asszony elismerését, aki 22 vidéki gimnáziumigazgató egyikeként engem is meghívott egy tanácskozásra: „Közös célunk és feladatunk, hogy minden magyar család tanköteles gyermekének megadjuk az egyenlő esélyt arra, hogy a lehető legjobb minőségű, illetve legmagasabb szintű oktatásban részesüljön, függetlenül attól, hogy vidéken, vagy a fővárosban, vagy a főváros közelében él. Ehhez kapcsolódóan szeretnénk tájékozódni, hogy milyen fejlesztésekre, intézkedésekre van szükségük a Budapesten kívüli, kiemelkedően teljesítő középiskoláknak az eredmények javítása érdekében. Ahhoz, hogy a vidéki középiskolák versenyképességét növelő lehetőségekről együtt gondolkodjunk, egy közös megbeszélésre hívom Önt.”

A meghívás végtelenül megtisztelő a Berze teljesítményét illetően, különösen, ha hozzátesszük, hogy Heves Vármegyéből rajtam kívül senki sem volt meghívva a beszélgetésre. Ráadásul két konkrét következménye is van annak, hogy iskolánkat beemelték ebbe az exkluzív körbe: tagja lettem egy, a következőkben – feltehetően – ismét tanácskozó tanácsadó testületnek, illetve a beszélgetést követően lehetőségem nyílt konkrét igényeket megjeleníteni a fejlesztésünk bizonyos irányvonalára mentén. Konkrét tételeket rendelhettem a következő, összesen 100 millió Ft-ot kitevő igénylistához:

- (1) További pedagógus alkalmazására fordítható keret (csoportbontás, helyettesítés, részmunkaidős alkalmazás, osztályfőnöki tevékenység)
- (2) Tanulmányi kirándulásra, nem formális és informális alkalmakra fordítható keret (szállás, utazás, ellátás, belépőjegy)
- (3) Szakköri tevékenységek finanszírozása (extra juttatás a szakkört tartó pedagógusnak)
- (4) Közösségi programok szervezésére fordított támogatás
- (5) Szaktanterem felszerelése, szakköri kellékek biztosítása
- (6) Tapasztalatcsere középiskolai pedagógusok között (pl. köznevelési szakértő igénybevétele, tanulmányutak más középiskolákba)
- (7) Külső mentortanár foglalkoztatása a kiemelkedő tehetségű tanuló fejlesztése céljából
- (8) Tanulmányi versenyeken való részvétel támogatása (felkészülés, utazás, szállás, ellátás a versenyen szereplő tanulók és kísérő pedagógusok részére)
- (9) Mentálhigiénés szakember, pszichológus, coach, mediátor foglalkoztatása a tanulók és a pedagógusok lelki egészségének megőrzése érdekében

Egészen mesés lenne, ha ezek a tételek valóban materializálódnának.

Ez is fontos ám!

Az eddigiekben az iskola úgynevezett kemény mutatóit ismertettem. Ezek a tanítás, vagyis az oktatómunka terén elért sikereinket fémjelzik. Nem kevésbé fontos azonban a nevelőmunkánk minősége. Ez az én számomra olyannyira értékrendem középpontjában áll, hogy a tanítási órán kívüli nevelési lehetőségek elemzésének e pályázatban külön fejezetet szentelek. Mint-hogy azonban az eredményeket itt összesítem, a teljesség kedvéért itt szeretnék leszögezni néhány ténnyt.

Nagyszerű diákokkal dolgozhatunk. Kedvesek, szerethetők, de ahogy a tudásuk is gyarapításra szorul, úgy jellemük sem kialakult, nem tökéletes, fejlesztést igényel.

Ez a dolgunk, ezért vagyunk. Nem?

Egyre nagyobb bánattal, már-már ingerülten hallgatom azokat a – szerencsére nem gyakori - kifakadásokat, amiket a gyerekek „kezelhetetlensége” miatt kudarcba fulladt órák váltanak ki. Meggyőződésem ugyanis, hogy a mi diákjaink a város legkezesebb, legnevelhetőbb diákjai, sőt nem egy fővárosi elitgimnázium elcserélné őket a sajátjaival (ezen a tényen magam is elcsodálkoztam, de miután a sokadik nálunk járt szakértőből–tanfelügyelőből tört elő spontán módon ez a vélemény, örömmel elfogadtam tényként). Személyes tapasztalatom, hogy még a legproblémásabbaknak tartott diákokra is könnyedén lehet hatni megfelelő érvekkel és stílusban¹¹.

A feladatunk egyértelmű: vállalva a konfliktushelyzet (ezek inkább mikrokonfliktusok), meg kell szólítani és rendre kell utasítani a földön ülő, vagy zsebre dugott kézzel köszönő, vagy az utcán lyukasórán tilosban járó diákokat, vagy a folyosón a pornográfia határait súroló módon összetapadó párokat. Mindegyikünknek! Vagy az iskolai ünnepséget tönkretévő, hülyegyerek módra viselkedő kilencedikest. – Meggyőződésem, hogy ha mindannyian eljárunk igény szintünk betartatása érdekében, továbbra is büszkék lehetünk diákjaink közösségére.

¹¹ A minap egy végzős diákjainkból álló cigarettás csoportot füleltem le az iskola melletti templom mögött. Miután nem sikerült elmenekülniük, beszélgettünk egy kicsit. Elmondtam, hogy egy néni nemrég sírva keresett meg a diákjaink által szétdobált csikkek miatt, majd távoztam. Összegyűjtötték a csikkeket, de nemcsak a sajátjaikat: mindet. Nem a házirend oldotta meg a helyzetet.

A Gyöngyösi Berze Nagy János Gimnáziumban intézményesült tanórán kívüli nevelési lehetőségek felmérése, rendszerezése

Felelősségvállalás nemzetünkért, közösségünkért

Sajnos egy darabig még aligha remélhetjük, hogy az életszínvonal tekintetében belátható időn belül felzárkóznánk Európa jóléti államaihoz. Soha nem kerülhetünk azonban olyan helyzetbe, hogy ne lenne kötelességünk lehetőségeinkhez mérten felkarolni a nálunk elesettebbeket.

Iskolaközösségünkben a karitatív tevékenységnek komoly hagyománya van. Az iskolában működő négy önképzőkör legfiatalabbja, a Lelki Önképzőkör ebben a küldetésben is élen jár.

Rendszeresen támogatjuk az autista központ rendezvényeit. Részt veszünk a Kék séta elnevezésű rendezvényen, amelyen autista gyermekekkel együtt túrázunk a Mátrában.

Ugyancsak karitatív megfontolásokból tartjuk életben a JóságVásár (korábban Köszisüti) programot.

Örömmre egyre több diák ad vért a Bugát Pál Kórház által szervezett kiszállásos véradásokon (rendszeresen 40-50 berzés diák, illetve tanár részvételével).

A kézdivásárhelyi testvériskolával fennálló, húsz évre visszatekintő kapcsolattartás is jó lehetőségnek bizonyult a segítő szándék kifejezésre juttatására. Eleinte magát a kézdivásárhelyi Nagy Mózes Gimnáziumot – 2023 ősze óta: főgimnáziumot - segítettük taneszközökkel, könyvekkel, technikai eszközökkel, azonban mára ez okafogyottá vált, a testvériskola ugyanis gazdasági téren túlszárnyalt minket. Minthogy azonban a hagyományos tavaszi látogatás során módunkban áll felkeresni a kevésbé szerencsés adottságú magyarlakta vidékeket is, az adományok Erdélybe juttatása továbbra is értelmes és fontos feladat. Újabban Kalotaszeg, illetve a szörványvidékek magyar tannyelvű iskoláiba viszünk térképeket, könyveket, egyéb taneszközöket. 2023-ban Csángóföldre is eljutottak adományaink.

Visszatérve a kézdivásárhelyi Nagy Mózes Gimnáziumhoz: pályafutásom egyik legnagyobb ajándékaként élem meg, hogy a történelmi Magyarország tőlünk legtávolabbi magyarok

lakta városában testvérekre lertünk, a szó legnemesebb értelmében. Kézdivásárhelyről még vagy száz erdélyi úttal a hátam mögött is feltöltődve, lelkileg újjászületve érek haza minden alkalommal. Úgy látom, ebben az ajándékban diákjaink is osztoznak, köszönhetően a buszon velem tartó kollégáimnak, akikkel e napokon lelki közösséggé kovácsolódunk.

Van úgy, hogy kevésbé látványos módon kell egymás segítségére sietnünk. Sajnos időről időre bekövetkezik, hogy népes iskolaközösségünk (diák és felnőtt) tagjai elemi csapás, családi tragédia vagy éppen anyagi nehézségek miatt kerülnek bajba. Ilyenkor az iskola egy emberként áll a bajba jutott mellé, ha kell, kétkezi munkával, ha kell, adományokkal támogatva a bajba jutottat. Ezek a lehetőségek a támogatást nyújtó lelki gyarapodását is szolgálják, így erősítve nevelőmunkánk hatását.

Az előző gondolatokból levezethető, hogy azok közé tartozom, akik örültek a közösségi szolgálat gondolatának és támogatják annak intézményét. Úgy hallom, sok iskola tehernek érzi a közösségi szolgálat szervezését és adminisztrálását, holott, ha a diákok ebbéli munkájukkal képesek valóban érdemben segíteni emitt-amott, akkor tevékenységüknek elvitathatatlan a hozadéka. Arra kell csak vigyázni, hogy a feladat teljesítése ne váljon szemfényvesztő papírvázslattá, hanem az egyes teljesítések mögött tényleges és érdemi munkavégzés álljon. Ezt a célt felvilágosítással, illetve az együttműködési megállapodások alapos körbejárásával igyekszünk elérni. (Egyébként ilyen megállapodást már több mint százat kötöttünk.)

Természeti környezet és környezettudatosság

A szervezeti kultúrát a természeti környezet, történelem, nemzeti kultúra, a szervezetben domináns módszerek, stílusok, a szervezet történelme, a szervezettel kapcsolatos kimagasló személyiségek példája határozzák meg.

A történelmi sajátosságokról, a nemzet nagy eseményeihez való viszonyulásról, a közösséghez és nemzethez tartozásból fakadó felelősségvállalásról esett már szó. Érdekes azonban szólni az iskolánk természeti környezetében rejlő páratlan lehetőségekről, annál is inkább, mivel számos rendezvényünk épül közvetlenül rájuk.

Az iskolánk északra nyíló ablakaiból a Mátrára, illetve az ország jelenlegi legmagasabb pontjára, Kékestetőre nyílik kilátás, tálcán kínálva a tanítási órán kívüli nevelési lehetőségek egész sorát. Mi ezeket örömmel ki is aknázzuk. A természetben megvalósítható programok bemutatása később kerül terítékre, ehelyütt inkább a kifejezetten környezetünk érdekében végzett tevékenységünket mutatom be.

A környezettudatos nevelés áthatja pedagógiai munkánk egészét. Egyes – elsősorban természettudományos – tantárgyakban a környezetvédelemmel, fenntartható fejlődéssel kapcsolatos tartalmak explicite jelen vannak. A Nemzeti Alaptanterv hangsúlyosan tartalmazza e célkitűzéseket. Kirándulásaink, osztályprogramjaink lebonyolításakor is kimondott célunk a környezet tisztaságának megőrzése vagy éppenséggel helyreállítása. Ezeknél a mozzanatoknál azonban fontosabb a mindennapi életünkbe telepített elemek hatása. Felsorolok néhány ilyen.

Az iskolát körülvevő területet parkosítottuk és jellegzetes mátrai fafajokat, cserjéket telepítettünk. Ebben a „tankertben” időnként foglalkozások is zajlanak. Megszerveztük a szelektív hulladékgyűjtést. Az ügyeletes feladata becsengetéskor az egész épületben lekapcsolgatni a vilányt. Kétoldalas nyomtatókat használunk, a felesleges papírok hátoldalára nyomtatunk. Elektronikus adatmozgatást szorgalmazunk mind a diákok, mind a tanárok körében, sőt 2017. szeptember 1-jén bevezettük az elektronikus naplót.

Bizonyos alkalmakkor a környezettudatos életvitelre törekvés közvetlen formát ölthet. Ezen alkalmak egyike a papírgyűjtés. Ilyenkor diákjaink hihetetlen mennyiségű újrahasznosítható papírhulladékot adnak le. Sajnos az országban ennek felvásárlása gyakorlatilag megszűnt. Nagy nehezen sikerült egy céget találni, amely egyáltalán hajlandó az összegyűjtött papírt elszállítani. Van osztályunk, amely a nehéz helyzetben nevelkedő diákok kirándulásokon való részvételét a papírgyűjtés bevételéből oldja meg – ennek nevelési értéke kimagasló.

A kötelezően ellátandó közösségi szolgálat egyik színtere is a Mátrai Tájvédelmi Körzet.

Örvendetes, hogy a diákjaink közreműködésével megszervezett Föld napi megemlékezés mellé új rendezvények sorakoztak fel: ilyen elsősegélynyújtók koordinálta újraélesztési nap,

vagy legújabbán az Egészség Napja, amely a Semmelweis Egészségversenyen indult diákok szervezésében immáron második ízben mutatott rá az egészséges életmód fontosságára.

Az egyik délutánt az intézmény kitakarítására fordítjuk. A padok, szertárak, az udvar és az alagsor közös kitakarításától és tisztán tartásától azt remélem, hogy legalább egy kicsit megváltozik a gyerekeknek a környezetükhöz való viszonyulása. Abban bízom, hogy aki vésővel, kalapáccsal távolítja el a padjára kövesedett rágógumit, az a jövőben kisebb eséllyel ragasztja ide-oda a rágóját. Meglátjuk.

Hagyományok, jelképek, rítusok

Elemzésem visszatérő elemeként sokszor tesztek említést kiterjedt, gazdag hagyományrendszerünkről. Ezek a hagyományok annak ellenére sem avítottak, ásatagok, hogy némelyik nagyon komoly múltra tekinthet vissza: valamennyi klasszikus értékeket hordoz, ezért jövőképünkben – jövőképemben – is helye van.

Tradícióink rendszere sokszínűsége ellenére sem alkot lezárt egészet. Olykor a véletlen szüli azokat a megoldásokat, amelyeket érdemes életünk visszatérő mozzanataként megtartani, más esetben iskolánk múltjában lelhetünk kincsekre. Ezeket precíz kutatómunkával lehet feltárni és közszemlére tenni. Hajagos József kollégám az épület centenáriumaára készített jubileumi emlékkönyvével és emlékkiállításával már megmutatta ennek útját. Később bemutatjuk az október 6-a emlékére megrendezett emlékkonferencia és -ünnepség intézményét – nemrég sikerült ezeknek az igényes, felemelő ünnepségeknek a szöveggönyvét összegyűjteni és publikálni.

Régi hagyományt követünk az iskolai formaruha használatával. Ünnepi alkalmakkor ragaszkodunk a klasszikus sötét öltönyhöz, illetve matrózblúz - sötét szoknya kollekcióhoz. Mindezt az iskolajelvény egészíti ki. Ezen kívül „berzés” melegítő és egyenpólók rendelését tesszük lehetővé. A szalagavatón 2018 decemberétől kerámia kitűzőbe fűzött szalagot tűzünk végzős diákjaink gallérjára, a ballagó diákok tarisznyájában elhelyezett kis könyvecske pedig pár éve már a tanárok aláírása helyett egy-egy általuk választott idézetet tartalmaz.

Újabb hagyományaink közül több is az átlagost meghaladó teljesítmény méltatására, elismerésére szolgál. A négy éven át kitűnő tanulmányi eredményt elért tanulók kitüntetése nem előzmények nélküli. Amennyire ki tudtam deríteni, a 19. század elejétől egészen a 60-as évek végéig működött ez az intézmény. Igazgatóként újjáélesztettem ezt az elismerési formát, amelylyel egy igen reprezentatív kiállítású szalagos kitüntetés jár, díszdobozban. Az előző kategóriához egy újabbat illesztettünk: 2007 óta csoportos igazgatói dicsérettel ismerjük el azon diákcsoportok érdemeit, amelyek közösségként vagy csoportosan arattak valamilyen téren sikert, például ünnepség szereplőjeként.

1999 óta hagyomány, hogy kitűnő tanulóink a bizonyítványukat az iskolaközösség előtt az igazgatótól vehetik át a tanévzáró ünnepségen.

Nemrég a kitüntetések sorát újabban toldottuk meg: gyermekének ballagásán a szülői munkaközösség legaktívabb tagjának a munkáját ismerjük el emléklakettel. Ezt a kitüntetést a Szülői Munkaközösség nemrég elhunyt elnökéről neveztük el. Ballagáskor a Lenkey-ösztöndíj örökébe lépett Alumnus Eminens kitüntetést vehetik át az arra érdemesek.

A nevelőtestület nyugdíjasait is közösségünk tagjainak tekintjük. Nyugdíjba menetelkor felkerül a nevük a nevelőtestület örökös tagjainak táblájára, elhunyt tanár elődeink emlékére pedig márványtáblát helyeztünk el az aulában, karácsonykor pedig számítunk részvételükre év-búcsúztató összejövetelünkön.

Magyartanáraink érdeme, hogy iskolánkban szerencsésebb években megjelenik az Így írunk mi elnevezésű antológia, diákjaink írásaiból. 2017 tavaszán ezeket az írásokat is sikerült kötetbe rendezni és kiadni.

Évente megjelenő kiadványunk, az Értesítő úgyszintén régi hagyományt elevenít fel. Intézményünk 390 éves fennállása során több olyan időszak is ismert, amikor az elmúlt tanév eseményeit, továbbá a diákok tanulmányi eredményeit az iskola évkönyvben tárta az érdeklődő nyilvánosság elé. Ezek a kötetek rengeteg olyan mozzanatot őriznek meg számunkra, kései utódok, illetve az utánunk következők számára, amelyek felidézik az egykori gimnázium atmoszféráját, vagy amelyekből az egyes fejlesztések, átalakítások története ismerhető meg. A modern kor Értesítője is ugyanezzel a szándékkal készül. Igyekeztünk megőrizni a hagyományos

szerkezetet, vagyis a kötet végén az osztályok fényképe szerepel. A könyvben nyugállományba vonuló munkatársaink életpályáját is méltatjuk, illetve emléket állítunk elhunyt kollégáinknak.

Intézményünk az ország egyik első iskolájaként készítette el honlapját. A honlap azóta persze sokat változott. Kihasználja a mai technika nyújtotta lehetőségeket, tartalmában pedig gyorsan követi az iskolai eseményeket és a diákok is részt vesznek frissítésében.

2010-ben tudatosodott bennem, hogy milyen kár, hogy alig van emlékünkhöz azoknak a hajdani diákoknak a tízezreiről, akik a közel négyszáz év alatt padjainkat koptatták. E felismeréstől hajtva alapítottam a Gyöngyösi Gimnázium Nagykönyvét (tényleg nagy, több mint 10 kg), amelybe az érettségizett évfolyamok írják be egy-egy lapra a nevüket. Visszafogott optimizmussal 376 lapot kötöttem a könyvbe (ennyi éves volt az iskola 2010-ben...) 2010 óta több mint 1000 öregdiákunk jegyezte be a nevét ebbe a könyvbe.

Legújabb hagyományteremtő próbálkozásunk a Berze NépNap elnevezésű rendezvény, igazgatóhelyettes szellemi terméke. Ezen a napon – az első „népnapot” névadónk neve napjához kötöttük – mindenkit szívesen látunk, aki valaha is az iskolaközösség tagja volt vagy jelenleg is az. A programok az egész napot kitöltötték: előadások, padlás- és pincetúrák, koncert, faültetés, időkapszula elhelyezése, sportrendezvények, táncház és még sok minden más.

Önképzőkörök

Természettudományos önképzőkör

Gimnáziumunkban a természettudományok terén is nagy hagyománya van a tehetséggondozásnak. A természettudományos önképzőkör alapítójának egykori tanáromat, kollégámat és barátomat tekintjük, akit a 80-as évek elején tett szert országos ismertségre a fizika-kémia tanítás megújítására irányuló erőfeszítéseivel. Az ő nevéhez kötődik két nagy sikerű országos versenyünk: a Bugát Pál Természettudományos Vetélkedő és a Mikola Sándor Fizikaverseny alapítása. Követőinek, illetve az egykori berzési diákoknak, egy méltán elismert világhírű fizikusnak – aki az Európai Akadémia tagja – köszönhető az Önképzőkör 2006-ban történt feltámasztása és működtetése.

A Kör munkájába számos – nem csak természettudományos tantárgyat tanító – kollégám kapcsolódott be. Sőt, a TÖK nyaranta tábort is szervez. Program: madárdal, torna, körletrend, reggeli, előadások, ebéd, játék, előadások, vacsora, táncház, sportolás, tábortűz, beszélgetések. Jelentőségét és értékét növeli, hogy kollégáim is, a meghívott vendégek is anyagi ellentételezés nélkül, hivatástudatuktól vezérelve végzik munkájukat.

Az Önképzőkör a klasszikus alapelvet követve a diákok öntevékeny tudományos kutatómunkájára épül és annak fejlesztését szolgálja. A péntek délutánonként a Kiss Lajos-teremben megrendezett foglalkozások mintegy harmadán diákok tartanak előadást valamely közérdeklődésnek örvendő tudományos kérdéstről, több ízben kollégáim adnak elő, nagyon sokszor azonban országos, sőt nemzetközi hírű tudósok látogatnak el hozzánk és bepillantást engednek kutatómunkájukba, inspirálva ezzel diákjaink hasonló próbálkozásait.

Művészeti Önképzőkör

A „TÖK” sikerén felbátorodva humán szakos kollégáim is megalapították a Művészeti Önképzőkört (MÖK), amely hasonló alapelveket követ intenzív működése során. Tematikus délutánokat, előadásokat, beszélgetéseket szervez, sőt nyaranta alkotótábort is, számos volt és jelenlegi diákunk részvételével. Ezeken a nagyobb diákok demonstrátori feladatokat is ellátnak.

Megindító látni, hogy a kör hajdanvolt tagjai immáron öregdiákként jelennek meg a MÖK rendezvényein. Szeretett közegükbe, egykori szeretett közegükbe, „fészükbe” térnek vissza. Úgy érzem, a MÖK számos fiatal művészt – novellistát, költőt, képzőművészt – indított és indít útjára, akiről alighanem hallani fogunk még.

Kulturális Önképzőkör

Ez az önképzőkör talán az önálló gondolkodásra és véleményalkotásra, illetve a gondolatok kulturált ütköztetésére fókuszál leginkább.

A foglalkozásokon a diákok valamilyen tárgykört járnak körbe, érvelnek, cáfolnak. Az Önképzőkör másik fő tevékenységként kitűnő előadókat invitálja iskolánkba.

Lelki önképzőkör

A Berze Nagy János Gimnázium Lelki Önképzőköre a 2023/24-es tanévben indult azzal a céllal, hogy kötetlen délutáni foglalkozások során fejlessze a diákok önismeretét. A tanulók egyéni, páros és csoportosan megoldható feladatokkal kerülhetnek közelebb belső énjükhöz. Feltérképezik, mik az erősségeik, mi az, ami érdekli őket, mivel szeretnének később is foglalkozni. Az őket érő nehézségekkel is dolgozunk, hogy ismerjék fel, hogyan bírják a nyomást, a stresszt, a felelősséget.

A foglalkozások célja, hogy a diákok megteremtsék magukban azt a belső egyensúlyt, amely segít nekik eligazodni a nagyvilágban. Ha tisztában vannak az értékeikkel és a gyengéikkel is, lelkileg kiegyensúlyozottan jobban teljesítenek majd az élet minden területén.

Megérintettek a Lelki Önképzőkör következő gondolatai – talán megbocsájtja, ha idemásolom őket: „Úgy érzem, az utóbbi években sokkal nehezebb kamasznak lenni, mint a mi időnkben. A kamasz ösztönösen lázad, ez a dolga, csak manapság alig van mi ellen lázadni. Nagyon nagy igényük van a beszélgetésre, ami tanórai keretek között viszont luxus. Szerettem volna lehetőséget adni nekik arra, hogy kibeszéljék magukból azokat a gondjaikat, amelyek feszültséget keltenek bennük.”

Olvasótábor

Az olvasótábor intézményének gondolata logikusan következik az utolsó hét sajátos munkaszervezéséből. Ezen a héten a 12. évfolyam már nem tartózkodik a falaink között, mert a szóbeli érettségire készül, a 11-edikesek az evezőstáborban vannak, a 9-edikesek az erdei iskolában, miközben a 10., 8. és a 6. osztály a vizsgái letételével van elfoglalva.

A fenti felsorolásból mindössze két osztályunk: az 5. A és a 7. A maradt ki. Nos, ők azok, akik ezen a héten vadregényes körülmények között (például a Mátra szívében, a kisvasút végállomásánál található Szalajkaházban) táboroznak.

A programban helyet kap kultúra és sport, munka és játék – nem csoda, hogy a gyerekek élményekkel csordultig eltelve térnek haza.

Ünnepségek

A közösségi (tanévnyitó ünnepség, szalagavató, tanévzáró ünnepség, ballagás, karácsony) és nemzeti ünnepeinken (október 6., október 23., március 15.) való közös részvétel az iskola-közösséghez tartozás elmélyítésén és a nemes hagyományok tiszteletének kialakításán túl informatív funkcióval is bír, továbbá az ünnepélyes külsőségeken keresztül az alkalomhoz illő viselkedésformák kialakítását is szolgálja. Nem csoda, hogy ezeknek az eseményeknek pedagógiai programunkban, sőt pedagógiai értékrendünkben is kiemelt jelentőséget tulajdonítunk.

Ünnepélyeinken a formaruha viselése kötelező. A felmérések szerint diákjaink nem berzenkednek az avítnak tűnő matrózblúz és sötét szoknya, illetve sötét öltöny viselése ellen. A megfelelő küllem megkövetelésében következetesek vagyunk, olyannyira, hogy a fiúk esetében a nadrág fölé lógatott fehér ing látványa is „vörös posztó” a szemünkben. A gyerekek elfogadják ezt a következetességet, ugyanis ünnepeink a legkevésbé sem felszínesek, összecsapotnak, hanem – hála a kialakult igen magas igény szintnek és a szakmai igényességnek – felemelőek, meghatóak, esetenként katartikusak. Olyannyira, hogy jómagam is, aki már harmincöt éve figyelem ezeket az eseményeket, a hatásuk alá kerülök.

A nemzeti ünnepeket a Művelődési Központ színháztermében szoktuk megünnepelni. Az a szokásom, hogy az előbbieket a színházterem jobb első bejáratánál állva követem figyelemmel, ugyanis így a színpadon történő események mellett nyomon tudom követni a nézőtéren történeteket is. Igazából a közönség – a diákjaink – viselkedése ugyanannyi örömet és büszkeséget okozhat ilyenkor, mint a szereplők teljesítménye. A közönség megnyilvánulásaiban a nevelőtestület kisugárzását kell látni. Én csak ajánlani tudom mindenkinek, hogy egyszer vegyen részt a Gyöngyösi Berze Nagy János Gimnázium valamely nemzeti ünnepén. Szerintem mind az előadás, mind annak fogadtatása messze felülmúlja a legtöbb országos ceremónián tetten érhető színvonalat.

Kívánatos lenne az elmúlt évek sikeres megemlékezéseit (műsorok, beszédek) iskolai szinten digitálisan is összegyűjteni. Ezeket ötletadóként így a későbbi években is fel lehetne használni, amikor a mi vagy más munkaközösségek tagjai erre rászorulunk.

Iskolai ünnepeink legpazarabbikává a szalagavató nőtte ki magát. Olykor túlzónak tűnik az a pompa (illetve a megteremtéséhez szükséges költségek mértéke), amely ezt az ünnepeket köríti. Tudomásul kell venni azonban, hogy a legtöbb diák (szülő?) számára ez egyfajta első bál szerepet tölt be, amit nem lehet kifogásolni. Az iskola azonban ezeket a költségeket nem gerjesztheti, különösen, mivel azokat teljes egészükben a szülők állják. E tekintetben a nevelőtestület egy kellemetlen, de nagyon okos döntést hozott. Eszerint a tantestület, illetve a többi munkatársam a szalagavatón megtisztelt a jelenlétével a diákjainkat, ám az ünnepi vacsora költségeit, szakítva a korábbi hagyománnyal, saját maga állja. Én ezt egy nemes és pedagógiailag hatásos gesztusnak tartom. Új hagyomány, hogy a szalagavató estéjén a vacsorát az osztályok nem egymástól elkülönülve, hanem együtt költik el, hitet téve az egy közösséghez tartozásuk mellett. Annak is örülök, hogy újabban az este nem torkollik különböző rossz hírű helyeken tartott after partykba, hanem az ünneplő közönség az iskolai rendezvény helyszínén szórakozik, együtt.

A szalagavató 2022-ben kényszerűségből – a Művelődési Központ felújítása miatt - került a Fejes András Városi Sportcsarnokba. A sportcsarnok eszményi helyszínnek bizonyult. A küzdőtér színpaddá, a lelátó nézőtérré nemesedett. Nincs zsúfoltság, mindenki elfér. Ott maradunk.

A karácsonyfa-állítás, valamint a német munkaközösség által szervezett adventi bécsi kirándulás hozzájárul az ünnepvárás hangulatához. Újabb hagyományunk az adventi ablaknyitogatás: karácsony előtt két héten keresztül megnyílik a nagyszünetben egy-egy, a belső udvarra néző ablak, amin keresztül diákok vagy tanárok intéznek az udvaron összegyűltek felé egy-egy kedves, adventi hangulatú műsort.

A karácsonyi ünnepeket a téli szünet előtti utolsó tanítási napon szoktuk megtartani, mégpedig a ferences templomban. A helyszín megválasztása különös felelősséget ró ránk mind a műsor összeállítása, mind pedig a lebonyolítás rendje szempontjából. Nagy örömmre szolgál, hogy a házigazda ferences rend képviselője általában elismerően szól a műsor színvonaláról és

a gyerekek viselkedéséről, sőt újabban bevezetőt mond a hangverseny előtt és azon személyesen is részt vesz. Igyekszünk is a nyilvánvaló (bár nem hangoztatott) elvárásoknak megfelelni és önmérsékletet gyakorolni a tetszésnyilvánításban. Ez keményen próbára teszi a gyerekeket, különösen az utolsó hagyományos műsorszám: a tanári ének- és zenekar előadásának a megtekintése közben.

A kommunista diktatúrák és a holokauszt áldozatairól 2002 óta emlékszik meg iskolaközösségünk, a Nemzeti Összetartozás Napját egyfajta Trianon-emléknappként azonban már a hivatalos meghirdetése előtt is megtartottuk. A kommunista diktatúrák áldozatainak emléknapiján a közeli Recskén kialakított emlékhelyre visszük az osztályok egy-egy képviselőjét, akik visszatérve beszámolnak a helyszínen szerzett benyomásaikról. Volt, hogy a holokauszt emléknapiján a zsidó temetőbe vagy a zsinagógába zárandokolunk, a Trianon-emléknapon pedig a kertünkben felállított székely zászló alatt emlékezünk. Az áldozatok emlékére is avattunk táblát az aulában, itt szoktunk mécseszt gyűjtani a tiszteletükre.

A ballagás előtti szerenád immáron az egész évfolyam és valamennyi érintett tanár számára összevontan történik: az udvaron várjuk a minket köszöntőket, akik így nem kényszerülnek a városban tanártól tanárig csatangolni, kiteve magukat bizonyos veszélyeknek. *Ettől a tanévtől az utolsó tanítási napokban szerveződő tanárbúcsúztató műsorokat is összevonjuk.*

Tehetségkutató szavalóverseny

Az előzőekben felsorolt számos ünnepséget csak gondosan megválasztott szereplői körrel, próbák sorozata után lehet sikerre vinni. Ennek kapcsán felszínre került a casting, azaz szereplőválasztás problémája. El kell fogadnunk, hogy minden felkészítő tanár szeretné a legkiválóbb versmondó, színjátzó vagy zenész hírében álló diákokat maga köré gyűjteni, ez azonban a gyerekekre nehezedő nyomást erősen megnövelné. Mivel a színvonalból nem szeretnénk engedni, az ismert tehetséges szavalók körét kell kiszélesítenünk. A hagyományos humán kultúra ápolásán túlmutatóan ezért is tulajdonítok nagy jelentőséget az iskolai szavalóversenynek, amelyet magyar szakos kollégáim több szekcióban rendeznek meg. Hála erőfeszítésüknek, az ünnepségeken színpadra állítható gyerekek köre látványosan kiszélesedett.

Eötvös Szónokverseny

Ennek a versengésnek egykor nagy hagyománya volt, sőt a kézdivásárhelyi testvériskolában ma is az egyik legrangosabb megmérettetés. Nagyon örülök neki, hogy a magyar szakos kollégáim életet leheltek ebbe a lehetőségbe és diákjaink, ha egyelőre még kevesen is, de megismerkednek ezzel a patinás múlttal büszkélkedő és nagyon hasznos tudást közvetítő versenyformával.

Október hatodika

Nemzeti gyásznapunk emlékére egy tudós történész kollégám egy országos emlékkonferenciát hívott életre és szervez meg évről évre. Ezen az 1848-cal foglalkozó történészek legjelesebbjei adnak elő. Nagy megtiszteltetésnek kell tekintenünk, hogy ezek a tudósok, akik számára az év tengelye március 15-ére és október 6-ára illeszkedik, ezen a nagyon fontos napon megtisztelnek bennünket (és a környékről ez alkalomra iskolánkba sereglő vendégeinket) a jelenlétükkel.

Az emléknapi diákjaink számára a Művelődési Központban kezdődik, ahol a kollégám által a saját kutatásai alapján írt és rendezett színdarabot tekinthetik meg. A darab témaválasztása általában szorosan összefügg az emlékkonferencia aktuálisan választott kulcsfigurájának személyével. (Kollégám drámaírói kvalitásait minősíti, hogy az előadásban zene, tánc, sőt olykor balett is helyet kap.)

Zenei Világnap

Zenei életünket egy kiváló, ambíciózus ének-zene tanár irányítja. Tevékenysége eredményeként az elmúlt időszakban áttörés következett be a gyerekek zenélés iránti fogékonyságában. Nevezetesen, míg a korábbi időszakot a gyerekek (főként a fiúk) szemérmes visszahúzó-dása, szerepléssel szembeni passzivitása jellemezte, jelenleg több amatőr zenekar tevékenykedik, meglepően magas színvonalon – természetesen a nagy hagyományokkal bíró, idén 50 éves Muzsikus Céh Vegyeskar és a Berzikék kórus mellett.

A zene iránti érdeklődés felkeltése egy átgondolt és sikeres stratégia gyümölcse. Eleinte a műsorban ugyanis vetélkedtek – sok gyerek számára ez volt élete első színpadi megnyilvánulása –, egy három egységből álló produkcióval: népdalcsokor, többszólamú mű, illetve egy szabadon választott popsláger. Nem nehéz kitalálni, hogy a kórusok az utóbbi kedvéért az első kettőben is kivágták a rezet, így a kórusverseny egy déltől koraestéig tartó fesztivállá nőtte ki magát. A felkészülést a gyerekek részben önállóan végezték, ami az osztályközösség formálásához is hozzájárult.

2013-tól a korábbi, hangverseny-jellegű színpadi vetélkedő helyett e jeles napon az épület különböző pontjain csendül fel a zene.

Ki-mit-tud és művészeti gálaműsor

Az iskolai Ki-mit-tud és az annak legjobb produkcióiból összeálló művészeti gála a tanítási órán kívüli nevelés egyik sikertörténete.

A Ki-mit-tud intézménye valamilyen formában régóta jelen van iskolánk életében. Sajnálatos módon körülbelül húsz-huszonöt éve átmenetileg elhalt, akkor úgy látszott, hogy a megfelelő érdeklődés hiányában. A közelmúltban azonban sikerült újjáéleszteni. Tizenöt éve mindössze három-négy műsorszámot sikerült színpadra állítani, így a díjakat (hat tortát) alig tudták a versenyzők elfogyasztani. Ennek ellenére ez a próbálkozásunk jelentette az áttörést, a következő évektől ugyanis egyre látványosabb érdeklődés övezte ezt az eseményt, ami a fellépők számában és a közönség mértékében egyaránt megmutatkozott.

A Ki-mit-tud-ra a könyvtárunkban került sor, a műsorszámokból összeállított gálaműsort azonban a Művelődési Központban szerveztük meg. Elsősorban azért, hogy a gyerekek reprezentatív körülmények között, igazi színházban léphessenek fel, másrészt azért, hogy a műsort minél több szülő megtekinthesse.

Ennek az eseménynek kiemelkedő jelentőséget tulajdonítok. Az óriási érdeklődésben ugyanis az ölt testet, hogy iskolánkban erény, ha valaki ért valamennyire a művészetek valamely ágához, amelyet nem elrejtteni, eltitkolni kell, hanem olyan értéknek számít, amit a többiek

elismernek, tisztelnek. Diákjaink közül több százan zenélnek, szavalnak, táncolnak, és e rendezvények révén ezek a rejtett, de nagyon szép tevékenységek beépülnek az iskolaközösség értékrendjébe.

Ezen a helyen is köszönetet szeretnék mondani a városban és környékén működő művész-tanároknak, táncpedagógusoknak (megkülönböztetett köszönet illeti a Zeneiskolát), illetve saját magyar- és énekszakos kollégáimnak a tehetségek felkutatásáért és felkarolásáért, továbbá azoknak a diákoknak és –csoportoknak, akik és amelyek önállóan, külső segítség nélkül készültek fel és ajándékoztak meg bennünket a lelkük egy darabkájával.

Összművészeti tematikus délután

Az est egy-egy művész személye köré rendeződik. Szakavatott előadó mutatja be a közép-pontba állított személy alkotásait, illetve a művészetére közvetlenül ható körülményeket. Az est azért tekinthető összművészetinek, mert a próza, a versek tolmácsolásán túl felcsendül a zene, sőt az eseményre rajzversenyt is hirdetünk, és az est során lehet megtekinteni a téma által megihletett diákok alkotásait.

Ezek az estek emberiek, intimek, kiváló színterei a szórakozva tanulásnak.

Jutalomjáték

Intézményünkben számtalan nagyszerű zenész lelhető fel, akik rendezvényeink, műsoraink állandó fellépői. A Jutalomjáték az az alkalom, amikor a közülük éppen elballagók utoljára szórakoztatnak bennünket énekhangjukkal, zenéjükkel egy önálló est keretein belül, így köszönve el az Alma Matertől.

A fellépők berzés éveik során értelemszerűen most érik el művészi képességeik csúcsát, így ez a hangverseny igazi művészi élményt nyújt. Annak viszont, aki éveken keresztül kísérté figyelemmel (nemcsak művészi) fejlődésüket, ezek azért keserédes pillanatok. Ilyenkor elég brutálisan megnyilvánul a tanári munka ciklikussága, az ismerkedés és a búcsú vég nélküli körforgása.

Színjátszókör

Megpróbálkozunk a hajdani Színjátszókör (Drámakör) felélesztésével. Próbálkozásunk kimenetele e pillanatban még nem ismeretes. A legnagyobb problémát diákjaink leterheltsége jelenti.

A Berze Zenekar

Ezt az együttest az intézményünkben nevelkedő zeneiskolás, vagy autodidakta úton zenészé vált fiatalok alkotják. Mivel a zenészek összetétele nemcsak tudásban, de a művelt műfaj tekintetében is változatos, előszeretettel adnak elő könnyűzenei (sőt rock-) számokat, sajátos hangszerelésben.

Az együttes több rendezvényen szerepelt a szervezők felkérésére – állandó fellépői például a Mikola Sándor Tehetségkutató Fizikaversenynek. Produkcióik önálló esteken is megtekinthetők, de alkotásaik a világhálón is fellelhetők (a leghangosabb sikert a Metallica-átiratuk hozta).

KultUp

Különleges művészeti programmal kezdődött a tavasz iskolánkban. Március 1-jén a Déryné Program szervezésében egy színházi roadshow részesei lehettünk.

Hónapokkal a témanap megtartása előtt a KultUp csapat tagjai felmérték a gimnázium épületének és iskolaközösségének adottságait és a benne rejlő lehetőségeket, hogy minden osztály számára korosztályukhoz alkalmazkodó programot tudjanak biztosítani. Hosszas egyeztetés után megszületett az az egyedi órarend, ami meghatározta a témanap menetét.

A kisközneveltek kipróbálhatták, hogy milyen érzés hősnek lenni. Közösén írtak történeteket, és adták elő más-más szereposztásban. Kicsit írói, kicsit előadói, és kicsit szereplői is lehettek saját meséiknek.

Osztálműsorok

A tehetséggondozó jellegű nyolcosztályos gimnáziumi képzés sajátossága, hogy a gyerekeket tudatosan és megtervezetten igyekeztünk és igyekszünk a lehető legváltozatosabb körülmények között kitenni pozitív pedagógiai hatásoknak. Ebből a megfontolásból készült a „hős-korszakban” (a kilencvenes évek elején) az első színdarab, amelyet az első kisgimnáziumi osztály (történetesen az én osztályom) állított színre. A produkció frenetikus sikert aratott, amelyen felbuzdulva mások jóvoltából is nagy sikerű előadásokat tekinthettek meg az érdeklődők. A kialakult hagyomány szerint ezek az események karácsonyhoz, illetve az Anyák Napjához kapcsolódtak, de esetenként ezektől függetlenül is jöttek létre műsorok.

Az utóbbi évek fejleménye, hogy a színdarabok sikerén vérszemet kapva a négyéves képzés osztályai is műsort készítenek. Ezt a törekvést alighanem a Ki-mit-tud és a Zenei Világnap is ösztönzi, jó példát állítva arra, hogy a pedagógiai hatások között milyen összetett kapcsolat rejlik. Itt is tetten érhető az a jelenség, hogy a befektetett tanári munka pozitív pedagógiai hozadéka esetenként a legváratlanabb helyen mutatja meg magát. Ezeknek a műsoroknak az elkészítése, betanítása egyébként jókora erőfeszítést kíván a szaktanártól, a színdarab kiválasztásától kezdve a szerepek kiosztásán keresztül (a hagyomány szerint minden gyerek kap többkevesebb mondatot) a rendezésig, betanításig, az előadás megszervezéséig. Mindezt a napi munka mellett, tanítási órán. (Nem tudom, hogy csinálják.)

Idegen nyelvi est

A tanulni kívánt idegen nyelv megválasztásában figyelemre méltó folyamat megy végbe. Míg akár tizenöt éve is nagyjából egyenlő mértékben kívántak diákjaink angolt és németet tanulni, jelenleg az angol hegemoniája vitathatatlan, már csak azért is, mert jogszabály teszi kötelezővé a „választását”. A német nyelv második helyezése veszélyben forog. Feltörekvőben van a spanyol, amelyből már két párhuzamos csoport fut.

Eredetileg kizárólag az angol nyelv rendezvénye volt a karácsonyi (eredetileg Xmas) parti. Ezen kezdetben angolt tanuló csoportok, osztályok léptek fel december utolsó tanítási hetében. Újabban minden nyelv képviselteti magát ezen a rendezvényen. Mint minden olyan alkalommal, amikor szereplési lehetőség adódik, a karácsonyi partin is nagy a nyüzsgés. A gyerekek

ötletes, élvezetes és változatos produkciókkal lépnek fel, olykor a felkészítő tanárral közösen. Azon túl, hogy ezáltal a nyelvtudásuk gyarapodik és a gyerekek közötti csoportkohézió erősödik, a karácsonyhoz kötődő énekek, jelenetek az ünnepvárás hangulatát is fokozzák.

E rendezvényt immár nyelvi estként, a karácsonyi ünnepkörtől független időben és tematikával tartjuk meg.

Hangversenyek

Talán az előzőekből már nyilvánvaló, hogy a művészet lélekformáló hatását pedagógiai munkánk alapelemének tekintjük.

A művészeti ágak közül a zene az, amelyhez szervezett körülmények között, iskolai szinten a legkönnyebb közel kerülni. Az elmúlt évek jogszabály-változásai és az anyagi nehézségek ellenére sikerült megőrizni a bérletes diákhangverseny-sorozat intézményét. Bár a bérlet megvásárlása és a hangversenyek látogatása önkéntes, a hangversenyekre a végzős évfolyam kivételével valamennyi diák elmegy. A fellépő művészeket, együtteseket ének szakos kollégám választja ki és hívja meg, így ezek az előadások magas színvonalúak, messze felülmúlják egy átlagos diákhangverseny szintjét. Ehhez persze megfelelő közönség is kell. Mivel a hangverseny alatti viselkedésnek nálunk az évek során kialakult és rögzült a kultúrája, az új évfolyamok hamar „idomulnak” az elvárásokhoz, így általában elégedettek vagyunk a fegyelemmel. Azt hiszem, a gyerekek meghálálják, ha az előadó komolyan veszi őket, a lekezelő, nyegle, olcsó stílust azonban értetlenül fogadják és elutasítják. (Számomra nagy élmény volt, amikor a Kálka együttes vezetője gratulált nekem a közönséghez: amint mondta, nekünk el mertek énekelni olyan műveket, amelyeket még felnőtteknek is ritkán szoktak, félve az alpári reakcióktól.)

Angol nyelvi körzeti szépkiejtési verseny

Amint az előzőekben írtam, az iskolában az angol nyelv tekintélye az utóbbi években jelentősen megnövekedett. (Ennek látványos megnyilvánulása az a tény is, hogy intézményünk a BME nyelvvizsgaközpontjának akkreditált nyelvvizsgahelyszíne lett.) Azért, hogy az angoltanítás során elért eredményeink napvilágot láthassanak, illetve, hogy gondoskodhassunk a nyelvet tanuló tehetséges gyerekek utánpótlásról, angol szakos kollégáim életre hívták az angol

nyelvi körzeti szépírási verseny intézményét. Ez a verseny megyei, majd körzeti rangra emelkedett. Nem kis feladat a mintegy százötven versenyző meghallgatása és értékelése. Az erőfeszítések eredményeképpen ez az izgalmas és nagyszabású verseny szabályozott mederben tartható és mind a lebonyolítás színvonala, mind saját diákjaink eredményei szempontjából a gimnázium és a város dicsőségére válik.

Ez a rendezvény egyike azon szakmai megmozdulásainknak, amikor igazi értékeink felcsillantásával állítjuk magunkat a szakmai érdeklődés homlokterébe, egyúttal megmutatva magunkat a lehetséges utánpótlásunkat jelentő általános iskolások tömegeinek.

Múzeumlátogatás és múzeumpedagógiai órák

A „szomszédvárral”, vagyis a Mátra Múzeummal nagyszerű szakmai együttműködést sikerült kialakítani és fenntartani. A múzeum szakemberei nemcsak a kiállításokon látják szívesen osztályainkat, hanem számos alkalommal segítenek iskolai rendezvények lebonyolításában is. Esetenként ez az együttműködés kölcsönös előnyökkel jár, mint például a mátrafüredi Kallók Völgyében végzett feltárásokkor, amikor is diákjaink – kihasználva az erdei iskola egyik foglalkozása nyújtotta lehetőségeket – több egykori kallómalom romja körül tisztították meg a felszínt, régész irányítása mellett, előkészítve a helyszínt a majdani tudományos feltárások számára.

Mikola Sándor Tehetségkutató Fizikaverseny

A versenyben való helytállás kényszere végigkíséri emberré válásunk történetét, mind evolúciós értelemben, mind egyedfejlődésünk tekintetében. Bár már nem a túlélésünk múlik rajta, szeretünk a különféle rangsorokban élre kerülni, nem is mindig a várható előnyök elnyerése érdekében: a siker önbecsülésünket gyarapítja és így végső soron a boldog élet egy szegmensévé válik.

Nem csoda, hogy a versenyeztetés az iskolákban is régóta gyakorlat. A versenyeken felfigyelhetünk tehetséges növendékeinkre. A tehetségek az összemérés révén hiteles képet kapnak

felkészültségük fokáról, így a visszajelzés megerősítheti vagy módosíthatja jövőképüket. A verseny a tetejében közösségépítő hatású, hiszen a sikerért nemcsak a versenyző és felkészítője szurkol, hanem az egész közösség.

Sikeresen versenyezni dicsőség. Sikeres versenyt szervezni viszont még nagyobb, hiszen a szervezőnek az adott terület színe-javának az elismerését kell kivívnia, szakmai és emberi értelemben egyaránt.

Azt hiszem, az a tény, hogy a Mikola Sándor Országos Középiskolai Tehetségkutató Fizikaversenyt negyvenharmadik alkalommal hirdették – hirdettük! – meg, önmagáért beszél: a verseny életképesnek bizonyult, igény van rá, sikeres. Szánjunk egy pár percet történetének áttekintésére.

A tantárgyi versenyek a fentebb felsorolt általános célok mellett az adott tantárgy, vagy talán inkább már: tudomány irányába igyekeznek terelni a tehetségeket. Így biztosítható tudományos potenciálunk megújítása. Középiskolában kétségkívül a 11-12. évfolyamon nyújtott teljesítmény áll a szakmai érdeklődés középpontjában, hiszen akkortájt éri el a maximumát a középiskolában felhalmozható tudás. Ezért van, hogy középiskolában a legrangosabbnak számító Országos Középiskolai Tanulmányi Versenyt (OKTV) a 11-12. évfolyamok számára hirdetik meg. Nem sokan tudják, hogy az OKTV patinás múltra tekint vissza: elsőként matematikából hirdették meg 1923-ban, de a fizika (természettan) se sokkal maradt le: 1927-ben már megrendezték az első fizika OKTV-t. Azóta is évente megrendezik és napjainkra az OKTV-n mutatott teljesítmény lett a középiskolák egyik legfontosabb kemény mutatója.

A középiskolai tehetséggondozás azonban nem a 11. évfolyamon kezdődik. Ahogy a nagyobbaknál, úgy a 9-10. évfolyamon is igény mutatkozott pedáns versenyszabályzatot követő, szakmailag is országosan elismert versenyek, egyfajta kis OKTV-k alapítására. Így született az Arany Dániel Matematikai Tanulóverseny (1950), Irinyi János Országos Középiskolai Kémia-verseny (1967), Kitaibel Pál Középiskolai Biológiai és Környezetvédelmi Tanulmányi Verseny (1977) és a Lóczy Lajos Országos Földrajzi Tanulmányi Verseny (1986).

Mint látjuk, a természettudományos versenyek szervezésének jogát a fizika kivételével mások szerezték meg, pontosabban: érdemelték ki. Intézményünk, illetve a soproni Berzsenyi Dániel Gimnázium érdeme, hogy időben betette a lábát az ajtórésbe és 1981-ben sikerült közösen útjára indítani a 9-10-edikesek fizikaversenyét, Országos fizikaverseny a középiskolák I. és II. évfolyama számára címmel.

A következő évi verseny már a Művelődési Minisztérium támogatásával indult, ami lényegében szakmai akkreditációnak számított. A verseny ekkor emelkedett hivatalosan is az előbb felsorolt társai szintjére, kiérdemelve az Országos Tehetségkutató Fizikaverseny nevet.

Az egyre ismertebb és elismertebb rendezvény 1986-ban Mikola Sándor fizikus professzor nevét vette fel. Azóta emlegetjük a Mikola Sándor Országos Középiskolai Tehetségkutató Fizikaverseny néven.

A verseny életben maradását az elkötelezett, áldozatkész rendezőgárda erőfeszítésén túl az elért szakmai rangja biztosította és biztosítja mindmáig.

Bugát Pál Természetismereti Vetélkedő

A Bugát Pál Természetismereti Vetélkedő nem a természettudományos versenyztetés palletájáról hiányzó szint próbálja pótolni, hiszen a spektrum teljes: diákjaink mindegyik természettudományos tantárgyból összemérhetik magukat a középiskola valamennyi évfolyamán. A Bugát-vetélkedő a szellemiségét a természet sokszínűségére alapozza, az összetett, tudományközi megközelítés élményét nyújtva a résztvevőknek. Ilyen értelemben az integrált természettudományos oktatás legjobb hagyományainak folytatója.

A vetélkedő nemcsak látásmódjában kapcsolódik az integrált oktatáshoz, hanem technikai értelemben is annak talaján szökken szárba. A jogelődjének számító Természet egysége elnevezésű táborban ugyanis elsősorban azok a diákok gyűltek össze és mérték össze tudásukat, akik a korábban említett integrált természettudományos képzésben részesültek. Az 1976-tól 1982-ig évente megszervezett tábort számos elismert tudós, tanár, szakember tisztelte meg a

jelenlétével. Előadásokat tartottak, beszámoltak kutatásaikról, illetve részt vettek a verseny zsűrizésében. (A tudósok ilyenét közreműködése a mai napig elválaszthatatlan a Bugát-verseny-től.)

1984-ben az integrált oktatásra irányuló kísérlet véget ért és az országban ismét egységes tantervekre támaszkodott a természettudományok oktatása. A tehetséges tanulók felkutatására, bemutatkozására új lehetőséget kellett keresni – ezt a küldetést teljesítette a TIT Stúdió által alapított Értem a természetet elnevezésű vetélkedő. Az előzmények ismeretében kézenfekvő döntés volt, hogy a TIT a lebonyolításra a Mátra Művelődési Központot és intézményünket kérte fel. A rendezők köre a Természet Világa című folyóirattal bővült ki. A vetélkedő 1986-ban vette fel a száz évvel korábban elhunyt tudós és hazafi, Bugát Pál nevét, akinek a magyar tudományos nyelv megújítását is köszönhetjük.

A rendezvény lebonyolításának módja az évtizedek során letisztult. Hagyományosan a következő történik:

„A középiskolák 3-3 fős csapatokkal képviseltetik magukat az ország minden tájáról. [...] A verseny egyik legfontosabb célkitűzése az, hogy a részt vevő diákok képesek legyenek a természeti és az azzal kapcsolatban felmerülő társadalmi folyamatok komplex szemlélésére. Napjaink oly fontos problémái, természettudományos feladatai sohasem külön fizikai, kémiai, biológiai, földrajzi, vagyis tisztán csak természettudományos problémaként jelentkeznek, hanem komoly társadalmi hatásai vannak, lehetnek és lehetnek a jövőben is. A környezeti vonatkozású kérdések jellegzetesen ilyenek. Ezen a természettudományos MŰVELTSÉGI Vetélkedőn nem arra vagyunk kíváncsiak, hogy mit tudnak a gyerekek, csúnya kifejezéssel élve „be-magolni”, hanem arra, hogy van-e a diákoknak igazi természettudományos szemlélete, illetve ennek kialakulását segítsük elő feladatainkkal.

Kezdetben csak a fizika, kémia és a biológia szerepelt a meghirdetett tantárgyak sorában, majd ehhez csatlakozott néhány év múlva az informatika, és a jubileumi 20. alkalomtól kezdve földrajzi jellegű altémák is szerepelnek a vetélkedőn.

A vetélkedő első fordulóján, melyet hagyományosan a tavaszi szünet egyik napján rendezünk meg, írják meg a csapatok a döntőre való válogatás alapjául szolgáló 3 órás írásbeli dolgozatot. Közülük kerül ki azok a csapatok, akik az augusztus végén a Mátrában megrendezett három napos döntőn mérhetik össze tudásukat. 2014-ben 13 csapat vett részt a döntőn. A szállás, étkezés és az írásbeli forduló a mátrafüredi Vadas Jenő Erdészeti Szakközépiskolában történik, a laborgyakorlatnak és a számítástechnika fordulónak és a kicsit játékos szóbelinek pedig a gyöngyösi Berze Nagy János Gimnázium ad otthont. A döntő első estéjén, az írásbeli fordulót követően érdekes előadásokat hallgathatnak meg a diákok és tanáraik, rangos és ismert előadóktól, a vetélkedő aktuális témájához tartozó kérdéskörben. [...]

A második nap délelőttjén kerül sor a gyakorlati fordulókra: a laboratóriumi gyakorlatra és az informatikai fordulóra. Ezeken olyan feladatokat is kapnak a gyerekek, amit nem tanultak, de a korábbi előzetes tudásukat és természettudományos szemléletüket felhasználva megoldhatók. Hosszú évek tapasztalata alapján elmondhatjuk, hogy a döntőbe bejutott csapatok tagjai közül többen úgy jönnek el, hogy már felvételt nyertek valamilyen felsőoktatási intézménybe, jellemzően orvosi, műszaki, vagy természettudományos jellegű helyekre. Tudjuk azt is, hogy a fiatalabb résztvevőknek is hasonló céljaik vannak. Éppen ezért fontosnak tartjuk a vetélkedő tevékenységeinek összeállításakor, hogy olyan feladatok is legyenek, amelyek segítséget nyújtanak a diákok számára a közoktatásból a felsőoktatásba való átmenet nehézségeinek áthidalásában. [...]

A második nap délutánján kirándulás szokott lenni a résztvevők számára, melyen a nagy meleg miatt meglehetősen elfáradnak a versenyzők. Ezt a terepgyakorlatot Molnár Tamás vezette. A második este az addigi fordulók feladatainak megoldásait mondják el a zsűri tagjai. A szóbeli forduló a verseny zárásaként, a harmadik nap délelőttjén kerül lebonyolításra, mely érdekes, változatos tevékenységeket takar. A diákok a megadott témával kapcsolatos totót töltenek ki, megbecsülnek különböző érdekes mennyiségi viszonyokat, tanulságos kísérleteket elemeznek. A verseny résztvevői általában kiválóan teljesítik az előírt feladatokat. Célkitűzéseink között nem csak az szerepel, hogy értékeljük az egyes csapatok tudását, hanem az is, hogy élményekben és tudásban egyaránt gazdagodva térjenek haza a résztvevők. A szóbeli rész kétfordulós. Az első rész végéig versenyben van az összes csapat, és ennek a legvégén derült az

ki, hogy melyik az a három, esetenként pontegyenlőség következtében négy csapat, mint például 2014-ben, akik a legmagasabb pontszámot elérve megkaphatják a döntő kérdést, mely hagyományosan azonos mindegyikük számára. ”

Intézményünk a TIT, a Mátra Művelődési Központ és a Természet Világa folyóirat mellett a vetélkedő döntőjének egyik rendezője.

Aggódom a verseny jövőjéért. A versenyt támogató alapítvány soraiban és a kuratórium-ban zavar érezhető. Ebben az évben nem is kerül megrendezésre e patinás esemény, amelynek jóvoltából iskolánk egy pár napra a szakmai érdeklődés homlokterébe került. Mindent meg kell tennünk a megmentéséért.

Diákélet

Diákönkormányzat

A Diákönkormányzat a közéletiségre nevelés talán legfontosabb színtere. A csapat nemcsak a diákélet megszervezésében tünteti magát, hanem sokszor nyújt közvetlen és értékes segítséget rendezvényeink megszervezéséhez. Jómagam a kézdivásárhelyi vendégek diákprogramjának összeállításáért és levezényléséért, valamint a nyílt nap lebonyolításakor nyújtott közreműködésükért szeretnék köszönetet mondani nekik.

Diákközgyűlés

Az évente megrendezésre kerülő diákközgyűlés az iskolai demokratikus közélet legfontosabb fóruma. A könyvtárban, méltó körülmények között megrendezett közgyűlésen valamennyi osztály képviselője részt vesz. A diákönkormányzat elnöke vezeti, aki a vonatkozó jogszabályok ismertetését követően bemutatja a résztvevőknek a diákönkormányzat választott tisztségviselőit és azok feladatát. Az osztályfőnöki órán történt gondos előkészítés eredményeképpen a diákok tömören és lényegre törően tárják társaik elé az osztályközösség által felvetett kérdéseket.

Nagyon fontos és örvendetes sajátosságuk ezeknek a hozzászólásoknak, hogy a diákok a problémák továbbítása mellett azokat az intézkedéseket, programokat is méltatják, amelyek elnyerték a tetszésüket. Ezek a vélemények azért fontosak, mert innen lehet tudni, hogy az iskola valamely kezdeményezése kedvező fogadtatásra talált, így célszerű szorgalmazni a megtartását, folytatását.

A hozzászólásokat követően a munkatársaimmal megválaszoljuk a felvetéseket. Ha azokat intézkedés kell, hogy kövesse, úgy azok végrehajtásának határideje is elhangzik, a végrehajtásért felelős személyének a megjelölésével. Amennyiben az intézkedés végrehajtása késedelmet szenved, úgy annak szorgalmazásáért az igazgatóhoz kell fordulni.

Az ülésről jegyzőkönyv készül.

A diákközgyűlés további fontos eleme, hogy azon megismerik egymást a közéletet irányító, közmegebecsülésnek örvendő diákok (éppen ezért minden hozzászólás bemutatkozással kezdődik).

Gólyaavató

Ez a rendezvény az újdonsült berzés diákok „beavatására” szolgál. Tekintettel arra, hogy az iskolaközösség új tagjai között ötödikesek és kilencedikesek egyaránt akadnak, az avatásukat az életkori sajátosságok figyelembevételével eltérő módon kell megszervezni. A feladatot alapvetően a Diákönkormányzat látja el.

A kilencedikesek avatására a Tisza-tónál (Tiszafüreden) rendezett táborban kerül sor, ahol a gyerekek a kenu használatának alapjait is elsajátítják – ezek az ismeretek majd tizenegyedikben, a „nagy” evezőstáborban fognak hasznosulni. Ennél is fontosabb, hogy a táborban szembesülnek a berzés házirend szellemiségével és kereteivel.

A játékos feladatok összeállításánál az eseményt „hivatalból” felügyelő kolléganóm (ő a diákönkormányzatot segítő tanár), illetve a Diákönkormányzat biztosítja, hogy azok izlésesek, vállalhatók legyenek, nehogy úgy járjunk, mint egyes, botrányairól elhíresült iskolák...

Diáknap

A Köznevelési Törvény a tanítás nélküli munkanapok programjának megszervezésekor egy napot a diákönkormányzat fennhatóságába utal.

Diákjaink számára nagy kihívást jelent, hogy a diáknap programját úgy állítsák össze, hogy az az elejétől végéig érdekes, élvezhető legyen ötödikestől végzősökhöz mindenkinek számára, ugyanakkor ne sértse az iskolai házirendet és ne vezessen szabadossághoz. Sok-sok töprengés, sőt esetenként veszekedésig fajuló vita volt az ára annak, hogy a diáknap, illetve az azt megelőző és azzal szorosan összefüggő kampánynap kereteit, játékszabályait kialakítsuk. A jelen gyakorlat szerint a tizenegyedikes osztályok egyikének pajzsra emelését szolgáló kampány egy tanítási napot vehet igénybe, annak is az óráközi szüneteire korlátozódik (igaz, hogy ezek a szünetek érthető okokból ezúttal hosszabbak egy kicsit a szokásosnál). Az iskolát eközben elhagyni nem lehet, idegen segítség nem vehető igénybe. A kampánynap a választással zárul, amelynek eredményét még a nap végén kihirdetjük.

A gyerekek nagy lelkesedéssel vetik bele magukat a kampánynap forgatagába, hihetetlen találékonyságról téve tanúbizonyságot. Ez annál is inkább helyénvaló, mivel nálunk az a szemléletmód van kialakulóban, hogy a kampány sikerét ne a rendelkezésre álló anyagi források mértéke, hanem az ötletesség, leleményesség határozza meg. Úgy alakult, hogy a kampánynak szinte kötelező részévé vált az osztályok kampánytáncának előadása, sőt a vetélkedő osztályok általában tízperces kampányfilmet is készítenek, amelyeket az óráközi szünetekben sugárzunk. (Nekem az eredményhirdetés előtti percek fiestahangulata tetszik a legjobban.)

A diáknap lebonyolítását a kampányoló osztályok felügyelik. A sok-sok helyszínen párhuzamosan zajló események lebonyolításában minden osztály feladatot kap. Az eseményt jobbra egy tanári műsor koronázza meg.

A nap elvitathatatlan pedagógiai hozadéka, hogy az osztályközösségen nagyon sokat alakít a közös cél elérésére törekvés, rengeteg szokatlan gyakorlati feladatot kell hatékonyan és sebesen megoldani, a versenyhelyzet pedig a kulturált és demokratikus vetélkedés elemeinek elsajátításához vezet, esetenként javítva a konfliktustűrő képességet.

A tantestület számára ez egy kemény munkanap, amely a megszokott tanítási órák megtartásánál sokkal nehezebb feladatok elé állítja a pedagógust. A felajzott, felhevült diákok sokszor átlépik a kulturált viselkedés korlátait, konfliktushelyzeteket kell kezelni, miközben fokozottan kell ügyelni az épület és a benne tartózkodók biztonságára. Örülök neki, hogy a játékszabályok lassan kialakulnak, elejét véve szerencsétlen és könnyen elkerülhető érdekütközéseknek, vitáknak.

Vidám ballagás

A végzős diákok búcsúztatásának szinte minden középiskolában hagyományos mozzanata a vidám ballagás, amikor az utolsó éves diákok bohókás öltözékben, énekelve, csörömpölve járnak be az iskola folyosóit. Mint minden régi berzés tradíciónak, ennek a napnak is helye van iskolaközösségünk életében. Néhány éve kénytelenek voltunk a játékszabályokat újrafogalmazni, mivel a vidám ballagás nem kívánt szabadosságba csapott. Sajnos érzékelhető, hogy ennek a napnak egy kicsit megkopott a varázsa, alighanem azért, mert a sokkal harsányabb diáknapi kampánynap árnyékába szorult, amely ráadásul alig néhány héttel előzi meg ezt az eseményt. Szép hagyománnyá kezd válni, hogy a végzőseink e napon eléneklék a tanári előtt a Berze Indulót.

Aludj máskor! – 24 órás vetélkedő

Kevésbé ismert, fiatal rendezvényről lévén szó, ide másolom a honlapon¹² talált információt.

Vetélkedőnk egy olyan esemény, ahol a közösségépítés párosul a pozitív rivalizálással. Ahol városi/térségi középiskolák mérhetik össze erejüket, kreativitásukat, kitartásukat.

A vetélkedőben középiskolák 30-50 fős csapatai vehetnek részt, ideálisan maximum 12 csapattal. A vetélkedő abból áll, hogy egy sportszarnokot játéktérre rendezünk be, és 24 órán át ebben a központban játszva-szórakozva együtt oldják meg a fiatalok az animátoraink által kiadott különböző feladatokat.

¹² http://24orasvetelkedo.hu/index.php?option=com_content&task=view&id=73&Itemid=1

Természetesen számos „kinti”, városi feladatot is meg kell oldaniuk a játékosoknak, így az adott város lakóközössége is részt vesz a játékban. A város különböző nevezetességeihez kapcsolódó külső helyszínen megoldandó feladatok aktív jelenlétet biztosítanak napközben a városban. Sőt mivel ezekben a feladatokban bárki segíthet, így mondhatjuk, hogy együtt játszik a város. Ezt valahogy úgy képzeljük el, hogy míg a gyermek a vetélkedő helyszínén épp a görög táncház népszerűsítéséért küzd a színpadon, addig a nagymama palacsintát süt, mert délután 17.00-re minél több palacsintát kell bevinnie az unokájának. A diákok számára különleges eseményt biztosít egy egész éjszakán át együtt játszani, vetélkedni. Nálunk 24 órán át, egy célért küzdve, passzív befogadóból aktív cselekvővé válva vehet részt a diákság egy egészen egyedi hangulatú eseményen. Rendezvényünk után az itt összeforrott csapatok hosszan stabil közösségekké, későbbi események húzó erejévé válnak.

Őszinte leszek: a kezdetekben nem nagyon hittem abban, hogy ez a vetélkedő illeszkedik iskolaközösségünk értékrendjéhez, igény szintjéhez. Aztán, ahogy évről évre végighallgattam kolléganőm beszámolóját, aki az átélt élmények katarziséjától elcsukló hangon számolt be az eseményekről, lassan megváltozott a véleményem. Olyannyira, hogy idén először magam is ellátogattam a rendezvényre és néhány hajnali óra erejéig tanulmányoztam a történeteket.

Igaza van a vetélkedőt szívügyének tekintő kolléganőmnek: ezen a játékon ott kell lennünk. Ha valamelyikünk kételkedne abban, hogy a csodálatos diákokkal dolgozhatunk, menjen el, nézze meg. Engem is magával ragadt az összefogásnak, a csapatért tenni akarásnak az a foka, amelyet a gyerekek hajnali 1 és 3 között felmutattak. Voltak köztük többünk által „kutyautóként” beárazott diákok, akik a csapatért ugyanúgy kitétek a lelküket, mint eminens társaik. Mindeközben az egyik kolléganőm királylányként sminkelt valakit, a másik folyamatosan futkározott a különböző alkotásokon szorgoskodó csoportok között, az igazgatóhelyettes pedig a földön ült és kartondobozból szövőszéket fabrikált, aminek fél 4-re el kellett készülnie. És vajon mi volt a csapatinduló? Természetesen a Berze-induló átírata, amelyet alkalmi zenekar kísért, a többi iskola csapatában frenetikus sikert kiváltva.

A vetélkedő végtelenül kulturált, jól szervezett volt. Alkoholnak, egyebeknek nyoma sem volt, a produkciók között a csapatok kötelező takarítást végeztek.

Jó volt ott lennem. Büszke voltam a közösségünkre – az ott lévőkre és mindenkire, akinek szerepe van a berzés lélek megszületésében.

Sport

Sportsikerek

A testnevelés tantárgy iskolánk egyik sikerágazata. Valamennyi testnevelés óra elejétől a végéig megéri az ott eltöltött időt. Beiskolázási tájékoztatóinkon teljes meggyőződéssel adok hangot azon igényünknek, hogy elvárjuk, hogy a gyerekek (a pedagógiai programunkban foglaltakkal összhangban) kibúvók keresése, mentesítések igénybevétele helyett vegyenek részt a hét valamennyi testnevelés óráján. (Óráink színvonala egyébként országszerte ismert és elismert. A Testnevelési Egyetem referenciainstanzja vagyunk, ebbéli minőségünkben rendszeresen töltik nálunk a hallgatók a vidéki tanítási gyakorlatukat.)

Mint a következőkből alighanem kitűnik, a sport, a mozgás szeretete, és általában az egészséges életmód iránti elkötelezettség áthatja iskolaközösségünk mindennapjait. Úgy gondolom, a testnevelés tantárgy megérdemelten élvez nálunk a többi iskolákban tapasztalhatóhoz képest kiemelkedő elismertséget. Jómagam természetesen egyenrangúnak tekintem a többi tantárgygyal.¹³

Sportos iskola vagyunk, ám mindez nem magyarázza a versenysportok terén elért döbbenetes eredményeket. Úgy vagyunk jelen folyamatosan az országos élmezőnyben, hogy sportoló diákjainktól is elvárjuk a tanulmányi követelmények maradéktalan teljesítését, sőt nem hagyunk kétséget afelől, hogy ebben az iskolában a tanulmányok teljesítése áll a prioritási sorrend élén. Ilyen körülmények között is rendszeresen ott vagyunk a röplabda, kézilabda, futsal diák-olimpiák, illetve egyéb országos versenyek döntőjében.

¹³ Egy „TF-et” végzett testnevelő apjaként nem is érezhetnék máshogy. Sőt, büszke vagyok arra a sípra, amellyel a tesis kollégák (a sporttáborok környékén történő sertepertélésem elismeréseként) tiszteletbeli testnevelővé avattak.

Élsportholóink teljesítményét éppen azért tartom példaértékűnek, mert a sikert a sportág iránti alázattal, szerényen, az egyéb követelmények teljesítése mellett érik el. Ezért is szoktuk testnevelő kollégáimmal nyilvánosan megdicsérni őket. Ez olyan testnevelés órák előtt történik, amikor több osztály is készül az órakezdesre. Így érhető el, hogy a lehető legtöbb tanulóink megismerhesse ezeket a kiváló diáktársait.

Legfontosabb feladatunk a meglévő sporteseményeink, programjaink megtartása, a versenyztetés mellett az iskolai tömeg-és szabadidősport népszerűsítése és a gyógytestnevelés régi, hangsúlyos szerepének újjáélesztése. Amennyiben a kisdgimnázium alsó osztályai továbbra is ilyen óraszámokkal indulnak, amint lehet, csoportbontást kell alkalmazni. Ennek személyi feltételei megvalósulni látszanak.

Éjszakai túra

Az őszi Sár-hegyi éjszakai túrát én alapítottam 1989-ben. Azóta minden évben végigsétálunk a Mátrafüred – Pipis-hegy – Szent Anna-tó – Csepelye-tető – Főiskola útvonalon. Ez a kirándulás persze csak a nevében éjszakai, a valóságban fél tizenegyre az utolsók is Gyöngyösre érnek.

Valamilyen rejtélyes okból nagyon nagy népszerűségnek örvend ez a túra. Nem tudom, hogy a szokatlan hangulat, a sötétség, esetleg a város és a környező települések fényei nyújtotta megkapó látvány-e az oka, mindenesetre tény, hogy mostanában két-háromszáz (!) körüli létszámmal indulunk útnak. (Meg szoktam számolni őket az elején.)

Ezt a gyalogtúrát sportteljesítménynek aligha tekinthetjük, azonban iskolai hagyományként, illetve egy egészséges, olcsó kikapcsolódási lehetőségként közösségi életünk értékes mozzanatának tartom.

(Nemrég jöttem rá, hogy a híres-nevezetes nagyenyedi Bethlen Kollégiumban is működött ez a szokás, ugyanúgy az igazgató haladt az élen, csak ők fáklyafénnyel haladtak. Egyszer diákokkal be is jártuk az enyedi diákok útját.)

Ősszel tartottuk meg a jubileumi, harmincötödik éjszakai túrát, az egész napos eső ellenére mintegy 100 túrázó részvételével.

Erdei iskola, sítábor, evezőstábor

A kilencedikesek erdei iskolájából, a tizedikesek sítáborából és a tizenegyedikesek evezőstáborából álló táborsorozatot szívem szerint nem elsősorban a sporttal kapcsolatos rendezvényeink körébe sorolnám, hanem rendkívül sokrétű pedagógiai hozadékuk miatt külön fejezetet szánnék nekik. Nekem, mint e programok egyik szülőatyjának ezek az események nagyon kedvesek, ennek ellenére önmérsékletet tanúsítok és méltatásukat elsősorban a testmozgással, a mozgáskultúra fejlesztésével, az egészséges életmóddal hozom összefüggésbe – ezért szerepeltetem őket e helyütt.

A táborok megszervezésének gondolata 1999-re, első igazgatói pályázásom időszakára nyúlik vissza¹⁴. Minthogy többen voltunk, akik addigra meglehetősen gyakorlatra tettünk szert különféle táborok szervezésében, és láttuk azok elvitathatatlan pozitív hatását, átgondoltuk, miként lehetne valamennyi diákunk életébe becsempészni minél többet ezekből a számunkra oly sok örömet nyújtó élményekből. Így született meg e táborok gondolata. Beemelvén őket a pedagógiai programba, a táborokban való részvételt eredetileg a berzés pályafutás szükséges velejárójaként képzeltük el. Ennek az enyhe és jóindulatú presszióknak az állt a háttérében, hogy akkori tapasztalatunk szerint a gyerekek oly mértékben eltávolodtak az effajta tevékenységtől, hogy igazából fel sem tudják mérni az azokban rejlő lehetőségeket, így az önkéntes részvétel gondolatától ódzkodtunk.

Sajnos a jogszabályváltozás miatt táborainkat rövid úton el kellett távolítani a pedagógiai programból, mivel azok költségeit az iskola nem tudta teljes mértékben fedezni. A korábbi évek táborai addigra már kellő referenciául szolgáltak ahhoz, hogy az immáron önkéntes, szabadon választható táborokba gyakorlatilag valamennyi diák elkívánkozzon. Ez a gyakorlat, nem kis büszkeségünkre, a mai napig fennáll, miként az a rendszer is, hogy a táborokat – persze a sítábor kivételével – az utolsó tanítási héten, egyszerre szervezzük meg, párhuzamosan a páros évfolyamok vizsgáival és újabban az ötödikesek és hetedikesek olvasótáborával.

¹⁴ Az első erdei iskolát talán 2002-ben szerveztük, rá egy évre az első sítábort.

Az erdei iskolát a sástói ifjúsági táborban rendezzük meg, amely hajdan intézményünk kezelésében állt. A szállásköltség az üzemeltetőnek köszönhetően (íme, egy újabb öregdiák) baráti. Az ötnapos tábor során a gyerekek hat rajba sorolva hat foglalkozáson vesznek részt. A rajokat az osztályszerkezet teljes fellazításával alakítjuk ki, annak érdekében, hogy az egyazon évfolyamra, de más-más osztályba járó gyerekek megismerhessék egymást. A foglalkozások egy-egy kisebb (3-5 km-es) gyakorlótúra közben teljesíthetők (nagyjából biológia, kémia, földrajz, tájékozódási ismeretek, játék a természetben, illetve humán kultúra - művészet).

A napok reggeli tornával kezdődnek. Kiegészítő programként éjszakai túrát, lövészetet, táncházat, vetélkedőt, csillagászati bemutatót szervezünk, a végén egyfajta vizsgának tekintett akadályversenyt szervezünk, míg utolsó este, ahogy kell, tábortűz mellett összegezzük a történeteket. Újabban az osztályok műsora teszi változatossá ezt az estét. Büszke vagyok rá, hogy a táborban sokszor a rimaszombati Tompa Mihály Református Gimnázium tanulói is részt vesznek, tanáraik vezetésével.

A tábor fontos jellemzője, hogy nem nézünk filmet, sőt nemkívánatos eszköznek minősítünk bármilyen zenelejátszót, abból a megfontolásból, hogy a gyerekek teljes figyelmükkel a környezet, illetve egymás felé forduljanak. Minthogy a táborban egymást kergetik az események, ezekre az eszközökre nincs is igazán igény.

A tizedikesek szlovákiai sítáborának bázisául a donovály sícentrum szolgál. Ennek a táborozásnak is kettős célja van. Az első nyilvánvaló: minden diákot meg kell tanítanunk alapfokon síelni, a már síelők tudását pedig fokozni kell. A másik, nem kevésbé fontos szempont a tábori körülményekből fakad: olyan módon kell megszerveznünk a táborban töltött időt, hogy azzal a közösséget is építsük.

A nap érdemi része a sípályákon telik. Miután nagyjából azonos tudásszintű csoportokba osztjuk a gyerekeket, a munka egy-egy oktató vezetésével folyik a pályán.

Az oktatás eredményét az utolsó napon lebonyolított vizsga, illetve verseny során lehet lemérni. Az eddigi hatékonyságunkra nem lehet panasz: huszonhárom év alatt kettő diák kivételével mindenki sikeresen levizsgázott, azaz teljesítette az előírt szlalompályát.

Az estékre közösségi programot szervezünk. Új fejlemény, hogy a sítábort az osztályfőnökök is megtisztelik részvételükkel, akik az oktatásban elfáradt kollégák válláról leveszik a terhet a szálláshelyen zajló folyamatok irányításával.

A táborsorozat harmadik és egyben utolsó eleme a tizenegyedikeselek vízitábora Poroszlón. A program során mindenki megismerkedik a vízi közlekedés alapszabályaival, a Tisza-tó élővilágával kapcsolatos legfontosabb tudnivalókkal, továbbá természetesen a kajak és a kenu kezelésével. Az alapok elsajátítását követően a csoport a Tisza-tó csatornáin, valamint az Élő-Tiszán túrákra indul, ahol a tanultakat mindenki megpróbálja alkalmazni.

A táborozás ezúttal is vizsgával zárul, amelyen mind a kajak, mind a kenu használatát be kell mutatni.

A vízitábor kiegészítő programjaként a gyerekek az iskolában elsősegély-nyújtó ismereteket tanulnak (ez azonban természetesen nem a táborozás során jelentkező vészhelyzetek elhárítása miatt fontos...).

Ezeknek a táboroknak felbecsülhetetlen a pedagógiai hozadékuk. Először is: a gyerekek szembesülnek azzal a nyilvánvaló tanulsággal, hogy az ember a 21. században is otthon érezheti magát valahol – jelesül: a természetben – a civilizáció áldásai nélkül. Le lehet lépni az aszfalt-ról, átvitt értelemben is, és ha hajlandóak vagyunk kellő alázattal közelíteni valamely új kihíváshoz (legyen az meredek, sziklás hegyoldal, sípálya, ismeretlen élővíz), úgy nemcsak úrrá lehetünk a nehézségeken, hanem a helyzetet akár élvezhetjük is. (Az, hogy mindeközben egészséges környezetben egészséges életmódot élünk és közben fejlődik a mozgáskultúránk, nyilvánvaló.)

A közös kihívás és a csapatokban megoldandó feladat (erdei iskola: raj, sítábor: csoport, evezés: a kenu legénysége) látványosan fejleszti a közösségi szemléletet. Olykor még a rutinos, sokat tapasztalt táboroztató is meghatódik a közösség reakcióitól, például annak az örömmel a láttán, amellyel a gyerekek kevésbé szerencsés adottságú társaik sikerét üdvözlik. Az is nagyszerű, hogy ezekben a táborokban percek alatt eltűnik az a művi viselkedés, amelyet a gyerekek a megszokott viszonyok között igyekeznek felöltetni a közösségbe olvadás szándékával és az

„arcoskodás” átadja a helyét a tiszta, önfelelt, természetes és a korosztályra jellemző viselkedésnek. Eltűnik a smink, a pírzing, visszaszorulnak a kötelezőnek vélt divatelemek, és előtűnik a felszín alól a lényeg: az ember.

Nagyon érdekes folyamat megy végbe a táboroztató pedagógus és a diák viszonyában. Itt, ahogy mondani szokták, együtt sírunk, együtt nevetünk. Zivatarban, havasesőben tanár is, diák is fázik, ahogy a jól végzett munka öröme, a túrát követő kellemes fáradtság is közös ajándéka a táborlakóknak, életkortól függetlenül. A gyerekek a helyzet magaslatán álló tanár tekintélyét akkor is percek alatt elfogadják, ha az illető egy szál fürdőnadrágban irányítja a munkát.

Úgy gondolom, mi, tanárok is nagyon sokat tanulunk ezekből a táborokból. Itt nem lehet az iskolai körülmények között esetleg működő idomításból megélni. Bizony, ilyenkor fellazul a tanórán megszokott, feszes és könnyen betanítható viselkedés. A gyerek kiabál, elszalad, olykor csúnya szó csusszan ki a száján, de közben a szeme sarkából várja a mi reakciónkat minderre. Ami természetesen nem marad el.

A tanár a táborban a gyerek jellemének, egyéniségének rejtettebb szféráiba is bepillantást nyer, ami nagyon sokat segít a tanórán tanúsítandó helyes pedagógiai hozzáállás kialakításában is. A gyerek pedig végtelenül hálás az irányában tanúsított figyelemért. Nem felejtí el, ha a tanár térdén csúszkál körülötte és állítgatja a síléce kötését, kihalássza a vízből borulás után őt és a felszerelését, vagy egyszerűen fogja a kezét, ha fél a meredek lejtőn. (Mióta táboroztatok, mosolyognak rám a diákok, ha találkozunk a folyosón.)

Nagyon hálás vagyok azoknak a kollégáimnak, akik vállalják az új, szokatlan helyzetben is a munkát és társaim a fenti eredmények elérésében. A tantestület nagyobbik része állandó résztvevője a táboroknak. Szerintem nincs az országban még egy iskola, amely elmondhatja ezt magáról.

Túranap

Az írásbeli érettségi vizsgaidőszak első napján, a magyar írásbeli alatt szervezzük meg a túranapot és a sportnapot. A dolgozat megírása és megíratása ugyanis csak az iskolaközösség egy része számára jelent elfoglaltságot, órarend szerinti tanítási napot azonban a megfelelő

vizsgakörülmények biztosítása végett lezárt szintek miatt nem lehet tartani. Ennek a nehézségnek az áthidalását szolgálja a túranap intézménye, a szükségből erényt kovácsolva.

A túranapnak az a lényege, hogy a gyerekek a teljesítménytúrák gyakorlatát követve megadott útvonalterv mentén, egyénileg haladnak végig a kijelölt távon. Az 5-8. évfolyamos diákok csoportosan, tanár vezetésével túráznak. A pálya körülbelül 15 km-es, amely általában a Lajosháza – Mátrafüred – Sár-hegy – Gyöngyös útvonal mentén halad. Az áthaladást a megfelelő helyeken telepített ellenőrző állomások bélyegzőivel kell igazolni. A túra az iskolában ér véget, ahol a diákok leadják az ellenőrző szelvényeket, amelyeket a túra teljesítése alól (egészségügyi okokból) felmentett diákok osztályonként csoportosítanak. Az osztályfőnökök ilyen módon ellenőrizhetik a diákok részvételét és teljesítményét.

Bár e program bevezetését gyakorlati szempontok ösztönözték, a gyerekek többsége körében kedvező a fogadtatásra találtak.

A Diáksport-egyesület

Intézményünkben diáksport-egyesület (DSE) működik, amelynek gyakorlatilag minden diákunk a tagja. A tagsági jogviszonyt tagkártya igazolja, amellyel a sportfoglalkozások, táborok költségeinél jelentős engedményben lehet részesülni.

A DSE az iskolával kötött megállapodásban részletezett módon hozzájárul a mindennapi testedzés feltételeinek megteremtéséhez, különféle sportágakban edzéseket szervez, megteremti a versenyekre történő utaztatás anyagi háttérét, támogatja a sporttáborokat és –rendezvényeket, továbbá saját forrásból javítja a testnevelés tantárgy oktatásának tárgyi feltételeit. Az iskola pedig a DSE rendelkezésére bocsájtja sportcélú felszerelését.

A DSE-nek az alapszabálya szerint megválasztott vezetősége van, amelynek természetesen diákok is tagjai. Ez a testület a feladatok megszervezése, illetve a rendelkezésre álló anyagi források felosztása végett évente egy alkalommal közgyűlést tart, amelyre minden osztály delegál küldötteket, akik az osztály igényeit tolmácsolják.

A munkaközösségen belül nemzedékváltás megy végbe. Feladatunk megtalálni az egyes feladatok új felelőseit (DSE vezetőség stb.). Tervezzük a DSE atlétika szakosztályának újraindítását.

Hagyományőrző háziversenyek

Sportéletünket kevésbé nagy tömegeket megmozgató, de nekünk mégis kedves hagyományok színesítik. Az egyik ilyen az „n perces foci” ($n = [\text{aktuális évszám}] - 1634$), amely volta-képpen egy déli 12 órakor kezdődő folyamatos mérkőzés. A csapatok egymást váltogatják. Hagyomány, hogy a kezdőrúgást az igazgató végzi el, és a mérkőzés során iskolánk öregdiákjai is pályára lépnek.

Ugyancsak hagyomány, hogy a diákok háziversenyeket szerveznek különféle sportágakban. Ezek döntőjére több esetben a diáknap eseménysor forgatagában kerül sor, sőt a győztes csapat nemritkán kihívja a tantestület csapatát. Ezekon a mérközéseken kollégáim imponáló akarattal küzdenek, amit az ellenfél csapatát alkotó diákok (jobbára profi sportolók) önmérséklet tanúsításával hálálnak meg. Valamennyi Berze Kupa szervezése professzionális, a lebonyolítása pedig kulturált, sportszerű.

Pedagógiai kultúránk jövőjéről

A berzés szervezeti kultúra, mint láttuk, rendkívül kiterjedt, szilárd rendszert alkot. Megfontolandó mindazonáltal, hogy vajon 2024-ben is képes-e még megérinteni a diákjaink lelkét. Nem lehet-e, hogy elment mellettünk az idő, ezek a programok-eszmék már avítottak, cserére érettek. Lehet, hogy paradigmaváltásra lenne szükség?

Szerintem nem. A következőkkel tudom véleményemet alátámasztani:

1. A felmérések tanúsága¹⁵ azt mutatja, hogy a diákok igényt tartanak a berzés kultúrához hozzátartozó rítusokra, jelképekre és eseményekre. Az ember beleborzong, de valahol számít is rá, hogy egy hajnalig tartó szalagavatói buli végét a száz torokból hangzó Berze-induló zárja le. Azt azonban, hogy a diákok többsége elképzelhetetlennek tartja iskolánkat a matrózblúz, az október 6-ai műsor, a hangversenyek és az iskolajelvény

¹⁵ Ilyen elemzéseket több alkalommal végeztem.

nélkül, vagyis a berzés lét ezen összetevőit határozottan és egyértelműen igenlik és igénylik, nem várnánk. Pedig így van. Érdemes tehát megőrizni őket, még ha olykor idejét múltnak tűnnek is.

2. Megszoktam már, de azért mindig örömmel hallom, hogy a diákközgyűlésen az osztályok képviselői megköszönik a különféle tanítási órán kívüli rendezvényeket. A legutóbbi közgyűlésen különösen markánsan vetődött fel, hogy a korábbiak mintájára a végzős diákok számára is rendezni kellene egy tábort.
3. Pedagógiai kultúránk imént felsorolt elemei folyamatosan bővülő rendszert alkotnak. A legutóbbi öt év termékei a következők: kupakgyűjtés, Young Caritas, JóságVásár, újra-élesztési nap, egészségnap, szép gondolatok könyve a ballagók tarisznyájában, szalag kítűzőben a szalagavatón, Alumnus Eminens kitüntetés, NépNap, olvasótábor az 5-7. évfolyamon, szalagavató vacsora évfolyamszinten, szónokverseny, Aludj máskor! – 24 órás vetélkedő. Ezek közül némelyek a meglévő gyakorlatot módosítják, mások a tanórán kívüli programkínálatunkat gazdagítják új rendezvényekkel. Úgy, hogy eközben a korábbi kínálatból semmi sem vész el. Ez a tény számomra hagyományrendszerünk életképességét mutatja.

Korosodunk. Többünket már kisunokák vesznek körül. Gondolatainkba egyre gyakrabban lopakodik a megérdemelt, békés nyugdíjas lét iránti sóvárgás. Nehezen mozdulunk rá korábban természetesnek vett feladatokra. Kifogásokat keresünk. Én már nem szeretném ezt, én már nem szeretném azt. Elfáradtam. Csinálja más¹⁶.

Ne adjuk meg magunkat.

Nevelőtestületünk valamennyi tagja tud valami olyat, amit más nem. *Ez a hivatás nem az óratartásról szól, hanem arról, hogy közkinccsé tegyünk azt, ami a miénk.* Én azt kérem, őrizzük meg a hitünket és ne hagyjuk, hogy az ujjaink közül kiperegjen mindaz, amit évtizedek alatt gyűjtöttünk össze, közösen.

¹⁶ Ki?!

Irodalomjegyzék

1. Bagdy Emőke.: Hivatás és személyiség. In Bagdy E. (szerk.) *A pedagógus hivatásszemélyisége*. Debrecen, 1996, KLTE
2. Balogh László (2006): *Pedagógiai pszichológia az iskolai gyakorlatban. Mesterek mesterei*, Urbis Kiadó, Budapest.
3. Bárdossy Ildikó, -Dudás Margit, -Pethőné Nagy Csilla -Priskinné Rizner Erika (2002): *A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs – Budapest
4. Beke Márta (2001): *Tanuló szervezet – avagy hogyan tudunk megfelelni a XXI. század kihívásainak*. *Vezetéstudomány XXXII. évfolyam 7-8. szám* 41-47. o.
5. Buda Béla (1989): *Munkahely és mentálhigiéné. Közösségi mentálhigiéné* (szerk.: Gerevich József). Gondolat Kiadó, Budapest.
6. Bugán Antal (1997): *Az értékfelfogás alakulása a szocializáció folyamatában*. In: *Az iskola szociálpszichológiai jelentésvilága* (szerk. Mészáros Anna). ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.
7. Csallner András Erik: *Bevezetés az SPSS statisztikai programcsomag használatába* (Jegyzet; Sportinformatika Szakirányú Továbbképzés; Szeged, 2015)
8. Csíkszentmihályi Mihály (1990): *Motiváció és kreativitás: út a megismerés strukturális illetve energetikai szintézisének megközelítése felé*. *Pszichológia*, 1990/1. 3-21.o.
9. Dr. Benedek István (1996): *Pedagógiai vezetés, a vezetés pedagógiája* OKKER Oktatási Iroda, Budapest
10. Dr. Benedek István (1997): *A professzionális intézményvezetés alapjai*. Raabe Tanácsadó és Kiadó Kft. Budapest
11. Dr. Benedek István (1999): *Az intézményvezetés négy tétele*. Okker Kiadó KFT. Budapest
12. Dr. Benedek István (2006): *Mindennapi vezetéselmélet*. Stúdium Fam. Oktatási és Szolgáltató Bt. Szomor
13. Dr. Benedek István: *Szervezettan* (Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Budapest, 2012)
14. Dr. Kocsis Gy. G.: *Eléég! Pedagógus-burnout*. 2003, *Iskolavezetés* 2, 2-15.o
15. Gerevich József (1989): *Közösségi mentálhigiéné*. Gondolat Kiadó, Budapest.

16. Greenspan Alan (2008): A zűrzavar kora. Kalandozások az új világban
17. Halász G. - Lannerth J.: *Jelentés a magyar közoktatásról 2003*. Budapest, 2003, OKI
18. Kézdi Balázs (1997): Iskolai mentálhigiéné. Pro Pannónia Kiadó Alapítvány, Budapest.
19. Sajtos László – Mitev Ariel: SPSS Kutatási és adatelemzési kézikönyv; ISBN: 978-963-9659-08-7
20. Szabó László Tamás (1994): A pedagógiai program technológiája. Apáczai Kiadó, Celldömölk.
21. Szabolcs Éva: Kvalitatív kutatási metodológia a pedagógiában (Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 2001, ISBN: 9631627837
22. Székelyi Mária – Barna Ildikó: Túlélőkészlet az SPSS-hez. Typotex Kiadó, 2002
23. Szilágyi K., Váry A.(szerk) *A pszichés terhelés és a munkaközvetítés. A burnout jelenség*. Gödöllő, 1997, GATE GTK TI